

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΟΙ ΕΥΘΥΝΕΣ ΤΟΥ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΤΩΝ «*KEY AUDIT MATTERS*»
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

της

ΑΝΤΩΝΙΑΣ-ΝΙΚΟΛΕΤΑΣ ΚΑΡΑΤΑΝΤΣΗ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος

στη

Λογιστική και Χρηματοοικονομική

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2019

*Η παρούσα εργασία αφιερώνεται
στην αδερφή μου Ευμορφία
και στους γονείς μου Μαρία και Δημήτρη*

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Μέσα από την διπλωματική μου εργασία θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα Καθηγητή κύριο Παναγιώτη Ταχυνάκη για την εμπιστοσύνη, τις συμβουλές, και τις υποδείξεις του, καθώς επίσης και για τον πολύτιμο χρόνο που αφιέρωσε.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Χρήστο Νεγκάκη για την χορήγηση πλήρους υποτροφίας στα πλαίσια του προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την αμέριστη ηθική συμπαράσταση και οικονομική υποστήριξη όλα τα χρόνια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο σημερινό σύνθετο και συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον, της ταχείας μετάδοσης πληροφοριών και παγκοσμιοποίησης των αγορών, της ύπαρξης επιχειρηματικών κινδύνων και ανταγωνισμού που διαρκώς τείνουν να αυξάνονται, η αναγκαιότητα του ελέγχου αποκτά μεγάλη σημασία για την για τη διασφάλιση της ορθότητας των οικονομικών καταστάσεων. Η επιστήμη της Ελεγκτικής ξεκίνησε να απασχολεί τους ανθρώπους από τότε που άρχισαν οι οικονομικές συναλλαγές μεταξύ τους με αποτέλεσμα να δημιουργείται η ανάγκη για έλεγχο. Παρόλο που η ανάγκη για έλεγχο προϋπήρχε από την παλαιότερη εποχή, τα τελευταία χρόνια η Ελεγκτική έχει γίνει ιδιαίτερα απαιτητική και επαγγελματική ενασχόληση. Ο έλεγχος πρέπει να διενεργείται από επαγγελματίες λογιστές οι οποίοι διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα, επιδεικνύουν την πρέπουσα συμπεριφορά και συμμορφώνονται με τα ελεγκτικά πρότυπα και τις προβλεπόμενες νομοθεσίες, προκειμένου να στοιχειοθετήσουν επαρκώς την παράθεση τη γνώμη τους, υπό το πρίσμα της επαγγελματικής τους κρίσης, στην Έκθεση Ελέγχου. Το 2009 το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Αρχών Ελέγχου και Διασφάλισης ξεκίνησε ένα έργο το οποίο έδινε τη δυνατότητα στον ελεγκτή να υποβάλλει μία έκθεση με απώτερο σκοπό την βελτίωση της επικοινωνιακής αξίας των οικονομικών στοιχείων μιας επιχείρησης. Αυτό αποτέλεσε την απαρχή της εκκίνησης και της αναθεώρησης των ελεγκτικών προτύπων σχετικά με τη δομή, το περιεχόμενο και τον επιδιωκόμενο σκοπό τους. Στην Έκθεση Ελέγχου στην οποία παραθέτει την γνώμη του, η οποία προέρχεται από την αντικειμενική και επαγγελματική του κρίση, προσθέτει και μία παράγραφο σχετικά με τα πιο σημαντικά ζητήματα τα οποία, κατά την γνώμη του, χρήζουν ιδιαίτερης σημασίας και εξέτασης. Το Πρότυπο το οποίο πραγματεύεται την παράθεση των σημαντικότερων ζητημάτων ελέγχου είναι το Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου 701 και αφορά στα Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου, θέματα τα οποία έχουν τη μεγαλύτερη σημασία και ο ελεγκτής κρίνει σκόπιμο να αναφερθούν ως ξεχωριστό τμήμα της έκθεσής του, βοηθώντας τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να κατανοήσουν σε βάθος την οικονομική οντότητα.

Λέξεις Κλειδιά:

Κώδικες Επαγγελματικής Δεοντολογίας, Σημαντικά Θέματα Ελέγχου, Ευθύνες Ελεγκτή, Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου, Εταιρική Διακυβέρνηση, Χάσμα Προσδοκιών

ABSTRACT

In the contemporary synthetic and ever-changing economic, social and political environment, the rapid transmission of information and the globalization of markets, the existence of ever-increasing business risks and competitions, the existence and need for control are crucial to ensuring accuracy of the financial statements. The science of Audit has started to occupy people since they began their financial transactions with each other, thereby creating the need for control. Although the need for control has existed since the old days, in recent years Audit has become more demanding and professional. Whereas in the past, possessing high technical skills and having basic knowledge, today's era requires auditors to be equipped with more skills, knowledge and experience. The role of Audit at international and domestic level is vital with ever increasing importance. The audit should be carried out by professional accountants who have the necessary qualifications, increased technical skills, exhibit appropriate conduct and comply with International Standards on Auditing and the prescribed laws, to sufficiently substantiate their opinion in the Audit Report. In 2009, the International Auditing and Assurance Standards Board initiated a project that enables the auditor to report for the purpose of improving the communicative value of the company's financial assets. This is the principle of starting and revising audit standards regarding their structure, content and intended purpose. In the Audit Report in which he gives his opinion, which comes from the objective and professional judgment, he also adds a paragraph on the most important issues which, in his judgment, need special attention and consideration. The Standard that addresses the reporting of the most important audit matters is the International Auditing Standard 701 and deals with the Key Audit Matters, In this way the auditor helps the users of the financial statements to understand the economic operator in depth.

Keywords:

Codes of Ethics, Key Audit Matters, Auditor's Responsibilities, International Auditing Standards, Corporate Governance, Expectation Gap

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	iii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iv
ABSTRACT	v
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	vii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	viii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις	1
1.2 Σκοπός Συγγραφής Διπλωματικής Εργασίας.....	2
1.3 Δομή Διπλωματικής Εργασίας	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	4
2.1 Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας (<i>Code Of Ethics</i>)	4
2.2 Ανεξαρτησία Ορκωτών Ελεγκτών (<i>External Auditors' Reliance</i>)	9
2.3 Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου (<i>Key Audit Matters</i>)	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ	24
3.1 Εννοιολογική Οριοθέτηση της Ελεγκτικής.....	24
3.2 Η Σημασία και η Αναγκαιότητα του Ελέγχου	29
3.3 Κατηγορίες Ελέγχων και Ελεγκτών	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	35
4.1 Σημασία και Νομοθετικό Πλαίσιο του Εξωτερικού Ελέγχου.....	35
4.2 Εταιρείες που Υπάγονται σε Εξωτερικό Έλεγχο	37
4.3 Υπηρεσίες που προσφέρουν οι Ορκωτοί Ελεγκτές-Λογιστές.....	38
4.4 Ποινική και Επαγγελματική Ευθύνη Ορκωτού Ελεγκτή	41
4.5 Εταιρική Διακυβέρνηση και Χάσμα Προσδοκίων	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ	62
5.1 Ανάλυση Μεθοδολογίας	62
5.3 Μελέτη Περίπτωσης: Ανάλυση Ελεγκτικών Διαδικασιών για Εταιρεία σε Κλάδο Τροφίμων	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ	80
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	83

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 5.1: Παρουσίαση Σημαντικών Θεμάτων Ελέγχου

Πίνακας 5.2: Σύθεση KAMS παγκοσμίως

Πίνακας 5.3: Μέσος όρος αριθμού ΚΑΜΣ που δημοσίευσαν οι εταιρείες ανά κλάδο

Πίνακας 5.4: Ισολογισμός Χρήσης 31.12.2018 & 31.12.2017

Πίνακας 5.5: Αποτελέσματα Χρήσης 31.12.2018 & 31.12.2017

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 5.1: Σύνθεση ΚΑΜΣ στην Ελληνική Οικονομία

Διάγραμμα 5.2: Μέσος όρος δημοσιευμένων ΚΑΜs των Big 4

Διάγραμμα 5.3: Μέσος όρος δημοσιευμένων ΚΑΜs λοιπών ελεγκτικών εταιρειών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η Ελεγκτική αποτελεί έναν από τους σπουδαιότερους κλάδους της Λογιστικής Επιστήμης, του οποίου οι ραγδαίες εξελίξεις σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό τομέα, τόσο σε διεθνές όσο και σε εγχώριο επίπεδο, εφιστούν επιτακτική την ανάγκη ενός ολοκληρωμένου, ποιοτικού και αξιόπιστου ελέγχου των οικονομικών οντοτήτων, προκειμένου να διασφαλιστεί η ορθότητα και η ακρίβεια των χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων. Ανώτερος στόχος είναι αφενός η διασφάλιση της ποιότητας των λογιστικών στοιχείων της επιχείρησης και αφετέρου η ενίσχυση της αξιοπιστίας και της φήμης του ελεγκτικού επαγγέλματος. Η φερεγγυότητα και η ορθότητα των οικονομικών καταστάσεων επιτυγχάνεται με την ορθή τήρηση των κανόνων, των αξιών και των λογιστικών αρχών, με τους οποίους οφείλει να συμμορφώνεται ένας ελεγκτής. Οι ελεγκτές βασίζονται το ελεγκτικό τους έργο στα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου και τις προβλεπόμενες νομοθεσίες και είναι αρμόδιοι και κατάλληλοι για την ανίχνευση της απάτης και τον εντοπισμό των ελεγκτικών κινδύνων κατά τη διενέργεια των ελεγκτικών διαδικασιών. Η αντικειμενική κρίση του ελεγκτή, η εχεμύθεια, η ειλικρίνεια, η επαγγελματική συμπεριφορά και η επάρκεια γνώσεων αποτελούν βασικές αρχές για την επιτυχή, αποτελεσματική και ποιοτική διεξαγωγή των ελεγκτικών διαδικασιών. Ο ορκωτός ελεγκτής, ο οποίος είναι επιφορτισμένος με τις κατάλληλες δεξιότητες και ικανότητες, συλλέγει τα στοιχεία τα οποία είναι απαραίτητα για την αρχή της διεξαγωγής των ελεγκτικών διαδικασιών, εξετάζει διεξοδικά οποιαδήποτε πληροφορία έχει λάβει από την επιχείρηση, ανιχνεύει το σφάλμα ή αποτρέπει την δημιουργία αυτού και διαμορφώνει μία αντικειμενική και επαγγελματική γνώμη στην έκθεση ελέγχου την οποία υποβάλλει. Σημειωτέον, η αναγκαιότητα της διασφάλισης

της ποιότητα του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων έγκειται και στο γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια το ελεγκτικό επάγγελμα έχει υποστεί σημαντικές μεταβολές και διακυμάνσεις, εξαιτίας της ύπαρξης των συνεχιζόμενων εταιρικών σκανδάλων, της έκφανσης της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και των κινδύνων που αντιμετωπίζει η επιχείρηση, κίνδυνοι οι οποίοι οφείλονται σε εξωγενείς ή σε ενδογενείς παράγοντες. Για τον λόγο αυτό ο ρόλος, οι αρμοδιότητες και η κρίση του ελεγκτή είναι πολύ σημαντικοί παράγοντες για τη διασφάλιση της ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων.

1.2 Σκοπός Συγγραφής Διπλωματικής Εργασίας

Σκοπός της συγγραφής της παρούσας εργασίας είναι η εξέταση της επίδρασης της προσθήκης της παραγράφου των Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου στην έκθεση ελέγχου, καθώς επίσης και η επιρροή του έργου του ελεγκτή στη διασφάλιση της ορθότητας και της ποιότητα των ελεγκτικών διαδικασιών. Η παρούσα διπλωματική εργασία αποβλέπει μέσα από την αρθρογραφική επισκόπηση να αναδείξει τις απόψεις των αρθρογράφων βάσει των εμπειρικών τους μελετών σχετικά με θέματα που αφορούν στους Κώδικες Επαγγελματικής Δεοντολογίας, Ανεξαρτησίας Ορκωτών Ελεγκτών-Λογιστών και στη παράθεση των Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου από την ορκωτό ελεγκτή. Επίσης, στα παρακάτω επιμέρους κεφάλαια καταγράφονται η σημασία και η σπουδαιότητα του ελέγχου, οι ευθύνες των ελεγκτών κατά τον σχεδιασμό του ελέγχου, οι αντιδράσεις τους απέναντι στους κινδύνους και στα περιστατικά απάτης, ο έλεγχος του εσωτερικού ελεγκτικού μηχανισμού, καθώς επίσης και ο μηχανισμός εταιρικής διακυβέρνησης και το χάσμα προσδοκιών που υπάρχει ανάμεσα στους ελεγκτές και στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων.

1.3 Δομή Διπλωματικής Εργασίας

Αρχικά, στο **1^ο Κεφάλαιο**, διατυπώνονται οι εισαγωγικές παρατηρήσεις του συνόλου της εργασίας, ο σκοπός συγγραφής της καθώς επίσης και ο τρόπος με τον οποίο η εργασία είναι δομημένη.

Εν συνεχεία, στο **2^ο Κεφάλαιο**, παρατίθενται απόψεις συγγραφέων, βάσει των ερευνών που οι ίδιοι πραγματοποίησαν και αποτυπώνονται τα αποτελέσματα των εμπειρικών τους μελετών, μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται α) οι Κώδικες Επαγγελματικής Δεοντολογίας, δηλαδή οι αρχές και οι αξίες που διέπουν τους ελεγκτές, β) ο βαθμός Ανεξαρτησίας του Ορκωτού Ελεγκτή από την ελεγχόμενη εταιρεία και το κατά πόσο μπορεί να επηρεάσει ή όχι την γνώμη του στην έκθεση ελέγχου, και τέλος γ) τα Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου (Key Audit Matters-KAMs), τα οποία παραθέτει ως ξεχωριστή συνοπτική παράγραφο στην έκθεση ελέγχου ο ελεγκτής και το βαθμό επιρροής τους στις αποφάσεις των επενδυτών.

Επιπλέον, στο **3^ο Κεφάλαιο**, αναλύεται η σημασία και η σπουδαιότητα του ελέγχου και της Ελεγκτικής Επιστήμης γενικότερα, οι τεχνικές ελέγχου, τα είδη στα οποία διακρίνεται η ελεγκτική καθώς επίσης και οι κατηγορίες στις οποίες διακρίνονται οι ελεγκτές βάσει του αντικειμένου, του επιδιωκόμενου σκοπού του ελέγχου και των ελεγκτικών διαδικασιών που ακολουθούν.

Επιπροσθέτως, στο **4^ο Κεφάλαιο**, μελετάται το Θεσμικό πλαίσιο του Εξωτερικού Ελέγχου, ο εννοιολογικός προσδιορισμός του, η σημασία και η αναγκαιότητά του, οι εταιρείες που υπάγονται σε εξωτερικό έλεγχο, οι αρχές που διέπουν τον ορκωτό ελεγκτή, καθώς επίσης και οι ευθύνες του ελεγκτή κατά τον σχεδιασμό των οικονομικών καταστάσεων, την ανίχνευση απάτης και εντοπισμού των εκτιμώμενων κινδύνων.

Επιπλέον, στο **5^ο Κεφάλαιο**, παρατίθεται η σύνθεση των Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου, σε διεθνές και σε εγχώριο επίπεδο, καθώς επίσης και η συχνότητα με την οποία αυτά εμφανίζονται. Εν συνεχεία διατυπώνεται η στρατηγική που ακολουθεί η ελεγκτική ομάδα προκειμένου να ελέγξει και να γνωστοποιήσει τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου προς τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων και τέλος γίνεται η ανάλυση ενός Σημαντικού Θέματος Ελέγχου (KAM) που έχει γνωστοποιηθεί στην έκθεση ελέγχου μιας εισηγμένης ελληνικής εταιρείας το 2018, η οποία δραστηριοποιείται στον κλάδο των τροφίμων. Παρατίθενται τα ευρήματα σε κάθε στάδιο του ελέγχου έως την τελική διαμόρφωση της γνώμης του ορκωτού λογιστή για το τέλος της χρήσης .

Τέλος, στο **6^ο Κεφάλαιο** διατυπώνονται τα Συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν, καθώς επίσης παρατίθενται και οι περιορισμοί οι οποίοι προκύπτουν βάσει της διενεργούμενης εμπειρικής μελέτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Το εισαγωγικό αυτό κεφάλαιο αποτελείται από τρία επιμέρους τμήματα τα οποία θέτουν το πλαίσιο κατανόησης των Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου που παρατίθενται στην Έκθεση Ελέγχου από τον Ορκωτό Ελεγκτή υπό το πρίσμα της διεξοδικής μελέτης διακεκριμένων αρθρογράφων και των διεξαχθέντων αποτελεσμάτων των εμπειρικών τους ερευνών.

α) Το **πρώτο τμήμα** εξετάζει τους κώδικες ηθικής που πρέπει να διέπουν έναν Ορκωτό Ελεγκτή ώστε να είναι αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη η ελεγκτική διαδικασία.

β) Στο **δεύτερο τμήμα** περιγράφεται η σημασία της επαγγελματικής ανεξαρτησίας του Ορκωτού Ελεγκτή μέσω της οποίας διασφαλίζεται η ορθή και ποιοτική διεκπεραίωση του ελεγκτικού του έργου.

γ) Τέλος, στο **τρίτο μέρος**, γίνεται μία εκτενέστερη αναφορά στα Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου (Key Audit Matters-KAMs) τα οποία υποβάλλονται ως ξεχωριστή παράγραφο στην έκθεση ελέγχου, και παράλληλα εξετάζεται το κατά πόσο οι αποφάσεις των επενδυτών και το κόστος του ελέγχου επηρεάζονται από τα Key Audit Matters.

2.1 Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας (*Code Of Ethics*)

Οι Islam et al. (2019), επισήμαναν την αναγκαιότητα της επιβολής των κανόνων ηθικής και μέσα από την εμπειρική τους μελέτη διαπίστωσαν ότι η ακεραιότητα, η αντικειμενικότητα, ο επαγγελματισμός και η εμπιστευτικότητα αποτελούν βασικοί πυλώνες για την διασφάλιση της ποιότητας των ελεγκτικών διαδικασιών. Έχοντας μελετήσει τον βαθμό επιρροής των αρχών και των κανόνων στις αρμοδιότητες και τις

ευθύνες των ελεγκτών, διαπίστωσαν πως κατά αυτόν τον τρόπο η ελεγκτική διαδικασία είναι πιο αποδοτική και πιο αποτελεσματική. Ο ελεγκτής, δηλαδή, με αντικειμενικό και ακέραιο τρόπο θα ελέγξει για την επάρκεια των αποδεικτικών στοιχείων, θα εξακριβώσει την ακρίβεια και την ορθότητα των οικονομικών καταστάσεων και θα παραθέσει, με επαγγελματική κρίση, τις απόψεις του στην έκθεση ελέγχου του. Υποστηρίζουν ότι προκειμένου ο ελεγκτής να είναι σε θέση να εξασφαλίσει την πληρότητα και την ορθότητα των οικονομικών καταστάσεων και για να ανιχνεύσει το ουσιώδες σφάλμα το οποίο είναι πιθανό να υπάρχει, χρειάζεται να είναι εφοδιασμένος με τις κατάλληλες γνώσεις και την απαιτούμενη εμπειρία και να είναι ανεπηρέαστος, αμέριος και αντικειμενικός κατά τη διαμόρφωση της γνώμης τους στην έκθεση ελέγχου.

Οι Anwar et al. (2018) πραγματοποίησαν μία έρευνα η οποία βασιζόταν στην επίδραση της κατανόησης της σημασίας των Κωδίκων Επαγγελματικής Δεοντολογίας τους οποίους οφείλουν να τηρούν και να διαθέτουν οι ορκωτοί ελεγκτές-λογιστές. Η εμπειρική τους μελέτη επικεντρώθηκε σε ένα δείγμα 301 λογιστών. Εκείνο το οποίο αποτέλεσε έναυσμα θέσπισης και καθιέρωσης αυτών των Κωδίκων Ηθικής ήταν τα περιστατικά απάτης και ύπαρξης ουσιωδών λαθών στις οικονομικές καταστάσεις μεταξύ ορισμένων ελεγκτικών και ελεγχόμενων εταιρειών. Η συγκάλυψη αυτής της απάτης από ορισμένες ελεγκτικές εταιρείες κατέστησαν αναγκαία για ενίσχυση της εμπιστοσύνης και της φήμης των ελεγκτικών εταιρειών από το ευρύ κοινό. Η εμπιστοσύνη και η αξιοπιστία τους θα μπορούσαν να διασφαλιστούν με την επιβολή κανόνων ηθικής, την διατήρηση της επαγγελματικής ανεξαρτησίας, και της επαγγελματικής κατάρτισης του ορκωτού ελεγκτή. Οι αρθρογράφοι επισημαίνουν την διασφάλιση της ανεξαρτησίας του ελεγκτή από την ελεγχόμενη εταιρεία, διότι απαγορεύεται ο ελεγκτής να αποκτά δεσμούς εξάρτησης με κάποιο μέλος της ελεγχόμενης εταιρείας και δεν επιτρέπεται να επηρεάζεται η κρίση του από τις απόψεις άλλων ατόμων. Τονίζουν ότι οι ελεγκτές θα πρέπει να είναι σε συνεχή μόρφωση, εγρήγορη και ετοιμότητα σε οποιαδήποτε περίπτωση απάτης ή λάθους παρουσιαστεί ή ενδέχεται να παρουσιαστεί. Με την συνεχή εκπαίδευση, την παρακολούθηση επιμορφωτικών σεμιναρίων και με τις προσομοιώσεις ελέγχου ανίχνευσης απάτης θα είναι σε θέση οι ελεγκτές να εντοπίζουν και να καταπολεμούν τα σφάλματα. Οφείλει, λοιπόν, ένας ελεγκτής να παραμένει αμέριος και αντικειμενικός και να ακολουθεί πιστά τα ελεγκτικά πρότυπα και κατά συνέπεια τους Κώδικες Επαγγελματικής Δεοντολογίας τους οποίους θέτει η Επιτροπή. Προκειμένου

να τηρηθούν οι κανόνες ηθικής, οφείλουν οι λογιστές να κατανοήσουν σε βάθος την αξία και τη σημασία ατών των Κωδίκων και παράλληλα να εμβαθύνουν τις γνώσεις τους δίνοντας και μεγαλύτερη έμφαση σε εκείνα τα ζητήματα τα οποία θέτουν σε κίνδυνο την ανεξαρτησία και την αντικειμενικότητα των ελεγκτών.

Ο Masoud (2016) διενέργησε μελέτη προκειμένου να εξετάσει τους λόγους που μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση το ελεγκτικό επάγγελμα, καθώς επίσης και την συμβολή των θεσμών οι οποίοι συγκροτούνται προκειμένου να διασφαλίσουν την αξιοπιστία και την αντικειμενικότητα των ελεγκτικών διαδικασιών. Βάσει του ερωτηματολογίου που δημιούργησε, χρησιμοποιώντας ως εξαρτημένη μεταβλητή το ελεγκτικό επάγγελμα και ως ανεξάρτητες μεταβλητές τους παρακάτω Κώδικες Ηθικής :Ακεραιότητα (Integrity), Αντικειμενικότητα (Objectivity), Εμπιστευτικότητα (Confidentiality) και Επαγγελματική Συμπεριφορά (Professional Behavior) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι χωρίς την ύπαρξη ηθικής, η γνώμη των ελεγκτών είναι αμφιλεγόμενη και υπονομεύεται το ελεγκτικό επάγγελμα και διακυβεύεται η φήμη και η αξιοπιστία των ελεγκτών. Στο άρθρο του ο Masoud διατυπώνει την άποψη ότι το ελεγκτικό επάγγελμα επωμίζεται ακόμη το βάρος της αμφισβήτησης της αξιοπιστίας του, εξαιτίας της απάτης που διαπιστώθηκε στις υποθέσεις του Enron και Arthur Andersen, οι οποίοι δεν κατόρθωσαν να ανταποκριθούν στις προσδοκίες των πιστωτών και των επενδυτών και οι οποίοι δεν εμφάνιζαν τις πραγματικές οικονομικές καταστάσεις στο κοινό, αλλά έφεραν στην επιφάνεια αναληθή λογιστικά στοιχεία. Εξαιτίας λοιπόν αυτής της πολύκροτης υπόθεσης απάτης που έχει καταγραφεί στην ιστορία του λογιστικού επαγγέλματος, και η οποία δεν ήταν και η μοναδική υπόθεση λογιστικής απάτης, άρχισε να καταρρέει η αξιοπιστία του ελεγκτή και να υπονομεύεται το ελεγκτικό επάγγελμα. Ως εκ τούτου, προκειμένου να διασφαλιστεί η αξιοπιστία του επαγγέλματος αυτού, συγκροτήθηκε η Διεθνής Ομοσπονδία Λογιστών (IFAC-International Federation of Accountants), η οποία έθεσε συγκεκριμένες αρχές και κανόνες, τους οποίους οφείλει να ακολουθήσει και να τηρεί ο κάθε λογιστής-ελεγκτής. Η Επιτροπή Ελέγχου εγγυάται για την ανεξαρτησία και την αξιοπιστία του επαγγέλματος, θεσμοθετώντας τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου, τα οποία οφείλουν να ακολουθούν και να τηρούν οι επαγγελματίες λογιστές. Σημειωτέον, το Διεθνές Συμβούλιο Δεοντολογίας για τους Λογιστές (IESBA-International Ethics Standards Board for Accountants), εκδίδει τον Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας για Λογιστές, τον οποίο όλοι οι επαγγελματίες λογιστές οφείλουν να τηρούν και να συμμορφώνονται με τις οδηγίες και τους κανόνες

αυτού του Κώδικα. Ο Λογιστής-Ελεγκτής οφείλει να δρα σύμφωνα με το δημόσιο συμφέρον. Επιπλέον, επισημαίνει την σπουδαιότητα της ύπαρξης του Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας, ως το μέσο για την διασφάλιση της επαγγελματικής ανεξαρτησίας και της καθοδήγησης της συμπεριφοράς των εργαζομένων και υποστηρίζει ότι *«Ο παρών κώδικας δεν έχει σχεδιαστεί για 'κακούς' ανθρώπους αλλά έχει σχεδιαστεί για άτομα τα οποία επιθυμούν να ενεργήσουν δεοντολογικά»*. Το επάγγελμα του ελεγκτή υποχρεώθηκε να υποστεί αλλαγές εξαιτίας της αποτυχίας του να διατηρήσει την ακεραιότητα και την αξιοπιστία του. Έτσι λοιπόν, ο Masoud καταλήγει λέγοντας ότι προκειμένου να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη του κοινού απέναντι στο επάγγελμα του λογιστή-ελεγκτή, χρειάζεται συνεχής βελτίωση και έλεγχος του επαγγέλματος, ούτως ώστε όχι μόνο να διασφαλιστεί η εμπιστοσύνη του κοινού αλλά και να διατηρηθεί η φήμη των ελεγκτικών εταιρειών. Συμπερασματικά, εκείνες οι εταιρείες οι οποίες είναι ευρέως διαδεδομένες για την ποιότητα ελέγχου και την πιστή τήρηση των κωδίκων ηθικής και αποδεδειγμένα διενεργούν έναν ποιοτικό έλεγχο και διασφαλίζουν για την αξιοπιστία και την αντικειμενικότητά τους είναι οι Deloitte, Ernst&Young, KPMG και η PricewaterhouseCoopers, οι γνωστές και ως Big 4 ελεγκτικές εταιρείες.

Η Ardelean (2013) υποστηρίζει πως η αυξανόμενη δυσπιστία του κοινού απέναντι στο ελεγκτικό επάγγελμα εξαιτίας της ύπαρξης διαφόρων οικονομικών σκανδάλων, δημιούργησε την αυξανόμενη ανάγκη να διασφαλιστεί η ηθική συμπεριφορά των ελεγκτών και να αποκατασταθεί η φήμη και η αξιοπιστία τους. Το περιεχόμενο της έρευνας που ακολούθησε η Ardelean, αφορά στους Κώδικες Δεοντολογίας των ελεγκτών τους οποίους οφείλουν να τηρούν, καθώς επίσης αναφέρεται και στους παράγοντες οι οποίοι μπορούν να υπονομεύσουν την ποιότητα του ελέγχου. Στο άρθρο της, προκειμένου να τονίσει την σπουδαιότητα της ύπαρξης και της τήρησης των κανόνων ηθικής δίνει την ετυμολογία της λέξης "ethics" καθώς επίσης και την προέλευσή της. Η λέξη «ηθικός» χρησιμοποιήθηκε από τον Αριστοτέλη για να επισημάνει τις θεμελιώδεις πεποιθήσεις. Το Κέντρο Ηθικών Πόρων (The Ethics Resource Center) όρισε την ηθική ως *«καλή και σωστή συμπεριφορά»* η οποία περιλαμβάνει από μόνη της τις έννοιες "ακεραιότητα", "ειλικρίνεια" και "υπευθυνότητα". Σύμφωνα με την Ardelean, η ηθική *«θεωρείται από το ευρύ κοινό ως ένα σύνολο ηθικών αρχών και κανόνων συμπεριφοράς που καθοδηγούν το ελεγκτικό επάγγελμα και την νομιμότητα των ελεγκτικών διαδικασιών»*. Υποστήριξε επίσης ότι η αναγκαιότητα ύπαρξης ηθικών κανόνων οφείλεται στην

ύπαρξη εταιρικών σκανδάλων τα οποία επηρέασαν αρνητικά την φήμη, την ακεραιότητα και την αντικειμενικότητα των ελεγκτών, με αποτέλεσμα να υπονομευθεί η ηθική και η ανεξαρτησία τους. Ο βαθμός εμπιστοσύνης του κοινού απέναντι στους ελεγκτές απορρέει από την ποιότητα του ελέγχου που διενεργείται και στο κατά πόσο οι εταιρείες εφαρμόζουν τους κώδικες ηθικής. Υπάρχουν θεμελιώδεις αρχές και αξίες τις οποίες οφείλουν να υιοθετήσουν οι ελεγκτές, για το δημόσιο συμφέρον και προκειμένου να αποκατασταθεί η φήμη του ελεγκτικού επαγγέλματος και να διενεργείται ο έλεγχος με τρόπο αντικειμενικό και ποιοτικό. Σκοπός ενός ελεγκτή δεν είναι μονάχα να ικανοποιεί τις ανάγκες του πελάτη ή του εργοδότη του, αλλά και να τηρεί τους θεσπισμένους κανόνες ηθικής και να ενεργεί για το κοινό συμφέρον. Οφείλουν, εν ολίγοις να εντοπίζουν τα σφάλματα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, να αξιολογούν την σπουδαιότητα αυτών των σφαλμάτων και να λαμβάνουν μέτρα ασφαλείας για την ταχεία αντιμετώπισή τους. Ένας επαγγελματίας λογιστής σύμφωνα με την Ardelean θα πρέπει να είναι εχέμυθος, να κατανοεί την σπουδαιότητα των πληροφοριών που λαμβάνει και να μην διαχέει τις πληροφορίες σε τρίτους, σεβόμενος τα χρηματοοικονομικά δεδομένα που λαμβάνει και να μην γνωστοποιεί τα στοιχεία σε μη συμβαλλόμενα μέρη και να μην αποκαλύπτει τις πληροφορίες που του εμπιστεύτηκε ο πελάτης και που απέκτησε κατά τη διάρκεια της εργασίας του. Επιπλέον, ένας ορκωτός ελεγκτής θα πρέπει να είναι ακέραιος και ειλικρινής, να έχει επαγγελματική συμπεριφορά, να συμπεριφέρεται σωστά, τηρώντας τους θεσπιζόμενους κανόνες και αποφεύγοντας να δυσφημεί το επάγγελμα και να υπονομεύει την φήμη και την αξιοπιστία της ελεγκτικής εταιρείας. Επιπλέον, οφείλει να παραμένει ανεξάρτητος από την ελεγχόμενη εταιρεία, να είναι αμερόληπτος και σε καμία περίπτωση να μην δεχθεί δωροδοκίες από την συνεργαζόμενη ελεγχόμενη εταιρεία, οι οποίες θα υπονομεύσουν την αξιοπιστία και την αντικειμενικότητά του. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η εμπιστοσύνη του κοινού απέναντι στο ελεγκτικό επάγγελμα θα αποκατασταθεί εφόσον οι ελεγκτές διατηρούν την ανεξαρτησία τους, την αντικειμενικότητά τους και κρατούν μία ηθική συμπεριφορά, απαλλαγμένοι από προσωπικά συμφέροντα και συμπεριφορές που αποκλίνουν από τους κώδικες ηθικής και υπονομεύουν τη φήμη και την αξιοπιστία του επαγγέλματος.

Οι Pflugrath et al. (2007), μελέτησαν την επίδραση που έχουν οι κώδικες ηθικής στην ποιότητα της επαγγελματικής κρίσης των ελεγκτών. Αρχικά διαπίστωσαν ότι στην προσπάθεια να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη του κοινού από τα εταιρικά

σκάνδαλα τα οποία είχαν πλήξει το επάγγελμα του ορκωτού ελεγκτή, θεσπίστηκαν νέα πρότυπα ελέγχου ποιότητας της ελεγκτικής διαδικασίας, τα οποία οφείλουν να εφαρμόσουν οι ελεγκτικές επιχειρήσεις. Το Διεθνές Συμβούλιο Ελέγχου και Εξασφάλισης (IAASB-International Auditing and Assurance Standards Board), εισήγαγε το Διεθνές Πρότυπο Ποιότητας Ελέγχου 1 (ISQC-International Standard on Quality Controls 1), το οποίο αποσκοπεί στο να βοηθήσει τις επιχειρήσεις να διενεργήσουν έναν ποιοτικότερο έλεγχο στις χρηματοοικονομικές πληροφορίες τις οποίες λαμβάνουν. Το εν λόγω Πρότυπο έχει ως στόχο να εγγυηθεί ότι όλες οι ελεγκτικές διαδικασίες διεξάγονται με τρόπο αντικειμενικό, ανεξάρτητο και ποιοτικό, απαλλαγμένες από χρηματοοικονομικά συμφέροντα και συγκρούσεις συμφερόντων. Σύμφωνα με τους ανωτέρω αρθρογράφους, ως ποιότητα ελέγχου ορίζουν «*την ικανότητα του ελέγχου να μειώσει την μεροληψία και να βελτιώσει την ακρίβεια των λογιστικών δεδομένων*». Αξίζει να σημειωθεί πως οι αρθρογράφοι διαπίστωσαν σε έρευνα που είχαν διενεργήσει ότι οι Big 4 εταιρείες υιοθετώντας και εφαρμόζοντας πιστά τους κώδικες ηθικής, διενεργούσαν ποιοτικότερο έλεγχο σε σχέση με τις υπόλοιπες ελεγκτικές εταιρείες. Καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η θέσπιση Κωδίκων Επαγγελματικής Δεοντολογίας έχουν θετικό αντίκτυπο στην Ποιότητα Ελέγχου, επιδρώντας σημαντικά στις ελεγκτικές διαδικασίες των επαγγελματιών ελεγκτών. Έτσι λοιπόν, προκειμένου οι ελεγκτικές επιχειρήσεις να διενεργήσουν έναν Ποιοτικό Έλεγχο οφείλουν να εκπαιδεύσουν κατάλληλα τους εργαζομένους τους, μέσω των προγραμμάτων κατάρτισης, με σκοπό την κατανόηση και την τήρηση των Κωδίκων Επαγγελματικής Δεοντολογίας.

2.2 Ανεξαρτησία Ορκωτών Ελεγκτών (*External Auditors' Reliance*)

Οι Sukker et al. (2018), μελέτησαν τους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την επαγγελματική ανεξαρτησία του εξωτερικού ελεγκτή κατά τη διάρκεια της διενέργειας των ελεγκτικών διαδικασιών. Τα αποτελέσματα της έρευνάς τους δείχνουν τον βαθμό επιρροής της ανεξαρτησίας και της αντικειμενικότητας τους εξωτερικού ελεγκτή απέναντι στους οργανισμούς, τους επαγγελματικούς φορείς και τις ρυθμιστικές αρχές και ως προς τη διασφάλιση της φήμης του ελεγκτικού

επαγγέλματος. Διαπίστωσαν ότι η γνώμη του αν επηρεαστεί η γνώμη του εξωτερικού ελεγκτή από τον εσωτερικό ελεγκτή ή από οποιοδήποτε άλλο μέλος της ελεγχόμενης εταιρείας, σε αυτή τη περίπτωση θα αποβεί αναποτελεσματική η διαδικασία του ελέγχου και κατά συνέπεια θα αμφισβητηθεί η αξιοπιστία του εξωτερικού ελεγκτή και θα υπονομευθεί το ελεγκτικό επάγγελμα.

Οι Terpalagul et al. (2015) μελετούν τον βαθμό ανεξαρτησίας του ελεγκτή από την ελεγχόμενη εταιρεία και τους παράγοντες οι οποίοι απειλούν την επαγγελματική τους ανεξαρτησία, τα κίνητρα και τις συμπεριφορές του ελεγκτή και του πελάτη, καθώς επίσης και τις επιπτώσεις μιας ενδεχόμενης απειλής η οποία θα θέσει σε κίνδυνο την ποιότητα του ελέγχου και την γνησιότητα των οικονομικών καταστάσεων και κατά συνέπεια της αντικειμενικότητας του ελεγκτή στην έκθεση ελέγχου. Η Επιτροπή Ελέγχου, η οποία εποπτεύει την συμπεριφορά και τον τρόπο εκτέλεσης των καθηκόντων των ελεγκτών, διασφαλίζει μέσω του ελέγχου που διεξάγει, ότι οι ελεγκτές θα φέρονται με επαγγελματισμό, όντας πλήρως ανεξαρτητοποιημένοι από την ελεγχόμενη εταιρεία. Οι ορκωτοί ελεγκτές λογιστές κατά τη διάρκεια του ελέγχου που διενεργούν οφείλουν να μην συνάπτουν καμία σχέση εξάρτησης με τα μέλη της ελεγχόμενης εταιρείας, διότι κάτι τέτοιο θα υπονόμει την ποιότητα του ελέγχου, όπως επίσης και τη φήμη και αξιοπιστία των συνδεδεμένων μελών. Αποτελεί επιτακτική ανάγκη οι ελεγκτικές εταιρείες να λαμβάνουν μέτρα έτσι ώστε να διασφαλίζουν την αξιοπιστία και την ποιότητα του ελέγχου. Οποιαδήποτε σύναψη άμεσης ή έμμεσης σχέσης ή δημιουργίας άλλης επιχειρηματικής δραστηριότητας ή η ύπαρξη οποιοδήποτε είδους οικειότητα ακόμη και το ενδεχόμενο εκφοβισμού, αποτελούν παράγοντες οι οποίοι θέτουν υπό αμφισβήτηση την ποιότητα του διενεργούμενου ελέγχου, την αντικειμενικότητα του ορκωτού ελεγκτή και την φήμη της ελεγκτικής εταιρείας. Καθήκον των ελεγκτών είναι να διασφαλίζουν ότι οι οικονομικές καταστάσεις της ελεγχόμενης εταιρείας είναι ορθές, και απαλλαγμένες από σφάλματα και να έχουν την ικανότητα να εντοπίζουν το σφάλμα, είτε είναι ουσιώδες είτε όχι, και να το αποκαλύπτουν. Εάν οι ελεγκτές δεν παραμείνουν αντικειμενικοί και ανεξάρτητοι, τότε αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να μειωθεί η ποιότητα ελέγχου και να υπονομευθεί η αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Η μακροχρόνια συνεργασία της ελεγκτικής και της ελεγχόμενης εταιρείας μπορεί να δημιουργήσει σχέση εξάρτησης και μεγαλύτερη οικειότητα μεταξύ τους, γεγονός που θα αποτελούσε απειλή για την διασφάλιση της αντικειμενικότητας και της ποιότητας του διενεργούμενου ελέγχου. Ένας άλλος

επιπλέον παράγοντας ο οποίος θα μπορούσε να επηρεάσει την ποιότητα του ελέγχου είναι η πίεση και ο εκφοβισμός που μπορεί να δεχτεί ένας ορκωτός ελεγκτής από κάποιον πελάτη, με σκοπό να μην αποκαλύψει στην έκθεση ελέγχου του κάποια παραβίαση ή σφάλμα της ελεγχόμενης εταιρείας. Επιπλέον, υπάρχει το ενδεχόμενο ο ελεγκτής να έχει οικονομικά κίνητρα και να μην επιθυμεί να αποκαλύψει κάποια παράβαση της εταιρείας, ούτως ώστε να λάβει κάποιο χρηματικό ποσό από την ελεγχόμενη εταιρεία προκειμένου να διατηρήσει κρυφή την παράβαση την οποία εντόπισε κατά τη διάρκεια του ελέγχου. Επιπλέον, επισημαίνουν την σπουδαιότητα της διασφάλισης της αντικειμενικότητας του ελεγκτή, της ανεξαρτησίας του από την ελεγχόμενη εταιρεία κατά την διάρκεια του ελέγχου που διενεργεί, καθώς επίσης εξετάζουν και τις απειλές οι οποίες εμφανίζονται και υπονομεύουν την αξιοπιστία του ελέγχου και για τις οποίες πρέπει να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη οι ελεγκτικές εταιρείες, προκειμένου να διασφαλίζεται η ποιότητα του ελέγχου. Τέλος, καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι στην περίπτωση που διαπιστωθούν δεσμοί εξάρτησης μεταξύ των δύο αντισυμβαλλόμενων μερών, τότε οι ελεγκτές θα υποστούν ισχυρές κυρώσεις, με αποτέλεσμα να πληγεί η φήμη ελεγκτικού επαγγέλματος και να αμφισβητηθεί η αξιοπιστία του ορκωτού ελεγκτή.

Οι Jerry et al. (2009) υποστηρίζουν στο άρθρο τους πως οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι υπεύθυνοι για την διασφάλιση της ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων της ελεγχόμενης εταιρείας. Η επαλήθευση του εξωτερικού ελεγκτή προσθέτει αξιοπιστία στις οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας. Βασίζουν το έργο τους και διενεργούν τον έλεγχο σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου που έχουν καθιερωθεί για να διασφαλίσουν την ποιότητα του ελέγχου. Ως εκ τούτου, ένας ποιοτικός έλεγχος αναμένεται να μειώσει τον κίνδυνο της ύπαρξης ανακρίβειών ή παραλείψεων στις οικονομικές καταστάσεις. Οι κατευθυντήριες γραμμές και τα μέτρα για την ποιότητα και την αποδοτικότητα του εξωτερικού ελέγχου δίνονται από τα Πρότυπα Ελέγχου, όπως είναι η ικανότητα, η ανεξαρτησία και η επαγγελματικότητα του ελεγκτή. Οι αρθρογράφοι μελετούν τον βαθμό εμπειρίας του εξωτερικού ελεγκτή, την εξειδίκευσή του και την ικανότητα να εντοπίζει το σφάλμα και να το αποκαλύπτει. Για την αποτελεσματικότερη εκτέλεση των καθηκόντων των εξωτερικών ελεγκτών, το Διοικητικό Συμβούλιο συχνά αναθέτει για την εποπτεία της χρηματοοικονομικής αναφοράς, μία Επιτροπή Ελέγχου. Η Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee) διαθέτει έχει καθήκον να διασφαλίζει ότι οι ελεγκτές θα δρουν με τρόπο αντικειμενικό, ότι θα παραμένουν ακέραιοι και ανεπηρέαστοι από οποιουδήποτε

είδους απειλής ή δωροδοκίας τρίτων. Ως εκ τούτου, διασφαλίζεται η υψηλή ποιότητα των ελεγκτικών διαδικασιών, καθώς η Επιτροπή Ελέγχου εποπτεύει τα καθήκοντα των εξωτερικών ελεγκτών, τον χρόνο εκτέλεσης του έργου τους και την διαδικασία την οποία ακολουθούν προκειμένου να ελέγξουν τις οικονομικές καταστάσεις. Τέλος, διαπίστωσαν μέσω της έρευνάς τους, ότι η εμφάνιση σχέσης εξάρτησης του εξωτερικού ελεγκτή με την ελεγχόμενη εταιρεία, μπορεί να οδηγήσει σε κακή ποιότητα ελέγχου και σε υπονόμηση της αξιοπιστίας του ελέγχου.

Οι Becker et al. (1998) μελέτησαν τη σχέση μεταξύ της ποιότητας ελέγχου και της διαχείρισης των κερδών της επιχείρησης, αποδεικνύοντας ότι οι Big6¹ ελεγκτικές εταιρείες προσδίδουν υψηλότερη ποιότητα ελέγχου σε σχέση με τις μη Big6 ελεγκτικές εταιρείες. Οι ελεγκτές είναι πιθανότερο να αντιτίθενται σε λογιστικές επιλογές της διοίκησης που αυξάνουν τα κέρδη και είναι πιθανό να μηνυθούν οι ελεγκτές οι οποίοι συνδέονται με χρηματοοικονομικές καταστάσεις οι οποίες υπερβαίνουν τα κέρδη. Εξετάζεται η επίδραση της ποιότητας του ελέγχου στη διαχείριση των κερδών μέσω της Αρχής των Δεδουλευμένων. Οι Διευθυντές (Managers) έχουν κίνητρα να προσαρμόζουν τα κέρδη για την μεγιστοποίηση του πλούτου των εταιρειών. Τα κίνητρα αυτά δημιουργούνται από συμβάσεις οι οποίες βασίζονται στα αναφερόμενα κέρδη, όπως για παράδειγμα σχέδια αντιστάθμισης διαχείρισης κερδών και συμψηφισμός χρέους. Παράγοντας ο οποίος περιορίζει την ικανότητα της Διοίκησης ως προς το να διαχειρίζεται με τον κατάλληλο τρόπο τα κέρδη της αποτελεί η εσωτερική διακυβέρνηση της εταιρείας. Προκειμένου να ελεγχθεί ο τρόπος με τον οποίο διαχειρίζεται μία επιχείρηση τα κέρδη της και τις υποχρεώσεις της, απαραίτητη θεωρείται η εμφάνιση ενός εξωτερικού ελεγκτή, ο οποίος με βάση την επαγγελματική του επάρκεια, την εμπειρία, τις γνώσεις και όντας ένα τρίτο πρόσωπο, ανεξάρτητο οικονομικά και επαγγελματικά με την ελεγχόμενη εταιρεία, θα διασφαλίσει την εγκυρότητα και τη διαφάνεια των οικονομικών καταστάσεων της εταιρείας. Η αποτελεσματικότητα του ελέγχου και η ικανότητα του εξωτερικού ελεγκτή να προσαρμόζει τον τρόπο διαχείρισης των κερδών, διαφέρουν ανάλογα με την ποιότητα ελέγχου του ορκωτού ελεγκτή. Σε σύγκριση με τους ελεγκτές που προσδίδουν χαμηλής ποιότητας ελέγχου, οι ελεγκτές υψηλής ποιότητας

---

¹Big 6 ήταν μέχρι και το 1989, όπου από τα μέσα του 1989 έγιναν Big 4 εταιρείες. Ανάμεσα στις Big 6 ήταν και η ελεγκτική εταιρεία 'Arthur Andersen', η οποία μετά το σκάνδαλο το οποίο δημιουργήθηκε σχετικά με τις ανακρίβειες των οικονομικών καταστάσεων της ελεγχόμενης εταιρείας Enron, έχασε την αξιοπιστία της και την φήμη της.

ελέγχου έχουν περισσότερες πιθανότητες να εντοπίσουν λογιστικές πρακτικές οι οποίες ενέχουν σφάλμα, παρατυπία ή ατασθαλία και να το διατυπώσουν στην έκθεση ελέγχου τους. Έτσι λοιπόν, ο έλεγχος υψηλής ποιότητας λειτουργεί ως αποτελεσματικό αποτρεπτικό μέσο για τη διαχείριση των κερδών, καθώς η φήμη της διοίκησης είναι πολύ πιθανό να υποστεί ζημιά και να χάσει την αξιοπιστία της σε περίπτωση που αποκαλυφθεί μία εσφαλμένη διατυπωμένη αναφορά και στην έκθεση ελέγχου ο εξωτερικός ελεγκτής παραλείψει ή δεν εντοπίσει κάποιο σφάλμα είτε αυτό είναι ουσιώδες είτε όχι.

2.3 Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου (*Key Audit Matters*)

Σύμφωνα με το **IAASB**, (*International Auditing and Assurance Standards Board*=Διεθνές Συμβούλιο Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης) το έτος 2015 εξέδωσε ένα νέο πρότυπο ελέγχου, το οποίο θα διασφάλιζε την ποιότητα του ελέγχου και θα ενίσχυε την αξιοπιστία του ορκωτού ελεγκτή και κατά συνέπεια του ελεγκτικού επαγγέλματος. Τα περιστατικά απάτης και διαφθοράς αποτέλεσαν καθοριστικοί παράγοντες προκειμένου να δημιουργηθεί ένα Πρότυπο το οποίο θα προσέθετε πληροφορίες οι οποίες κατά την επαγγελματική και αντικειμενική κρίση του ορκωτού ελεγκτή θα θεωρείτο σημαντικές. Για τον λόγο αυτό το Διεθνές Συμβούλιο Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης εκδίδοντας το Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου 701: **Γνωστοποίηση Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου στην Έκθεση Ανεξάρτητου Ελεγκτή** (*International Standard on Auditing (ISA) 701: (Communicating Key Audit Matters in the Independent Auditor's Report*)). Σκοπός δημιουργίας αυτού του Προτύπου είναι να διευκολύνει τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων για τη φύση των δραστηριοτήτων της ελεγχόμενης οντότητας, τον τρόπο διοίκησής της, καθώς επίσης να δώσουν έμφαση στα σημεία εκείνα τα οποία ο ελεγκτής θεωρεί τα πιο σημαντικά κατά την έκθεση ελέγχου που διεξάγει. Δίνει, δηλαδή, επιπρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τα σπουδαιότερα θέματα στα οποία έχει καταλήξει ο ελεγκτής κατά τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων της ελεγχόμενης εταιρείας στην τρέχουσα περίοδο. Στη Γνωστοποίηση

των «Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου» ή σύμφωνα με την αγγλική ορολογία “Key Audit Matters”, ο ελεγκτής εξετάζει τις οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας, εντοπίζει τους πιθανούς ελεγκτικούς κινδύνους (Audit Risks), παραθέτει σε ποιο σημείο της ελεγκτικής διαδικασίας έχει αντιμετωπίσει ουσιώδεις δυσκολίες ή εμπόδια ως προς την παραλαβή των απαραίτητων αποδεικτικών στοιχείων (Audit Evidence), ελέγχοντας παράλληλα το ελεγκτικό έργο του εσωτερικού ελεγκτή και την αποτελεσματικότητά του. Τα “Key Audit Matters” αποτελούν μία επιπρόσθετη εντολή στην έκθεση ελέγχου του ελεγκτή, αποτυπώνοντας τα σπουδαιότερα θέματα στα οποία έχει καταλήξει. Ο ελεγκτής δεν παραθέτει προσωπική άποψη σχετικά με τα “Key Audit Matters” παρά μόνο αποτυπώνει με σαφή και αντικειμενικό τρόπο τα ουσιώδη ζητήματα. Επιπλέον, ο ελεγκτής πέρα από την ξεχωριστή απεικόνιση των «Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου» στην έκθεση ελέγχου, οφείλει να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι τα εν λόγω «Θέματα» είναι, κατ’εκείνον, πιο ουσιώδη και αξίζει να αναφερθούν ως ξεχωριστό τμήμα της εκθέσεως ελέγχου. Επιπλέον, κρίνεται απαραίτητο να παραθέτει και τις Γνωστοποιήσεις οι οποίες σχετίζονται με αυτά τα ουσιώδη ζητήματα και εφόσον υπάρχουν στις οικονομικές καταστάσεις.

Οι Cordos et al. (2015), επισημαίνουν ότι το ελεγκτικό επάγγελμα έχει υποστεί τα τελευταία χρόνια ισχυρό πλήγμα, εξαιτίας των διαφόρων περιστατικών απάτης ορισμένων ελεγκτικών εταιρειών και της έλλειψης αντικειμενικότητας και ανεξαρτησίας των ορκωτών ελεγκτών. Για αυτό το λόγο κρίνεται αναγκαίο να θεμελιωθούν επιπρόσθετοι κανόνες όσον αφορά στον τρόπο διεξαγωγής των ελεγκτικών διαδικασιών και να θεσπιστεί μία σειρά αλλαγών και αναθεωρήσεων αναφορικά με την έκθεση ελέγχου υποβαλλόμενη από τον ορκωτό ελεγκτή. Οι εν λόγω τροποποιήσεις και αναθεωρήσεις έχουν σκοπό την ενίσχυση της ποιότητας του ελέγχου, τη διασφάλιση της ομαλής και σωστής διεξαγωγής των ελεγκτικών διαδικασιών και κατ’επέκταση την ενίσχυση της αξιοπιστίας του ελεγκτικού επαγγέλματος. Η ερευνητική τους μελέτη βασίζεται στο κατά πόσο οι χρήστες των εκθέσεων ελέγχου κρίνουν αναγκαία την θέσπιση του Διεθνούς Προτύπου 701, το οποίο θεσπίζεται από το Διεθνές Συμβούλιο Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης (International Auditing and Assurance Standards Board- IAASB) και αφορά στη μελέτη των Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου (**Key Audit Matters-KAMs**), τα οποία παραθέτει ο ελεγκτής στην έκθεση ελέγχου του. Το Πρότυπο αυτό ασχολείται με την ευθύνη των ανεξάρτητων ορκωτών ελεγκτών να παραθέσουν τα σημαντικότερα

στοιχεία ελέγχου στην έκθεση ελέγχου. Η Γνωστοποίηση των σημαντικότερων στοιχείων ελέγχου προσδίδουν επιπρόσθετες πληροφορίες στους στοιχεία τα οποία προέρχονται από την αντικειμενική κρίση των ελεγκτών. Παράλληλα, η Γνωστοποίηση των σημαντικότερων ελεγκτικών στοιχείων αποτυπώνουν πληροφορίες σχετικά με την φύση των διαδικασιών ελέγχου της ελεγχόμενης εταιρείας, την πολυπλοκότητά της, τον κίνδυνο του ουσιώδους σφάλματος και με αυτόν τον τρόπο οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων λαμβάνουν επιπρόσθετες πληροφορίες, πέραν των οικονομικών στοιχείων, οι οποίες αφορούν στην διοίκηση και τον τρόπο λειτουργίας της ελεγχόμενης οντότητας.

Στο παρόν άρθρο τονίζεται η ανάγκη να θεσπιστούν δικλείδες ποιότητας και διασφάλισης της σωστής διεξαγωγής των ελεγκτικών διαδικασιών, εξαιτίας των περιστατικών απάτης και ουσιωδών σφαλμάτων μεταξύ ελεγκτικών και ελεγχόμενων εταιρειών. Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν η ευρέως διαδεδομένη ενεργειακή εταιρεία Enron, η οποία είχε κηρύξει πτώχευση έπειτα από την διαστρέβλωση των οικονομικών της καταστάσεων υπό την επίβλεψη της ελεγκτικής εταιρείας Arthur Andersen (μία εκ των Big 5 εταιρειών). Η εταιρεία Arthur Andersen, το έτος 2002, είχε παραχωρήσει οικειοθελώς τα δικαιώματα ασκήσεως του ελεγκτικού επαγγέλματος, έπειτα από την ανακάλυψη αυτής της απάτης και μετά την πτώχευση που κήρυξε η εταιρεία Enron έναν χρόνο νωρίτερα. Έπειτα από λίγα χρόνια το Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, ομόφωνα αποφάσισε για την ενοχή της ελεγκτικής εταιρείας, που όπως αποδείχθηκε συμμετείχε στην παραποίηση των οικονομικών στοιχείων της εταιρείας Enron, με σκοπό της αύξησης των περιουσιακών της στοιχείων. Αυτή η περίπτωση ήταν η πιο διαδεδομένη ως προς την καταπάτηση των κωδίκων ηθικής του ελεγκτικού επαγγέλματος και στην δημιουργία δεσμών εξάρτησης μεταξύ των δύο αντισυμβαλλόμενων μερών (ελεγκτικής και ελεγχόμενης εταιρείας). Έπειτα από τα σκάνδαλα απάτης και διαφθοράς που διαπιστώθηκαν και άλλες ελεγκτικές-ελεγχόμενες εταιρείες, σε συνδυασμό με την έκφανση και των δυσμενών επιπτώσεων της χρηματοπιστωτικής κρίσης των τελευταίων ετών, διάφοροι ρυθμιστικοί φορείς κινητοποιήθηκαν προκειμένου να εισαγάγουν ακόμη ισχυρότερους κανόνες και να ασκήσουν ακόμη μεγαλύτερη εποπτεία στο έργο των ελεγκτικών εταιρειών, ώστε να διασφαλίσουν την ποιότητα των ελεγκτικών διαδικασιών και να ενισχύσουν την φήμη του ελεγκτικού επαγγέλματος. Οι φορείς οι οποίοι ασκούν έλεγχο και θεσπίζουν Πρότυπα και κανόνες είναι οι ακόλουθοι :το Συμβούλιο Δημοσιονομικής Αναφοράς(*Financial*

Reporting Council-FRC), το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (*European Court of Auditors-ECA*), η Επιτροπή Δημόσιας Λογιστικής Εποπτείας (*Public Company Accounting Oversight Board-PCAO*) και το Διεθνές Συμβούλιο Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης (*International Auditing and Assurance Standards Board- IAASB*). Η ύπαρξη μηχανισμών ελέγχου ποιότητας. Η ύπαρξη της εκθέσεως ελέγχου η οποία υποβάλλεται από τον ορκωτό ελεγκτή είναι ένας τρόπος να βοηθήσει τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να διεισδύσουν στα οικονομικά στοιχεία της εταιρείας και να διαπιστώσουν εάν τηρεί τους κανόνες και εάν είναι απαλλαγμένη από ουσιώδη εκούσια ή ακούσια σφάλματα. Επιπλέον, στην έκθεση ελέγχου, ο ορκωτός ελεγκτής παραθέτει τα σημαντικότερα ελεγκτικά στοιχεία (*Key Audit Matters*), με βάση τα οποία οι χρήστες θα κατανοήσουν σε βάθος τα ευρήματα και τα συμπεράσματα στα οποία έχει καταλήξει ο ελεγκτής κατά την διαδικασία του ελέγχου και στα οποία θα μπορούν να δώσουν έμφαση οι χρήστες. Οι αρθρογράφοι, έπειτα από την ερευνητική τους μελέτη, διαπίστωσαν ότι οι γνώμες δίστανται ως προς την αύξηση της ποιότητας ελέγχου με την χρήση της υποβολής των σημαντικότερων στοιχείων ελέγχου-Key Audit Matters από τους ορκωτούς ελεγκτές. Υπάρχουν άτομα που συμφωνούν με την θέσπιση αυτής της εκτεταμένης έκθεσης ελέγχου και πως βοηθάει τους χρήστες να κατανοήσουν τα σημαντικότερα ζητήματα της εκθέσεως ελέγχου, αλλά υπάρχουν και άτομα τα οποία έχουν αντίθετη άποψη. Θεωρούν, δηλαδή, ότι είναι ανώφελη η παράθεση επιπρόσθετων στοιχείων επί του ελέγχου και πως με αυτόν τον τρόπο δεν επηρεάζονται οι αποφάσεις των επενδυτών και μετόχων (*Investors' and Shareholders' decision making*), δεν μειώνεται ο έλεγχος της έλλειψης προσδοκιών (*Expectation Gap*) και δεν αυξάνεται το κόστος ελέγχου (*Audit Fees*).

Επιπλέον, θεωρούν ότι είναι απαραίτητη η θέσπιση ενός Προτύπου, με βάση το οποίο θα παρατίθενται τα Σημαντικότερα ζητήματα του ελέγχου (*Key Audit Matters*), καθώς κατ' αυτόν τον τρόπο θα διασφαλίζεται η ποιότητα του ελέγχου, θα ενισχυθεί η εμπιστοσύνη του κοινού απέναντι στο ελεγκτές και θα αποκατασταθεί η φήμη του ελεγκτικού επαγγέλματος. Σημειωτέον, θα παρέχει στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων σημαντικές πληροφορίες σχετικά με την μεροληπτική ή αμερόληπτη συμπεριφορά της Διοίκησης. Η παράθεση πρόσθετων πληροφοριών, δίνει την δυνατότητα στους χρήστες να επεξεργάζονται τις πληροφορίες που λαμβάνουν με μεγαλύτερη ευκολία, δίνοντας έμφαση στα σημαντικότερα στοιχεία τα οποία έχει παραθέσει ο ορκωτός ελεγκτής, καθώς υπάρχει η πιθανότητα, λόγω του μεγάλου

όγκου πληροφοριών, να δυσκολεύονται να επεξεργαστούν όλες τις πληροφορίες, δηλαδή όλα τα ευρήματα στα οποία έχει διατυπώσει ο ελεγκτής. Ο ρυθμιστικός φορέας ο οποίος θεσμοθετεί ένα καινούργιο Πρότυπο Ελέγχου και αφορά στα Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου-Key Audit Matters, είναι το Διεθνές Συμβούλιο Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης (International Auditing and Assurance Standards Board- IAASB), το οποίο αναλαμβάνει να διασφαλίζει την ποιότητα ελέγχου, εκδίδοντας το έτος 2015 το Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου 701: «Γνωστοποίηση Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου στην Έκθεση Ανεξάρτητου Ελεγκτή» ή αλλιώς το “International Standard on Auditing (ISA) 701: Communicating Key Audit Matters in the Independent Auditor's Report”. Το εν λόγω Πρότυπο περιλαμβάνει τα σπουδαιότερα στοιχεία τα οποία έχει συγκεντρώσει ο ελεγκτής, κατά την επαγγελματική, ανεξάρτητη και αντικειμενική του κρίση ως προς τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων της ελεγχόμενης οντότητας. Επιπλέον ένας ακόμη ρυθμιστικός φορέας, το Συμβούλιο Δημοσιονομικής Αναφοράς (*Financial Reporting Council-FRC*), αναζήτησε μεθόδους διασφάλισης της ποιότητας των ελεγκτικών διαδικασιών και με ποιον τρόπο οι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων θα λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με την οικονομική κατάσταση της οντότητας, την φύση των δραστηριοτήτων της και επιπρόσθετα στοιχεία τα οποία θα ήταν χρήσιμα και θα προσέδιδαν μία γενικότερη εικόνα σχετικά με τον τρόπο διοίκησης, λειτουργίας και δράσης της ελεγχόμενης εταιρείας. Μία τέτοια μέθοδος θα μπορούσε να ήταν η διαίρεση της έκθεσης σε δύο μέρη που το ένα μέρος θα αφορούσε αναλυτικά στοιχεία και ευρήματα του ελεγκτή επί των οικονομικών στοιχείων της οντότητας και το άλλο μέρος θα περιελάμβανε πληροφορίες οι οποίες θα αφορούσαν τα σημαντικότερα στοιχεία επί της εκθέσεως ελέγχου και τα οποία θα διευκόλυνε τους χρήστες ως προς την αξιοποίηση πληροφοριών οι οποίες είναι οι πιο σημαντικές σύμφωνα με την αντικειμενική κρίση του ελεγκτή. Το Διεθνές Πρότυπο 701, το οποίο απαιτεί από τον εξωτερικό ελεγκτή να υποβάλει τα σπουδαιότερα στοιχεία από τον έλεγχο που διεξάγει, με γνώμονα την επαγγελματική και αντικειμενική του κρίση, έχει ως στόχο να ελέγξει την ύπαρξη Ελεγκτικών Κινδύνων (*Audit Risks*), την επάρκεια των αποδεικτικών στοιχείων (*Audit Evidence*), την επαγγελματική κρίση του ελεγκτή και τον εσωτερικό μηχανισμό ελέγχου. Οι αρθρογράφοι κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι στο ελεγκτικό επάγγελμα, η έκθεση ελέγχου αποτελεί το βασικότερο και το σπουδαιότερο μέρος της ελεγκτικής διαδικασίας, καθώς μέσω αυτής διατυπώνονται όλα εκείνα τα στοιχεία τα οποία είναι απαραίτητα για τους χρήστες

των οικονομικών καταστάσεων και με βάση τα οποία οι επενδυτές και οι μέτοχοι λαμβάνουν αποφάσεις. Το Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου 701, συμβάλλει στην διασφάλιση της ποιότητας ελέγχου, στην ενίσχυση του ελεγκτικού επαγγέλματος και στην αξιοπιστία των εξωτερικών ελεγκτών, οι οποίοι παραθέτουν την γνώμη τους σχετικά με τις πληροφορίες που λαμβάνουν από την ελεγχόμενη εταιρεία, όντας αντικειμενικοί και ανεξάρτητοι και παραθέτοντας επιπρόσθετες πληροφορίες στην έκθεση ελέγχου τους, οι οποίες είναι οι σπουδαιότερες κατ'εκείνους και διευκολύνουν τόσο τους ελεγκτές όσο και τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων.

Ο Segal (2017), επισημαίνει τη σπουδαιότητα της θέσπισης και της εφαρμογής του Διεθνούς Προτύπου Ελέγχου 701, το κατά πόσο θετικά έχει επηρεάσει την ποιότητα της διεξαγωγής του ελέγχου, την διασφάλιση της διαφάνειας και της αμεροληψίας των ελεγκτών και την σημαντική αρωγή που προσφέρει στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, κατανοώντας βαθύτερα τις οικονομικές καταστάσεις και τη φύση των δραστηριοτήτων των οντοτήτων. Επίσης, ο αρθρογράφος, μελετά τους κινδύνους, τα πιθανά σφάλματα τα οποία μπορεί να περιλαμβάνονται στην έκθεση ελέγχου και στις ευθύνες του ελεγκτή να τα εντοπίσει και να τα διατυπώσει. Δηλαδή επικεντρώνεται στην ικανότητα του ελεγκτή να εντοπίζει τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις και να εξετάζει τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να επηρεαστούν οι χρηματοοικονομικές τους καταστάσεις. Διακρίνει τους κινδύνους² στις εξής 3 κατηγορίες: α) Εγγενείς Κίνδυνοι, β) Ελεγκτικοί Κίνδυνοι και γ) Κίνδυνοι Ανίχνευσης. Όσον αφορά στους Εγγενείς Κινδύνους (*Inherent Risks*), αυτοί οφείλονται σε καταστάσεις τις οποίες αντιμετωπίζει η εταιρεία και προέρχονται από το περιβάλλον ή από τις οικονομικές διακυμάνσεις τις χώρες είναι δηλαδή εξωγενείς παράγοντες, όπως για παράδειγμα η κλιματική αλλαγή, οι διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών και άλλα φυσικά φαινόμενα. Για τέτοιου είδους καταστάσεις ο ελεγκτής, οφείλει να είναι ενήμερος αλλά δεν μπορεί να μετριάσει τον κίνδυνο, καθώς αποτελεί καθήκον της ελεγχόμενης εταιρείας μέσω των εσωτερικών μηχανισμών ελέγχου να προβεί σε αντιμετώπιση τέτοιων κινδύνων. Αναφορικά με τους Ελεγκτικούς Κινδύνους (*Control Risks*), αποτελούν κίνδυνοι, δηλαδή ουσιώδη σφάλματα της εταιρείας τα οποία δεν γίνονταν αντιληπτά από τον εσωτερικό ελεγκτή-λογιστή της εταιρείας, δηλαδή οι μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου δεν θα επαρκούσαν στην, αποτροπή ή την εύρεση και

---

²όπως αυτοί διατυπώνονται στο Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου 200

αντιμετώπισή τους. Για αυτό τον λόγο, καθήκον του εξωτερικού-ορκωτού ελεγκτή είναι να ελέγχει τις ελεγκτικές διαδικασίες τις οποίες έχει διενεργήσει ο εσωτερικός ελεγκτής³, να ανιχνεύσει τις ουσιώδεις ανακρίβειες και να τις αποτυπώνει στην έκθεση ελέγχου του. Όσον αφορά στους Κινδύνους Ανίχνευσης (*Detection Risks*), είναι οι κίνδυνοι για τους οποίους ο εξωτερικός ελεγκτής δεν θα έχει την ικανότητα να εντοπίσει τα ουσιώδη σφάλματα, με αποτέλεσμα να διακυβευθεί ο βαθμός εμπιστοσύνης και ακεραιότητας του εξωτερικού ελεγκτή. Δηλαδή, όσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος αυτός τόσο μικρότερη εξάρτηση θα έχει ο εξωτερικός ελεγκτής από την ελεγχόμενη εταιρεία.

Στην προκειμένη περίπτωση, ο ελεγκτής θα πρέπει να διασφαλίσει την ποιότητα των ελεγκτικών διαδικασιών που ακολουθεί, να λαμβάνει επιπρόσθετα μέτρα τα οποία θα του δώσουν την δυνατότητα να ανιχνεύει τα σημαντικά λάθη της οντότητας, και σε συνδυασμό με τις κατάλληλες δεξιότητες, τον επαγγελματισμό, την υπευθυνότητα και εμπειρία του θα είναι σε θέση να εντοπίζει τα σφάλματα. Φυσικά, δεν αρκεί μόνο η εμπειρία και οι ικανότητες του ελεγκτή, αλλά καθοριστικό ρόλο διαδραματίζουν και οι Δικλείδες Ποιότητας Ελέγχου τις οποίες αξιοποιεί ο ελεγκτής⁴. Για την διασφάλιση της ποιότητας των διαδικασιών ελέγχου, οι ελεγκτικές εταιρείες θέτουν σε εφαρμογή μηχανισμούς με βάση τους οποίους ανιχνεύονται τα ουσιώδη σφάλματα ακόμη και εάν έχουν διαφύγει της προσοχής του ελεγκτή. Με την σωστή εποπτεία των ρυθμιστικών φορέων ελέγχου, την σωστή καθοδήγηση και τον επαγγελματισμό του ελεγκτή, ο έλεγχος γίνεται πιο ποιοτικός και τα ουσιώδη σφάλματα γίνονται αντιληπτά και ανιχνεύσιμα. Ο αρθρογράφος επισημαίνει επίσης ότι πυλώνας για την εμπιστοσύνη του κοινού απέναντι στο ελεγκτικό επάγγελμα αποτελεί η σωστή και ποιοτική διεξαγωγή των ελεγκτικών διαδικασιών και η εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Ελέγχου θα συμβάλλει στην διατήρηση της αξιοπιστίας του επαγγέλματος αυτού. Καταλήγει λέγοντας ότι οι ελεγκτές οφείλουν να επεκτείνουν τις πληροφορίες που ήδη ενσωματώνουν στην έκθεση ελέγχου τους, επισημαίνοντας τα σπουδαιότερα ζητήματα των ευρημάτων του, τα οποία θα δώσουν περισσότερες και τις σημαντικότερες πληροφορίες στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων και θα διασφαλίσουν την αξιοπιστία του ελεγκτή.

Οι Nwaobia et al. (2016), στο άρθρο τους επισημαίνουν την σημασία και την αναγκαιότητα της ύπαρξης του Διεθνούς Προτύπου Ελέγχου 701 περί

³όπως διατυπώνεται στο Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου 315

⁴Όπως διατυπώνονται στο Διεθνές Πρότυπο Δικλίδας Ασφαλείας 1

Γνωστοποίησης των Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου από τον ελεγκτή. Το Πρότυπο αυτό θα βοηθήσει τους ελεγκτές να διασφαλίσουν την ποιοτική διεξαγωγή των ελεγκτικών διαδικασιών, να αντεπεξέρχονται σε οποιονδήποτε ελεγκτικό κίνδυνο, να ανιχνεύουν τα ουσιώδη σφάλματα και να μην υπάρχει αβεβαιότητα ως προς τα ευρήματα τα οποία έχει εντοπίσει ο ελεγκτής κατά τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων. Βοηθάει εν ολίγοις τον ελεγκτή να αντιμετωπίσει οποιονδήποτε κίνδυνο παρουσιαστεί, είτε οφείλεται σε εξωγενείς παράγοντες (περιβαλλοντικές και οικονομικές συνθήκες), είτε σε ενδογενείς παράγοντες (εσωτερικοί, μηχανισμοί ελέγχου) είτε σε απροσεξία και ανικανότητα του ελεγκτή να εντοπίσει τις ουσιώδεις ανακρίβειες. Επιπλέον, ο ελεγκτής είναι υπεύθυνος για τον προσδιορισμό των ζητημάτων τα οποία θεωρήθηκαν σημαντικά κατά την διεξαγωγή του ελέγχου και αφορούν στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων των εταιρειών. Οφείλει, πέρα της αναφοράς αυτών των σημαντικών ζητημάτων, να εξηγήσει και τους λόγους για τους οποίους θεώρησε ότι πνέουν μεγάλης σημασίας και καταχωρούνται σε ξεχωριστό μέρος ως *Key Audit Matters* στην έκθεση ελέγχου. Επιπροσθέτως, ο ελεγκτής έχει καθήκον να διασφαλίσει ότι οι οικονομικές καταστάσεις είναι απαλλαγμένες από ουσιώδη λάθη, ή εάν εντοπίσουν ουσιώδεις ανακρίβειες να σημειώσουν αν αυτές οφείλονται σε απάτη ή σε ακούσιο σφάλμα της επιχείρησης. Στην περίπτωση αυτή, οφείλουν να επισημάνουν εάν τίθεται θέμα μεγάλης ανησυχίας ως προς τον έλεγχο και σε ποιο βαθμό επηρεάζουν τις οικονομικές καταστάσεις. Η επαγγελματική και αντικειμενική κρίση του ελεγκτή καθ'όλη τη διάρκεια του ελέγχου, καθώς επίσης και η αναλυτική περιγραφή των ελεγκτικών διαδικασιών που ακολουθήθηκαν και των αρμοδιοτήτων του ελεγκτή είναι απαραίτητο να συμπεριληφθούν στην έκθεση ελέγχου.

Οι Christensen et al. (2014), στο άρθρο τους μελετούν τον βαθμό επιρροής της Γνωστοποίησης των Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου (*Key Audit Matters*⁵) τα οποία συμπεριλαμβάνονται ως ξεχωριστό τμήμα στην έκθεση ελέγχου, στις αποφάσεις των επενδυτών. Είναι πιθανό οι επενδυτές να αλλάξουν την απόφασή τους σχετικά με την ανάπτυξη των επενδυτικών τους δραστηριοτήτων σε μία εταιρεία η οποία εμφανίζει ουσιώδη σφάλματα. Οι επενδυτές εφόσον λάβουν υπόψη τα συμπεράσματα στα οποία έχει καταλήξει ο ελεγκτής και τα σπουδαιότερα ζητήματα τα οποία έχει παραθέσει στην έκθεση ελέγχου του, μόνο τότε θα αποφασίσουν αν

---

⁵εναλλακτικά χρησιμοποιείται και ο όρος “*Critical Audit Matters*”

επιθυμούν να επενδύσουν στην ελεγχόμενη εταιρεία ή όχι. Το παρόν άρθρο επικεντρώνεται στην λήψη αποφάσεων των μη επαγγελματιών επενδυτών, οι οποίοι δεν έχουν εμπειρία και που παρακολουθώντας τα Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου στην έκθεση ελέγχου της εταιρείας για την οποία ενδιαφέρονται να επενδύσουν, επηρεάζονται από την γνωστοποίηση των ουσιωδών ανακρίβειών και εν τέλει αποφασίζουν να μην επενδύσουν στην εταιρεία αυτή. Σκοπός της παράθεσης των Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου είναι να δώσει χρήσιμες πληροφορίες στους επενδυτές σχετικά με την οικονομική κατάσταση της οντότητας, τις τυχόν ουσιώδεις ανακρίβειες που εντοπίστηκαν και τα εμπόδια τα οποία ενδεχομένως να αντιμετώπισε ο ελεγκτής κατά την διάρκεια της διεξαγωγής της διαδικασίας του ελέγχου. Η παράθεση αυτού του ξεχωριστού τμήματος στην έκθεση ελέγχου αποτελεί πυλώνας στην διαμόρφωση γνώμης μιας μερίδας επενδυτών οι οποίοι λαμβάνουν πολύ σοβαρά υπόψη αυτές τις επιπρόσθετες πληροφορίες οι οποίες θεωρούνται πολύ σημαντικές και προέρχονται από την επαγγελματική και αντικειμενική κρίση του επενδυτή. Η υπόλοιπη μερίδα επενδυτών δεν δίνουν μεγάλη σημασία στα “Key Audit Matters” και δεν αποτελεί παράγοντας στο να πάψουν να επιθυμούν να επενδύσουν σε μία εταιρεία. Σημειωτέον, αναλύεται και ο τρόπος με τον οποίο αντιδρούν οι επενδυτές στην ύπαρξη των “Key Audit Matters” συγκριτικά με την εκτίμηση της εύλογης αξίας στις γνωστοποιήσεις. Θεωρείται δύσκολη η αξιολόγηση των διαδικασιών ελέγχου λαμβάνοντας υπόψη μόνο την εύλογη αξία. Ως εκ τούτου, δεν καθίσταται σαφές αν η παράθεση των Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου θα επηρεάσει τους επενδυτές σε τέτοιο βαθμό που θα τους αναγκάσει να αλλάξουν την απόφασή τους. Επιπλέον, για κάποιους άλλους η ύπαρξη αυτού του στοιχείου στην έκθεση ελέγχου, είναι πολύ σημαντική, διότι τους ελκύει περισσότερο την προσοχή, τα σημεία σε εκείνα έχει εστιάσει ο ελεγκτής και τα οποία θεωρεί τα πιο σημαντικά, παρά μελετώντας ολόκληρη την έκθεση ελέγχου. Ενώ δηλαδή οι εκθέσεις ελέγχου είναι μακροσκελείς, η παράγραφος η οποία περιλαμβάνει τα “Key Audit Matters” είναι συνοπτική και παραθέτει συγκεκριμένες πληροφορίες οι οποίες αφορούν στα σημαντικότερα ζητήματα. Βάσει έρευνας που έχει πραγματοποιηθεί και λαμβάνοντας υπόψη την γνώμη ενός μεγάλου δείγματος μη επαγγελματιών επενδυτών, οι αρθρογράφοι κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η παράγραφος που περιλαμβάνει τα “Key Audit Matters” μπορεί να δημιουργήσει διαφορετικό αποτέλεσμα στην απόφασή τους σε σύγκριση με τις Γνωστοποιήσεις που περιλαμβάνονται στην έκθεση ελέγχου. Η παράγραφος αυτή προσδίδει μεγαλύτερη αξία στην έκθεση ελέγχου, ενισχύει την

εμπιστοσύνη των επενδυτών απέναντι στους ελεγκτές και ενημερώνει τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων σχετικά με τις όποιες δυσκολίες παρουσιάστηκαν κατά την διενέργεια του ελέγχου. Ωστόσο, δεν καθίσταται σαφές αν η παράθεση της παραγράφου με τα Key Audit Matters επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό και σε κάθε περίπτωση την απόφαση των επενδυτών.

Οι Sirois et al. (2018), επικεντρώνονται σε τρεις πτυχές των ελεγκτικών διαδικασιών: την ποιότητα, το κόστος και την αποτελεσματικότητά του. Αναφορικά με το κόστος ελέγχου, αυτό δεν επηρεάζεται από την προσθήκη των Key Audit Matters στην έκθεση ελέγχου. Η αποτελεσματικότητα του ελέγχου εξαρτάται από το ενδεχόμενο καθυστέρησης υποβολής της έκθεσης ελέγχου από τον ελεγκτή, γεγονός που μπορεί να επιφορτίσει με πρόσθετες δαπάνες την εταιρεία και κατ'επέκταση να επηρεάσει την ποιότητα του ελέγχου. Όμως, κάτι τέτοιο δεν ισχύει στην περίπτωση της προσθήκης των Key Audit Matters, διότι αποτελεί το πιο συνοπτικό μέρος της έκθεσης ελέγχου.

Οι Gutierrez et al. (2018) μελέτησαν τον βαθμό επιρροής της εισαγωγής της παραγράφου των Key Audit Matters στην έκθεση ελέγχου στον τρόπο αμοιβής των ελεγκτών για την παροχή των ελεγκτικών τους έργων. Το κατά πόσο, δηλαδή, επηρεάζεται η ποιότητα του διενεργούμενου ελέγχου από την ελεγκτική αμοιβή, και το αν απειλείται η επαγγελματική κρίση του ελεγκτή. Κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ο τρόπος διεξαγωγής του ελέγχου είναι ποιοτικός, ο ελεγκτής δεν επηρεάζεται από την αμοιβή που λαμβάνει, οι ρυθμιστικοί φορείς εποπτεύουν το έργο των ελεγκτών και με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται η ποιότητα του ελέγχου και η αξιοπιστία του κοινού απέναντι στους ελεγκτές. Δεν δημιουργούνται, δηλαδή, επιπρόσθετες δαπάνες για την επιχείρηση απέναντι στους ελεγκτές.

Ο Read (2015) μελετάει το βαθμό με τον οποίο η αύξηση των μη ελεγκτικών αμοιβών επηρεάζει την ανεξαρτησία του ορκωτού ελεγκτή και κατά συνέπεια την αξιοπιστία του διενεργούμενου ελέγχου. Επισημαίνει ότι η ολοένα ανάπτυξη παροχής μη ελεγκτικών υπηρεσιών των ελεγκτικών εταιρειών μπορεί να εγκυμονεί κινδύνους και για την φήμη της εταιρείας αλλά και για την ακεραιότητα του ελεγκτή, και αυτό να έχει ως συνέπεια και να επιστηθεί η προσοχή της Επιτροπής Ελέγχου επεμβαίνοντας και αποτρέποντας τους ελεγκτές να δημιουργούν σχέσεις εξάρτησης με την ελεγχόμενη εταιρεία. Η δημιουργία εξάρτησης μπορεί να οδηγήσει σε αποτυχία του ελέγχου και οι ελεγκτές να μην είναι αντικειμενική στην αξιολόγησή τους και στην γνώμη την οποία θα υποβάλλουν στην έκθεση ελέγχου και ως συνέπεια

να μην εκδώσουν έγκυρα αποτελέσματα σχετικά με την συνεχιζόμενη δραστηριότητα της ελεγχόμενης εταιρείας. Στην έρευνα την οποία έχει διεξάγει ο W.Read, διαπίστωσε ότι τα έσοδα των Big 4 εταιρειών⁶, παρουσίαζαν μεγαλύτερη αύξηση λόγω της παροχής μη ελεγκτικών υπηρεσιών στις ελεγχόμενες εταιρείες σε σχέση με τα έσοδα τα οποία προέκυπταν από την παροχή ελεγκτικών υπηρεσιών. Υποστηρίζει ότι η πλειονότητα των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της Εποπτείας Ελέγχου έχει εκφράσει έντονα τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς της σχετικά με τον βαθμό ανεξαρτησίας που υπάρχει μεταξύ της ελεγκτικής και της ελεγχόμενης εταιρείας. Η υπόθεση Enron και Arthur Andersen, αποτέλεσε ένα ισχυρό παράδειγμα εταιρικού σκανδάλου, το οποίο περιελάμβανε την έλλειψη ανεξαρτησίας της ελεγκτικής εταιρείας Arthur Andersen από την ελεγχόμενη εταιρεία Enron. Επιπλέον, η παροχή υψηλής μη ελεγκτικής αμοιβής μπορεί να επηρεάσει την επαγγελματική κρίση του ελεγκτή και να μειωθεί η ανεξαρτησία του, υποβαθμίζοντας καταυτόν τον τρόπο την ποιότητα ελέγχου του. Επιπλέον, ο Read υποστηρίζει ότι η πίεση που μπορεί να δεχτεί ο ελεγκτής από την ελεγχόμενη εταιρεία (εκφοβισμός) ή η ύπαρξη οικονομικών κινήτρων (δωροδοκία), αποτελούν σημαντικοί παράγοντες οι οποίοι μπορούν να υποβαθμίσουν την ποιότητα του ελέγχου και να δυσφημίσουν το ελεγκτικό επάγγελμα. Επισημαίνει λέγοντας ότι *«οι ελεγκτές έχουν την τάση να θυσιάζουν την επαγγελματική τους ανεξαρτησία προκειμένου να λάβουν υψηλότερες αποδοχές με αποτέλεσμα ο έλεγχος ο οποίος γίνεται στην συνέχεια να μην γίνεται με τρόπο αντικειμενικό και ακέραιο»*. Βάσει της εμπειρικής μελέτης που διενέργησε σχετικά με την σχέση του ελεγκτή με την ελεγχόμενη εταιρεία ως προς την αντικειμενικότητα των γνωμοδοτήσεων, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η άνοδος της παροχής μη ελεγκτικών υπηρεσιών που παρείχαν οι Big 4 ελεγκτικές εταιρείες, εφιστούν την προσοχή των Εποπτικών Αρχών Ελέγχου και πως η έλλειψη αντικειμενικότητας και επαγγελματικής ανεξαρτησίας μπορεί να οδηγήσει σε αποτυχία του ελέγχου.

---

⁶Deloitte, Ernst & Young, KPMG & PricewaterhouseCoopers

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια κατανόησης της σύγχρονης Ελεγκτικής και αποτελείται από τρία επιμέρους τμήματα.

α) Στο **πρώτο μέρος** γίνεται μία προσέγγιση εννοιολογικής οριοθέτησης της ελεγκτικής και των βασικών χαρακτηριστικών της.

β) Στο **δεύτερο μέρος** γίνεται μία εκτενής περιγραφή της σπουδαιότητας και της αναγκαιότητας του ελέγχου αφενός για τις επιχειρήσεις και αφετέρου για τους επενδυτές.

γ) Στο **τρίτο μέρος** αναλύονται οι διακρίσεις των ελέγχων και οι κατηγορίες των ελεγκτών.

3.1 Εννοιολογική Οριοθέτηση της Ελεγκτικής

Η Ελεγκτική αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς κλάδους της Λογιστικής Επιστήμης και ασχολείται με την διατύπωση των κανόνων, των αρχών και των τεχνικών διαδικασιών, οι οποίες πηγάζουν από τις βαθιές γνώσεις της λογιστικής και του δικαίου, βάσει των οποίων διεξάγεται ο έλεγχος των οικονομικών στοιχείων της επιχείρησης. Προκειμένου μία επιχείρηση να λειτουργεί αποτελεσματικά, να παραμένει οικονομικά υγιής και συνεχώς εξελισσόμενη και αναπτυσσόμενη χρειάζεται πρωτίστως να είναι απαλλαγμένη από ουσιώδη σφάλματα προκειμένου να προσελκύει επενδυτές και να διατηρεί την φήμη της. Ο έλεγχος ο οποίος γίνεται στις χρηματοοικονομικές της καταστάσεις προσδίδει αξιοπιστία στην επιχείρηση, οι οποίες χρησιμεύουν για τη λήψη οικονομικών αποφάσεων. (Walter, 1986)

Η λέξη «έλεγχος (*audit*)» προέρχεται από την λατινική λέξη “*audire*”, η οποία σημαίνει «να ακούει ή να ακούσει». Η θεσμοθέτηση του ελέγχου, η θέσπιση κανόνων και αρχών κατά τη διενέργεια της ελεγκτικής διαδικασίας χρονολογείται από την προϊστορική περίοδο, κατά την οποία είναι ευδιάκριτος ο ρόλος, οι ευθύνες και ο τρόπος ελέγχου του ελεγκτή. Οι δυναμικές των ελεγκτών με την πάροδο των χρόνων καθώς επίσης και τα καθήκοντά τους έχουν μεταβληθεί σε μεγάλο βαθμό, καθώς η Λογιστική και η Ελεγκτική έχουν εξελιχθεί σε βάθος χρόνου και αλλάζουν και οι συνθήκες της εκάστοτε κοινωνίας. Οι μεταβολές των οικονομικών, κοινωνικών και των πολιτικών συνθηκών σε παγκόσμιο επίπεδο αποτέλεσαν σημαντικοί παράγοντες βάσει των οποίων καθίσταται επιτακτική η ανάγκη εξέλιξης της διαδικασίας του ελέγχου και του ρόλου του ελεγκτή. Το παρελθόν επηρεάζει το παρόν και η απαρχή της θεσμοθέτησης της ελεγκτικής έχει επιρροές και σε παρόντα χρόνο. Η ανάγκη για επαλήθευση των λογιστικών εγγραφών και αρχείων των οικονομικών οντοτήτων και της διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων, αποτέλεσε το βασικό κίνητρο καθιέρωσης του ελέγχου. (Jayeoba και Ajibade, 2016)

Σημαντική πτυχή της ιστορίας της θεωρίας του ελέγχου αποτέλεσαν ο ρόλος, οι ευθύνες και οι λειτουργίες των ελεγκτών. Σε παλαιότερη περίοδο, δεν ήταν σωστά κατανοημένες οι αρμοδιότητες των ελεγκτών με αποτέλεσμα να υπονομεύει την αποτελεσματικότητα του ελέγχου και την ποιότητα των ελεγκτικών διαδικασιών. (Salem, 2012).

Για τον λόγο αυτό με την πάροδο των χρόνων η εξέλιξη της ελεγκτικής, η σωστή κατανομή των αρμοδιοτήτων στους ελεγκτές και βελτίωση των μηχανισμών ελέγχου συνέβαλαν στην αποτελεσματικότερη και ελεγκτική διαδικασία και στη διασφάλιση της ποιότητας του ελέγχου. (Iuliana, 2012).

Ο έλεγχος κατά την προϊστορική εποχή, αποσκοπούσε στην ανίχνευση της απάτης και της παραποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μιας οικονομικής οντότητας. Η αλλοίωση των οικονομικών στοιχείων από μέλη του εσωτερικού της επιχείρησης, με απώτερο σκοπό την αύξηση της προσωπικής περιουσίας τους, επηρέασαν την καταλληλότητα του περιεχομένου των οικονομικών καταστάσεων και όξυνε την ανάγκη για επαλήθευση των οικονομικών στοιχείων εκ μέρους των ελεγκτών. (Porter et al., 2005).

Οι Νεγκάκης και Ταχυνάκης (2017), υποστηρίζουν ότι αντικείμενο της Ελεγκτικής αποτελεί « ο έλεγχος των διαδικασιών και των μεθόδων που εφαρμόστηκαν από την επιχείρηση κατά τη διάρκεια του διαχειριστικού έτους και

διενεργείται από πρόσωπα ανεξάρτητα προς την οικονομική μονάδα (ορκωτοί ελεγκτές-λογιστές) ». Ο έλεγχος αυτός διεξάγεται με γνώμονα την τήρηση των κανόνων, των ελεγκτικών προτύπων και λογιστικών αρχών, με σκοπό την εξακρίβωση των αποδεικτικών στοιχείων που λαμβάνουν οι ορκωτοί ελεγκτές από την ελεγχόμενη επιχείρηση και την ακρίβεια και ορθότητα των οικονομικών στοιχείων της.

Ο Meigs (1987), ο οποίος σύμφωνα με αρκετούς μελετητές θεωρείται ο πατέρα της Ελεγκτικής, ορίζει την Ελεγκτική ως έναν ιδιαίτερο κλάδο της Λογιστικής Επιστήμης, ο οποίος έχει ως βασικό σκοπό την τήρηση των κανόνων και των αρχών τα οποία διέπουν την διαδικασία διενέργειας ελέγχου με πρωταρχικό στόχο την διατήρηση της υγιούς οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης και της ορθής διαχείρισης των οικονομικών της πόρων, προκειμένου να παραμείνει βιώσιμη και εξελισσόμενη.

Κατά τους Mautz et al. (1961), ο έλεγχος πραγματοποιείται την επαλήθευση των λογιστικών στοιχείων με σκοπό την εξακρίβωση της αξιοπιστίας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και της επάρκειας των αποδεικτικών στοιχείων για την υποστήριξη των οικονομικών συναλλαγών μιας οντότητας. Ο έλεγχος προσδίδει αξιοπιστία στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων και βοηθάει τους χρήστες να κατανοούν σε βάθος την οικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης και να λαμβάνουν αποφάσεις οι οποίες θα βασίζονται στις εκθέσεις ελέγχου των ελεγκτών, οι οποίοι θα διασφαλίζουν για την ορθότητα και τη ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Οι Spicer και Pegler (1958), ορίζουν την ελεγκτική ως την εξέταση των βιβλίων και των λογαριασμών μιας επιχείρησης η οποία επιτρέπει στον ελεγκτή, με την συλλογή των κατάλληλων αποδεικτικών στοιχείων να βεβαιωθεί για την ορθή και ακριβή κατάρτιση του Ισολογισμού και των Αποτελεσμάτων Χρήσης της επιχείρησης και α εξακριβώσει πως η χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησης αντιπροσωπεύει μία αληθινή και δίκαιη εικόνα.

Σύμφωνα με τον ορισμό που έχει παραθέσει ο Mattingly (1964), σχετικά με την Ελεγκτική, η Επιστήμη αυτή ασχολείται με την εξέταση των αρχείων, των βιβλίων και των δελτίων μιας οντότητας, την εξακρίβωση και την επάρκεια των αποδεικτικών στοιχείων που λαμβάνει ο ελεγκτής, προκειμένου να διασφαλίσει την ορθότητα και την ακρίβεια των λογιστικών εγγραφών που αποτυπώνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Ο καθηγητής Τσιμάρας (1956), παρέθεσε έναν δικό του ορισμό σχετικά με την Ελεγκτική ο οποίος περιλαμβάνει : *«το σύνολο των αρχών και των διαδικασιών οι οποίες αποτελούν απόρροια της εμπειριστατωμένης γνώσης της Οικονομικής των Εκμεταλλεύσεων, της Λογιστικής Επιστήμης και του Εμπορικού, Αστικού και Φορολογικού Δικαίου, βάσει των ελεγκτικών διαδικασιών που διενεργούνται στα βιβλία των επιχειρήσεων, στις οικονομικές τους καταστάσεις, στα λογιστικά στοιχεία και αποτυπώνουν την αληθινή και ακριβή εικόνα της οικονομικής διαχείρισης της επιχείρησης».*

Οι Cañibano (1993) ορίζει την ελεγκτική ως το μέσο για να εξεταστούν οι πληροφορίες, το μητρώο, οι διαδικασίες και τα κυκλώματα της επιχείρησης, με απώτερο σκοπό την διατήρηση της βιωσιμότητάς της. υποστήριξε επίσης ότι *«Ο έλεγχος είναι ένας τρόπος βελτίωσης της περιθάλψης των ασθενών αναζητώντας την φροντίδα των ασθενών, εξετάζοντας τι κάνετε, για να δείτε αν μπορείτε να το κάνετε καλύτερα».*

Σύμφωνα με την Power (1999), ο έλεγχος αναφέρεται σε στον συστηματικό και αντικειμενικό τρόπο ελέγχου των βιβλίων, των λογαριασμών, των εγγράφων και των δελτίων μιας οντότητας, προκειμένου να εξακριβωθεί το κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις ανταποκρίνονται στην πραγματική και ακριβή εικόνα της επιχείρησης.

Η Αμερικανική Ένωση Λογιστικής (American Accounting Association) οριοθετεί την Ελεγκτική ως μία διαδικασία συλλογής και επάρκειας των αποδεικτικών στοιχείων που λαμβάνει ο ελεγκτής από την επιχείρηση και περιλαμβάνουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της οντότητας, τις οικονομικές συναλλαγές καθώς επίσης και τις λογιστικές εγγραφές της, με σκοπό την εξακρίβωση των στοιχείων αυτών και διασφάλισης της ορθής και δίκαιης εικόνας των οικονομικών καταστάσεων για τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων προς τους χρήστες που ενδιαφέρονται να βρίσκονται ενήμεροι για την οικονομική κατάσταση της εταιρείας.

Σύμφωνα με τον Flint (1988), ο έλεγχος αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο το οποίο δεν εξυπηρετεί κανένα προσωπικό συμφέρον παρά μόνο αποβλέπει στην εξακρίβωση των οικονομικών στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων.

Προκειμένου να γίνει πιο κατανοητή η εννοιολογική οριοθέτηση της Ελεγκτικής, χρειάζεται να ληφθούν υπόψη ορισμένες φράσεις-κλειδιά οι οποίες χρήζουν ιδιαίτερου σχολιασμού και είναι οι εξής (Καζαντζής, 2006) :

- i. **«Συστηματική Διαδικασία»:** αφορά στην ορθώς δομημένη και οργανωμένη μέθοδος ελεγκτικών διενεργειών
- ii. **«Συγκέντρωση και Αξιολόγηση Ελεγκτικών Τεκμηρίων»:** περιλαμβάνει την συλλογή και την επεξεργασία των κατάλληλων αποδεικτικών στοιχείων, με σκοπό την εξακρίβωση των οικονομικών στοιχείων της οικονομικής οντότητας και της δίκαιης και ακριβούς εικόνας της επιχείρησης.
- iii. **«Καθορισμός του βαθμού ανταπόκρισης μετρήσιμων πληροφοριών με προκαθορισμένα κριτήρια»:** αποτελεί τον βαθμό εγγύτητας των λαμβανόμενων πληροφοριών με βάση συγκεκριμένα κριτήρια, και ποιοτικά ως προς την ακριβή και δίκαιη εικόνα των οικονομικών στοιχείων αλλά και ποσοτικά ως προς το ύψος του πλεονάσματος των αποθεμάτων κατά την απογραφή τους.
- iv. **«Ικανό και Ανεξάρτητο Πρόσωπο»:** κρίνεται αναγκαίο ο ελεγκτής να διαθέτει όλα εκείνα τα κατάλληλα επαγγελματικά προσόντα τα οποία θα διασφαλίσουν την ποιότητα των ελεγκτικών διαδικασιών και την αποτελεσματική ανίχνευση των ουσιωδών σφαλμάτων και στην άμεση καταπολέμηση της απάτης ή του λάθους. Η επαγγελματική του ανεξαρτησία, η κατάρτιση και η αντικειμενικότητα είναι μερικά από τις βασικές αρχές που διέπουν έναν ελεγκτή και κατά συνέπεια καθιστούν ποιοτική την διαδικασία του ελέγχου.
- v. **«Διατύπωση της Γνώμης του Ελεγκτή»:** στην έκθεση ελέγχου την οποία υποβάλλει ο ελεγκτής, περιλαμβάνεται το σύνολο των ευρημάτων κατά την διενέργεια του ελέγχου και βάσει των οποίων έχει διατυπώσει μία αντικειμενική γνώμη. Οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων αξιοποιούν και μελετούν την έκθεση του ελεγκτή, και βάση αυτής λαμβάνουν οικονομικές αποφάσεις που αφορούν στην επιχείρηση. Η εμπιστοσύνη των χρηστών απέναντι στον ελεγκτή πηγάζει από την ανεξαρτησία, την αντικειμενικότητα, τον επαγγελματισμό και την επαγγελματική κατάρτιση του ελεγκτή καθ'όλη τη διάρκεια του ελέγχου.

- vi. «**Συγκεκριμένη Οικονομική Μονάδα**»: ένας ελεγκτής διαθέτει ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα βάσει του οποίου οφείλει να έχει ολοκληρώσει τον διενεργούμενο έλεγχο. Το χρονικό περιθώριο μπορεί να διαρκέσει από ένα μήνα, ένα τρίμηνο, ένα εξάμηνο ή ένα χρόνο. Μία οντότητα μπορεί να αποκτά νομική μορφή (επιχείρηση, οργανισμός κ.ά) , όμως υπάρχει και η πιθανότητα να στερείται διακεκριμένης νομικής προσωπικότητας. Για τον λόγο αυτό το χρονικό διάστημα του ελέγχου μπορεί να είναι μικρό έως μεγάλο.

3.2 Η Σημασία και η Αναγκαιότητα του Ελέγχου

Η σημασία και η αναγκαιότητα της διεξαγωγής του ελέγχου έγκειται στη διασφάλιση της ορθότητας και της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης, προκειμένου να εξακριβωθεί ότι είναι απαλλαγμένη από ουσιώδη σφάλματα και πως η οικονομική κατάστασή της αντανακλά την πραγματική και την ακριβή της εικόνα. Τα σφάλματα τα οποία μπορεί να προκύψουν στις οικονομικές καταστάσεις μπορεί να οφείλονται είτε σε αμέλεια (λάθος/παράλειψη) είτε σε απάτη (παραποίηση οικονομικών στοιχείων). Η διαφορά αυτών των δύο παραγόντων έγκειται στην ακουσία ή εκούσια, αντίστοιχα, πραγματοποίηση των σφαλμάτων. Ο εξωτερικός έλεγχος διασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία της επιχείρησης, την αποτελεσματική λειτουργία του εσωτερικού ελεγκτικού μηχανισμού την νομιμότητα ως προς την τήρηση των κανονισμών και των νόμων που οφείλει να εφαρμόζει η εταιρεία. (Παπάς, 1999)

Σύμφωνα με τον Καζαντζή (2006), η αναγκαιότητα της καθιέρωσης του ελέγχου στις οικονομικές επιχειρήσεις έγκειται στους παρακάτω παράγοντες:

- **Ατέλειες και αδυναμίες του ανθρώπινου παράγοντα**: Η έλλειψη ειλικρίνειας, η δημιουργία απάτης και η ύπαρξη δολιοφθοράς αποτελούν σημαντικοί παράγοντες οι οποίοι καθιστούν επιτακτική την ανάγκη διενέργειας ελέγχου στο εσωτερικό

της επιχείρησης. Η κατάχρηση των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης για την οικονομική ενίσχυση με δόλιο μέσο εκ μέρους του ατόμου που πραγματοποίησε την απάτη, επιτάσσει την άμεση και ταχεία καταπολέμηση αυτής της δολιοφθοράς και την αποκατάσταση της πραγματικής και δίκαιης εικόνας των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων.

- **Έγκαιρος Εντοπισμός των ουσιωδών σφαλμάτων:** Ο έλεγχος αποτελεί ένα αποτελεσματικό μέσο εντοπισμού της απάτης ή της παράλειψης στοιχείων από αμέλεια και επιβολής συμμόρφωσης των επιχειρήσεων με τις ισχύουσες νομοθεσίες για την αποφυγή παραποίησης των λογιστικών στοιχείων των οικονομικών της καταστάσεων. Ο έλεγχος αποσκοπεί όχι μόνο στην ανίχνευση του σφάλματος, αλλά και στο είδος του διενεργούμενου λάθους. Ο ελεγκτής οφείλει να διακρίνει την εκούσια από την ακούσια δημιουργία λάθους, το οποίο, δηλαδή, προέκυψε είτε από την κατάχρηση των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης για την ενίσχυση του προσωπικού οικονομικού οφέλους είτε οφείλεται σε ανθρώπινο λάθος ή παράλειψη. Είναι πολύ σημαντική αυτή η διάκριση, διότι αντανακλά τις πραγματικές προθέσεις εκείνου που διενέργησε το λάθος και θα λάβει διαφορετική αντιμετώπιση το άτομο το οποίο εσκεμμένα παραποίησε τις οικονομικές καταστάσεις και διαφορετική αντιμετώπιση θα λάβει εκείνος ο οποίος λόγω αμέλειας και απροσεξίας πραγματοποίησε το λάθος.
- **Σύγκρουση Συμφερόντων:** Κατά την ελεγκτική διαδικασία εξετάζεται και η σχέση του Διαχειριστή της επιχείρησης με τον Ιδιοκτήτη (Μέτοχο) αυτής, καθώς επίσης και η ασυμμετρία των λαμβανόμενων πληροφοριών. Αυτό σημαίνει ότι ο Διαχειριστής της επιχείρησης έχει μία πιο ακριβή εικόνα σχετικά με την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης, λαμβάνει περισσότερη και ακριβέστερη πληροφόρηση, εφόσον βρίσκεται στο εσωτερικό της και διαχειρίζεται ζητήματα που την αφορούν. Κάτι τέτοιο όμως μπορεί να μην ισχύει για έναν Μέτοχο ο οποίος δεν δύναται να έχει μία διαρκή και εμπειριστατωμένη πληροφόρηση σχετικά με ουσιώδη στοιχεία της οικονομικής οντότητας στην οποία διαθέτει μερίδιο. Αυτή η ασύμμετρη πληροφόρηση μεταξύ Διαχειριστή και Μετόχου της επιχείρησης μπορεί να δημιουργήσει συγκρούσεις ανάμεσά τους και να έρθουν σε αντιπαράθεση για θέματα που αφορούν στην επιχείρηση. Επί παραδείγματι, υπάρχει το ενδεχόμενο ο Διαχειριστής να παραποιήσει τα λογιστικά στοιχεία της

εταιρείας προκειμένου να επωφεληθεί οικονομικά και να λάβει επιπρόσθετη αμοιβή αποτελεσματικότητας εργασίας (bonus) ή να λάβει προσωπικό δάνειο από την επιχείρηση για να καλύψει τις οικονομικές του ανάγκες. Σε αυτές, λοιπόν, τις περιπτώσεις ο Μέτοχος δεν είναι σε θέση να γνωρίζει τις κινήσεις του Διαχειριστή, αφού δεν διαθέτει μία ολοκληρωμένη εικόνα της οικονομικής κατάστασης της εταιρείας και δεν δύναται να εντοπίσει την απάτη του Διαχειριστή.

- **Ανάγκη για Αξιόπιστες Πληροφορίες:** Για την λήψη οικονομικών αποφάσεων κρίνεται αναγκαία η διασφάλιση αξιόπιστων πληροφοριών και η πληρότητα και ορθότητα των οικονομικών στοιχείων οι οποίες απεικονίζονται στις οικονομικές καταστάσεις. Η ακριβής και δίκαιη εικόνα των πληροφοριών μπορεί να αποτελέσει καθοριστικός παράγοντας στην αποτελεσματική και αποδοτική κατανομή και χρήση των οικονομικών πόρων της επιχείρησης. Αν για παράδειγμα μία επιχείρηση επιθυμεί να λάβει κάποιο δάνειο, σε αυτή την περίπτωση ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός ο οποίος θα προβεί στην αποδοχή του δανείου, οφείλει να ελέγξει την πιστοληπτική ικανότητα της επιχείρησης. Στην περίπτωση που οι οικονομικές καταστάσεις εμπεριέχουν μία αναληθή εικόνα και έχουν παραποιηθεί ή παραληφθεί οικονομικά στοιχεία, τότε αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα, η Τράπεζα η οποία προέβη σε δανεισμό να χάσει τα κεφάλαια που δάνεισε, εφόσον η επιχείρηση αδυνατεί να αποπληρώσει το δάνειό της. Αυτή η λανθασμένη εικόνα των οικονομικών της καταστάσεων μπορεί να έχει οδυνηρές συνέπειες για τη Τράπεζα η οποία διαθέτει μέρος του κεφαλαίου της στην οικονομική οντότητα και η οποία με την σειρά της μπορεί να εμφάνιζε μία υγιή οικονομική εικόνα, αλλά ουσιαστικά η οικονομική της κατάσταση περιελάμβανε ανακρίβειες τις οποίες δεν ήταν σαφώς σε θέση να εντοπίσει η Τράπεζα και έτσι να απορρίψει την αίτηση δανείου της επιχείρησης. Για τον λόγο αυτό κρίνεται αναγκαία η ύπαρξη ελέγχου στο εσωτερικό της επιχείρησης, προκειμένου να διασφαλίζει ο ελεγκτής ότι οι οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα και δίνουν την ακριβή και δίκαιη εικόνα της, και αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην λήψη επενδυτικών αποφάσεων. Η ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων χρησιμοποιήθηκε προκειμένου να

εκτιμηθεί η ύπαρξη οικονομικής δυσπραγίας ή ευημερίας μιας επιχείρησης. Εκείνοι οι οποίοι ενδιαφέρονται, μελετούν και χρησιμοποιούν τις οικονομικές καταστάσεις των οντοτήτων είναι άτομα (Beaver et al., 2010):

- 1] εντός της επιχείρησης: **Διευθυντές, Στελέχη, Μέτοχοι και Προσωπικό**
- 2] εκτός της επιχείρησης: **Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί, Προμηθευτές και Επενδυτές.**

Οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, προτού λάβουν οικονομικές αποφάσεις, ανατρέχουν στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων και μελετούν την (Chukwunweike, 2014):

1. ρευστότητα (liquidity) της επιχείρησης και το κατά πόσο είναι ικανή να καλύψει τις υποχρεώσεις της,
2. σταθερότητα (stability), αν δηλαδή αποπληρώνει τα δάνειά της και καλύπτει τις υποχρεώσεις της απέναντι στους μετόχους της,
3. αποδοτικότητα (profitability), αν είναι σε θέση να διαχειρίζεται τα πραγματοποιηθέντα κέρδη και το κεφάλαιο το οποίο χρησιμοποιεί,
4. δυνατότητα ανάπτυξης (development), τον βαθμό, δηλαδή, εξέλιξης και επέκτασής της σε υπάρχουσες και νέες αγορές

Οι οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τα εξής στοιχεία της οικονομικής οντότητας (Νεγκάκης, 2015):

1. Περιουσιακά Στοιχεία
2. Απαιτήσεις
3. Υποχρεώσεις
4. Ίδια Κεφάλαια
5. Έσοδα και Έξοδα
6. Κέρδη και Ζημίες
7. Μεταβολές Ιδίων Κεφαλαίων
8. Ταμιακές Ροές

3.3 Κατηγορίες Ελέγχων και Ελεγκτών

Οι έλεγχοι οι οποίοι διενεργούνται είναι κοινοί για το σύνολο των επιχειρήσεων και διακρίνονται ανάλογα με το 1) **Υποκείμενο του ελέγχου** (ποιά είναι τα αρμόδια πρόσωπα για να διεξάγουν τον έλεγχο) και το 2) **Αντικείμενο του ελέγχου** (τί ελέγχεται, πόσο χρονικό διάστημα διαρκεί ο έλεγχος, για ποιό σκοπό γίνεται ο έλεγχος

1] Αναφορικά με το **Υποκείμενο του Ελέγχου** και ως προς τον βαθμό εξάρτησης του ελεγκτή από την ελεγχόμενη εταιρεία, το πρόσωπο το οποίο διενεργεί τον έλεγχο μπορεί να ανήκει στο εσωτερικό της επιχείρησης (εσωτερικός ελεγκτής) ή εκτός της επιχείρησης (εξωτερικός ελεγκτής). Έτσι λοιπόν, ο έλεγχος μπορεί να διακριθεί σε:

- **Εσωτερικό Έλεγχο**, σύμφωνα με τον οποίο τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων τον διενεργεί ο εσωτερικός ελεγκτής ο οποίος ανήκει στο προσωπικό της επιχείρησης και διασφαλίζει για την πληρότητα και την ορθότητα των λογιστικών εγγραφών και των στοιχείων της οντότητας. Είναι εξαρτημένος από την επιχείρηση και το ελεγκτικό του έργο βασίζεται στις υποδείξεις της επιχείρησης οι οποίες μπορεί να διαφέρουν ελάχιστα από τα ελεγκτικά πρότυπα. (Νεγκάκης και Ταχυνάκης, 2017)
- **Εξωτερικό Έλεγχο**, σύμφωνα με τον οποίο τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων τον διεξάγει ο εξωτερικός ελεγκτής, ο οποίος είναι ανεξάρτητος από την επιχείρηση και έχει διοριστεί από την ελεγκτική εταιρεία στην οποία εργάζεται προκειμένου να φέρει εις πέρας το ελεγκτικό του έργο. ((Νεγκάκης και Ταχυνάκης, 2017). Οφείλει να ακολουθεί πιστά τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου τα οποία τίθενται από την Επιτροπή και να μην αποκλίνουν από αυτά. (Άρθρο 30, §1, Ν.4449/2017)

2] Ανάλογα με το **Αντικείμενο του Ελέγχου**, μπορεί να διακριθεί ανάλογα με (Νεγκάκης και Ταχυνάκης, 2017):

- **Το εύρος του ελέγχου σε:** α) *Γενικούς*, και αφορούν στις ελεγκτικές διαδικασίες οι οποίες διενεργούνται σύμφωνα με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα και αποσκοπούν στην διασφάλιση της ποιότητας και της ακρίβειας των οικονομικών καταστάσεων και στην ακριβή απεικόνιση των λογιστικών εγγραφών και στοιχείων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. β) *Ειδικούς*, και σχετίζονται με συγκεκριμένους λογαριασμούς ή συγκεκριμένες ενέργειες της επιχείρησης στις οποίες κρίνεται αναγκαία η εμπειριστατωμένη διερεύνηση και μελέτη τους από τον ελεγκτή και αποβλέπουν στην αποκάλυψη του ακούσιου ή εκούσιου λάθους.
- **Τη περιοδικότητα του ελέγχου σε:** α) *Μόνιμους*, και αφορούν τους ελέγχους οι οποίοι διεξάγονται όλη τη διάρκεια της διαχειριστικής περιόδου β) *Τακτικούς*, και περιλαμβάνει τους ελέγχους οι οποίοι πραγματοποιούνται ανά έτος, εξάμηνο ή τρίμηνο γ) *Έκτακτους*, έλεγχοι οι οποίοι διεξάγονται σε τυχαία χρονική περίοδο.
- **Το σκοπό του ελέγχου σε:** α) *Προληπτικούς*, έλεγχοι οι οποίοι διενεργούνται με σκοπό την πρόληψη του λάθους και στην αποφυγή ουσιωδών σφαλμάτων κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας. β) *Κατασταλτικούς*, ελέγχους οι οποίοι αποσκοπούν στην ανίχνευση του ουσιώδους σφάλματος και στην καταπολέμηση της απάτης και παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων.
- **Το νομοθετικό πλαίσιο σε:** α) *Υποχρεωτικούς*, είναι έλεγχοι στους οποίους υποχρεούνται οι επιχειρήσεις να υποστούν από τις νομοθετικές, δικαστικές ή τις κρατικές υπηρεσίες β) *Προαιρετικούς*, έλεγχοι στους οποίους υποχρεούνται οι επιχειρήσεις να υποστούν από τους Μετόχους ή τη Διοίκηση.
- **Τον τομέα του ελέγχου σε:** α) *Διαχειριστικούς*, και αφορούν στον τρόπο διαχείρισης των οικονομικών μιας επιχείρησης β) *Διοικητικούς*, και αποτελούν τους ελέγχους οι οποίοι γίνονται για την εξακρίβωση της ακριβούς εφαρμογής των διαδικασιών στο εσωτερικό της επιχείρησης γ) *Φορολογικούς*, έλεγχοι που αποσκοπούν στην τήρηση της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας και των φορολογικών υποχρεώσεων της εταιρείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Το εισαγωγικό αυτό κεφάλαιο αποτελείται από πέντε επιμέρους τμήματα τα οποία αφορούν στο θεσμικό πλαίσιο του εξωτερικού ελέγχου.

α) Στο **πρώτο μέρος** αναλύεται η σημασία και η αναγκαιότητα του εξωτερικού ελέγχου,

β) Στο **δεύτερο μέρος** αναφέρονται οι εταιρείες οι οποίες υπάγονται σε εξωτερικό έλεγχο,

γ) Στο **τρίτο μέρος** καταγράφονται οι υπηρεσίες που προσφέρουν οι ελεγκτές,

δ) Στο **τέταρτο μέρος** αναφέρονται οι ευθύνες και οι αρμοδιότητες των ορκωτών ελεγκτών

ε) Τέλος, στο **πέμπτο μέρος** γίνεται αναφορά στην εταιρική διακυβέρνηση και το χάσμα προσδοκιών.

4.1 Σημασία και Νομοθετικό Πλαίσιο του Εξωτερικού Ελέγχου

Βασικός στόχος του εξωτερικού ελέγχου είναι ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων. Ο ελεγκτής προκειμένου να διαμορφώσει την γνώμη του στην έκθεση ελέγχου, χρειάζεται να λάβει συγκεκριμένα αρχεία και στοιχεία από την ελεγχόμενη οντότητα, τα οποία θα μελετήσει διεξοδικά και με γνώμονα την αντικειμενική και επαγγελματική του κρίση, θα διασφαλίσει την αξιοπιστία των πληροφοριών αυτών και θα καταλήξει σε ορισμένα συμπεράσματα.

Ένας από τους σημαντικότερους λόγους που είναι αναγκαίος ο έλεγχος των επιχειρήσεων από τους εξωτερικούς ελεγκτές είναι διότι υπάρχει ο κίνδυνος η

Διοίκηση μιας επιχείρησης να αποκρύψει ή να τροποποιήσει κάποια οικονομικά δεδομένα, αν αντιληφθεί ότι δεν παρουσιάζει μία θετική εικόνα η πορεία της επιχείρησης. Γι αυτό το λόγο οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων (*μέτοχοι, επενδυτές, χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, δανειστές*) οι οποίοι θέλουν να επενδύσουν μέρος των περιουσιακών τους στοιχείων στην επιχείρηση αυτή ενδιαφέρονται να αντικρίζουν την πραγματική εικόνα της επιχείρησης και όχι την πλασματική την οποία έχουν διαστρεβλώσει τα μέλη της εταιρείας. Είναι σαφές ότι οι επενδυτές οι δεν θα επιθυμούν να επενδύσουν σε μια επιχείρηση η οποία παρουσιάζει αδυναμίες και η οποία αμφισβητούν την αξιοπιστία των πληροφοριών που εμπεριέχονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων δεν δύνανται να βρίσκονται στο εσωτερικό μιας επιχείρησης και ούτε έχουν πρόσβαση σε απόρρητες και προσωπικές πληροφορίες της, και σαφώς δεν μπορούν οι ίδιοι να εξακριβώσουν την ποιότητα και την ακρίβεια των πληροφοριών εφόσον δεν έχουν και τις απαραίτητες γνώσεις επί του συγκεκριμένου τομέα. Επιπλέον, η πολυπλοκότητα των πληροφοριών μιας επιχείρησης, ο αυξημένος όγκος συναλλαγών, η λανθασμένη οργάνωση και κατανομή των αρμοδιοτήτων στους εργαζομένους καθώς επίσης και η αδυναμία του εσωτερικού μηχανισμού ελέγχου, αποτελούν παράγοντες οι οποίοι ενισχύουν την πιθανότητα δημιουργίας ουσιώδους σφάλματος. Έτσι λοιπόν, ο ελεγκτής εξακριβώνει την ορθότητα των πληροφοριών που λαμβάνει και διαμορφώνει με απόλυτο επαγγελματισμό την γνώμη του και οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων αξιοποιώντας την αντικειμενική γνώμη των ελεγκτών, λαμβάνουν επενδυτικές αποφάσεις. Συνεπώς, η ύπαρξη σφάλματος και ανακριβειών στις δημοσιευμένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις θα αύξανε τον κίνδυνο λανθασμένων αποφάσεων από τους επενδυτές. (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013)

Κατά τη διάρκεια της διενέργειας του υποχρεωτικού ελέγχου, ο ορκωτός ελεγκτής εξετάζει τις ετήσιες και τις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις μιας οικονομικής οντότητας όπως αυτό προβλέπεται και απαιτείται από (Άρθρο 2, §1, Ν.4449/2017):

- i. Το δίκαιο της Ένωσης
- ii. Το εθνικό δίκαιο των οντοτήτων ανεξαρτήτως μορφής και μεγέθους και οι οποίες εφαρμόζουν τις ισχύουσες νομοθεσίες
- iii. Την ισχύουσα νομοθεσία και τα ισχύοντα πρότυπα ελέγχου και άλλων υπηρεσιών που παρέχει η Διεθνής Συνομοσπονδία Λογιστών (IFAC)

- iv. Την οικειοθελή κατόπιν αίτηση των μικρών εταιρειών και εφόσον πληρούν τις προβλεπόμενες προϋποθέσεις και απαιτήσεις της ισχύουσας νομοθεσίας.

Το δικαίωμα της διεξαγωγής του ελέγχου σε ελεγχόμενες εταιρείες το έχουν μόνο οι ορκωτοί ελεγκτές ή οι ελεγκτικές εταιρείες οι οποίες έχουν αποκτήσει την σχετική άδεια ασκήσεως του επαγγέλματος και αποτελούν ενεργά μέλη του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών και οποίοι εργάζονται αποκλειστικά σε μία ελεγκτική εταιρεία. (Άρθρο 3, §1, Ν. 4449/2017).

4.2 Εταιρείες που Υπάγονται σε Εξωτερικό Έλεγχο

Με βάση το Άρθρο 3 του *Νόμου του Προεδρικού Διατάγματος 226/1992*, «Περί συστάσεως οργανώσεως και λειτουργίας του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών, καθώς και περί των όρων εγγραφής σε Ειδικό Μητρώο και ασκήσεως του επαγγέλματος του Ορκωτού Ελεγκτή», το σύνολο των δημοσίων και ιδιωτικών οργανισμών, ανεξαρτήτου νομικής μορφής υπάγονται σε υποχρεωτικό έλεγχο από άτομα τα οποία είναι επαγγελματικά καταρτισμένα, λαμβάνουν αποφάσεις με γνώμονα την αντικειμενική τους κρίση και εκτελούν με απόλυτη εχεμύθεια τα καθήκοντα τους. **Οι Ορκωτοί Ελεγκτές, εν ολίγοις, είναι αρμόδιοι για την άσκηση του τακτικού ελέγχου της οικονομικής διαχείρισης και των οικονομικών καταστάσεων:**

- i. *Των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, εκτός από τους δήμους και τις κοινότητες.*
- ii. *Των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου που εξυπηρετούν δημόσιο ή κοινωφελή σκοπό και επιχορηγούνται από το κράτος ή απολαύουν ιδιαίτερων προνομίων.*
- iii. *Των τραπεζών, των ασφαλιστικών εταιρειών, των εταιρειών επενδύσεων - χαρτοφυλακίου, των εταιρειών διαχείρισεως αμοιβαίων κεφαλαίων, των εταιρειών χρηματοδοτικών μισθώσεων και των ενώσεων συνεταιριστικών οργανώσεων*

- iv. *Των ανωνύμων εταιρειών, εταιρειών περιορισμένης ευθύνης, των ετερορρυθμών κατά μετοχές*
- v. *Των ενοποιημένων λογαριασμών (οικονομικών καταστάσεων) του άρθρου 100 παρ. 1 του Κ.Ν. [2190/1920](#) των συνδεδεμένων επιχειρήσεων.*
- vi. *Των ανωνύμων εταιρειών, των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο καθώς και των ανωνύμων εταιρειών των οποίων το μετοχικό κεφάλαιο εν όλω ή εν μέρει έχει αναληφθεί με δημόσια εγγραφή.*
- vii. *Των εταιρειών ή οργανισμών ή και δραστηριοτήτων γενικά που με βάση διατάξεις νόμου υπάγονται στον υποχρεωτικό έλεγχο ορκωτών ελεγκτών.*

4.3 Υπηρεσίες που προσφέρουν οι Ορκωτοί Ελεγκτές-Λογιστές

Το επάγγελμα του λογιστή προσφέρει στις οικονομικές οντότητες μία ευρεία σειρά από υπηρεσίες οι οποίες διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

1. Υπηρεσίες Διασφάλισης (Assurance Services)

Οι Υπηρεσίες Διασφάλισης είναι υπηρεσίες τις οποίες παρέχει ο ορκωτός ελεγκτής στην ελεγχόμενη εταιρεία, και βάσει των ελεγκτικών τεκμηρίων που λαμβάνει από αυτή, καταλήγει σε συγκεκριμένα συμπεράσματα, και την γνώμη του την διαμορφώνει και την παραθέτει στην έκθεση ελέγχου, προκειμένου να προσδώσει αξιοπιστία και πληρότητα στις οικονομικές καταστάσεις οι οποίες χρησιμοποιούνται από τρίτα πρόσωπα. (IAASB, 2013).

Υπάρχουν, επιπλέον, πέντε βασικά χαρακτηριστικά στοιχεία τα οποία και περιλαμβάνονται στις Υπηρεσίες Διασφάλισης και είναι τα ακόλουθα (ISAs, 2009):

- i. Σχέση μεταξύ τριών μερών, στην οποία περιλαμβάνονται ο ορκωτός ελεγκτής, το υπεύθυνο μέρος και οι σκοπούμενοι χρήστες. Το υπεύθυνο μέρος (Responsible party) είναι το πρόσωπο το οποίο: «(α) Σε μια ανάθεση με απ' ευθείας αναφορά, είναι υπεύθυνο για το υποκείμενο θέμα, ή (β) Σε μια ανάθεση που αφορά ισχυρισμούς, είναι υπεύθυνο για τις πληροφορίες επί του υποκείμενου θέματος (ο ισχυρισμός) και μπορεί να είναι υπεύθυνο για το

- υποκείμενο θέμα.» Οι σκοπούμενοι χρήστες (intended users) είναι τα πρόσωπα για τα οποία οι ελεγκτές συντάσσουν την έκθεση διασφάλισης και δικαιούνται να κάνουν χρήση της διαμορφωμένης γνώμης του ελεγκτή*
- ii. Πληροφορίες επί του Υποκείμενου Θέματος (Subject Matter Information), είναι οι πληροφορίες (χρηματοοικονομικές καταστάσεις, μη χρηματοοικονομικό δείκτη απόδοσης, δυναμικότητα παραγωγικής μονάδας, επίπεδο εταιρικής διακυβέρνησης, κ.ά) οι οποίες αποτελούν το αποτέλεσμα της αξιολόγησης του υποκείμενου θέματος τις οποίες ο ορκωτός ελεγκτής συλλέγει και εξετάζει και εν τέλει διαμορφώνει την γνώμη του.*
  - iii. Κριτήρια Αξιολόγησης (Criteria), είναι τα μέτρα σύγκρισης τα οποία χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση του υποκείμενου θέματος, τα οποία χαρακτηρίζονται από συνάφεια (relevance), πληρότητα (completeness), αξιοπιστία (reliability), ουδετερότητα (neutrality) και κατανόηση (understandability).*
  - iv. Ελεγκτικά Τεκμήρια (Audit Evidence) τα οποία αποτελούν πληροφορίες τις οποίες αξιοποιεί ο ορκωτός ελεγκτής προκειμένου να διαμορφώσει τη γνώμη του στην έκθεση ελέγχου του. Οι πληροφορίες αυτές περιλαμβάνονται στα λογιστικά αρχεία τα οποία στηρίζουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.*
  - v. Έκθεση Ελέγχου (Audit Report), η οποία πρέπει να είναι έγγραφη, να έχει τίτλο που δηλώνει με ευκρίνεια ότι πρόκειται για την έκθεση του ορκωτού ελεγκτή και πρέπει να απευθύνεται στο κατάλληλο άτομο (εταιρεία). Ο ελεγκτής στην εισαγωγική του παράγραφο οφείλει να προσδιορίζει το όνομα της οντότητας στην οποία άσκησε τον έλεγχο, να δηλώνει τις ελεγχθείσες οικονομικές καταστάσεις, να παρέχει συνοπτικές πληροφορίες σχετικά με τις λογιστικές πολιτικές και επεξηγήσεις και να αναγράφει την ημερομηνία ή την χρονική περίοδο από την εκάστοτε χρηματοοικονομική κατάσταση που περιλαμβάνεται στις οικονομικές καταστάσεις.*

2. Συγγενείς Υπηρεσίες (Related Services)

Οι Συγγενείς Υπηρεσίες είναι οι υπηρεσίες τις οποίες παρέχουν οι ορκωτοί ελεγκτές και δεν καλύπτονται από το *Διεθνές Πλαίσιο για Υπηρεσίες Διασφάλισης* και δεν προσδίδουν συμβουλευτικό χαρακτήρα. Οι Συγγενείς Υπηρεσίες διακρίνονται σε (IASs, 2009):

- i. Ανάθεση Εργασίας Προσυμφωνημένων Διαδικασιών (Agreed-upon procedures engagement), βάσει της οποίας ανατίθεται στον ορκωτό ελεγκτή να διενεργήσει συγκεκριμένες ελεγκτικές διαδικασίες οι οποίες έχουν ήδη προσυμφωνηθεί από την οντότητα και το τρίτο εμπλεκόμενο μέρος. Η έκθεση του ελεγκτή, δηλαδή, περιορίζεται αποκλειστικά στα άτομα τα οποία έχουν συμφωνήσει σε προγενέστερο επίπεδο να ακολουθηθούν συγκεκριμένες ελεγκτικές διαδικασίες και τα άτομα αυτά εξάγουν συγκεκριμένα συμπεράσματα. Σημειωτέον, άτομα τα οποία δεν εμπλέκονται σε αυτή την προσυμφωνημένη ανάθεση μπορεί να μην κατανοήσουν πλήρως τα εξαχθέντα αποτελέσματα.
- ii. Ανάθεση Εργασίας Κατάρτισης (Compilation Engagement), για τις συγκεκριμένες εργασίες ο ορκωτός ελεγκτής περιορίζεται στη διαπίστωση υπαρκτών παραστατικών και δεν διαβεβαιώνει για την διασφάλιση στην έκθεσή του. Εν ολίγοις, ο ορκωτός ελεγκτής βασίζεται στις λογιστικές και όχι στις ελεγκτικές του γνώσεις και έχει ως καθήκον να συλλέξει και να ταξινομήσει τις λαμβάνουσες οικονομικές πληροφορίες. Οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων οι οποίοι εμπιστεύονται τον επαγγελματισμό που επιδεικνύει ο ελεγκτής και τις γνώσεις τις οποίες κατέχει, διαβεβαιώνονται ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις θα έχουν συνταχθεί με προσεγμένο τρόπο.

3. Συμβουλευτικές Διοικητικές Υπηρεσίες (Management Consulting Services)

Μία επιχείρηση η οποία έχει ανάγκη από άτομα τα οποία έχουν λάβει την κατάλληλη εκπαίδευση, διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις και είναι αρκετά έμπειροι, μπορεί να στραφεί σε μία ελεγκτική εταιρεία από την οποία θα λάβει μόνο συμβουλευτικές υπηρεσίες και όχι ελεγκτικές. Η οντότητα, δηλαδή, θα επωφεληθεί από τις εμπειρισταωμένες γνώσεις και τις τεχνικές δεξιότητες ενός ορκωτού ελεγκτή. Η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών εμπεριέχει τα ακόλουθα θέματα (Καραμάνης, 2008) :

- i. Προσδιορισμός οράματος και στόχων μιας επιχείρησης
- ii. Πρόταση επιπρόσθετων πληροφοριών στα λογιστικά συστήματα της επιχείρησης
- iii. Εκτίμηση της αξίας μιας οικονομικής οντότητας ή τμήμα αυτής

- iv. Συμβουλές ως προς το ενδεχόμενο εξαγοράς ή συγχώνευσης με άλλη επιχείρηση
- v. Συμβολή ως προς την πρόσληψη εργατικού δυναμικού, τρόπος τήρησης των λογιστικών βιβλίων, ετοιμασία μισθοδοσίας κ.ά

4.4 Ποινική και Επαγγελματική Ευθύνη Ορκωτού Ελεγκτή

Ο ορκωτός ελεγκτής προκειμένου να διαμορφώσει την αντικειμενική του γνώμη στην έκθεση ελέγχου του, χρειάζεται να σχεδιάσει την στρατηγική ελέγχου και να μελετήσει συγκεκριμένα ζητήματα που αφορούν στην εταιρεία. Ακολουθεί μία συγκεκριμένη μεθοδολογία η οποία περιλαμβάνει (Παπαδάτου, 2005):

α) Κατανόηση της φύσης, της δραστηριότητας και της λειτουργίας της επιχείρησης : λαμβάνει στοιχεία και γενικές πληροφορίες που σχετίζονται με την επιχείρηση αλλά βρίσκονται εκτός επιχείρησης διενεργώντας μία προκαταρκτική έρευνα, έπειτα έρχεται σε επαφή με το προσωπικό της επιχείρησης όλων των βαθμίδων ιεραρχίας και εν τέλει καταρτίζει το προγραμματισμό της έρευνας.

β) Αξιολόγηση του εσωτερικού μηχανισμού ελέγχου : επαληθεύει την ύπαρξη του εσωτερικού μηχανισμού ελέγχου, μελετάει τον τρόπο λειτουργίας του, εντοπίζει τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του και στο τέλος αξιολογεί αυτό το σύστημα

γ) Εξέταση των λογαριασμών της επιχείρησης : λαμβάνει τα οικονομικά στοιχεία της επιχείρησης, εξετάζει την ορθότητά τους και αν δεν επαρκούν τα στοιχεία και οι πληροφορίες που λαμβάνει από την επιχείρηση, τότε παίρνει εξωτερική επιβεβαίωση από τρίτους που σχετίζονται με την επιχείρηση ως συμπληρωματικά στοιχεία. (πχ. πελάτες, προμηθευτές, επιστολή τραπεζών κ.α)

δ) Έκθεση Ελέγχου : έπειτα από τις πληροφορίες που έχει λάβει και οποίες προέρχονται από το εσωτερικό της επιχείρησης και από το εξωτερικό της περιβάλλον, διαμορφώνει μία γνώμη η οποία είναι αντικειμενική και καταλήγει σε συγκεκριμένα συμπεράσματα και τα οποία σχετίζονται με την επιχείρηση.

Κατ' αυτόν τον τρόπο ο εξωτερικός ελεγκτής διασφαλίζει την ορθότητα και την πληρότητα των οικονομικών καταστάσεων της ελεγχόμενης εταιρείας.

Η θεσμοθέτηση νόμων και κανόνων επιδρά σε μεγάλο βαθμό στην εύρυθμη λειτουργία των επιχειρήσεων. Η μη τήρηση των κανόνων θέτει σε μεγάλο κίνδυνο την λειτουργία και την αξιοπιστία τόσο της ελεγκτικής εταιρείας όσο και της ελεγχόμενης και επιβάλλονται πρόστιμα, δικαστικές διενέξεις και κυρώσεις. Την πρωταρχική ευθύνη για την συμμόρφωση των κανονισμών την έχει αφενός η Διοίκηση της εταιρείας (εσωτερικός έλεγχος) και αφετέρου η ελεγκτική εταιρεία η οποία διενεργεί τον εξωτερικό έλεγχο. Ο ορκωτός ελεγκτής, ο οποίος συμμορφώνεται με τους κανόνες και τα ελεγκτικά πρότυπα, αναλαμβάνει να εντοπίσει τα ουσιώδη σφάλματα τα οποία έχουν οι οικονομικές καταστάσεις και να τα αποκαλύψει. Αλλά ακόμα και αν τηρεί πιστά τους νόμους υπάρχει το ενδεχόμενο ύπαρξης σφαλμάτων. (Αληφαντής, 2011)

Για τον λόγο αυτόν, ο ελεγκτής οφείλει να συλλέξει τα κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία από την επιχείρηση, να εκτελεί τις πρέπουσες διαδικασίες ελέγχου οι οποίες θα τον βοηθήσουν να εντοπίσει το λάθος ή να προβλέψει τη δημιουργία αυτού και να αντιδρά καταλλήλως σε οποιαδήποτε υποψία μη συμμόρφωσης των κανονισμών από την ελεγχόμενη εταιρεία. Οι πολιτικές διαδικασίες τις οποίες οφείλει να ακολουθήσει ο ελεγκτής για την πρόληψη και την ανίχνευση της μη συμμόρφωσης των εταιρειών με τους νόμους είναι οι ακόλουθες: (ISA 250)

- Παρακολούθηση των νομικών απαιτήσεων της επιχείρησης
- Έλεγχος των εσωτερικών ελεγκτικών μηχανισμών
- Επίβλεψη Προσωπικού ως προς την ακολουθία των νόμων
- Έλεγχος ακεραιότητας των μελών Διοίκησης και του Προσωπικού

Μία ελεγκτική εταιρεία και ένας ορκωτός ελεγκτής οφείλουν, προτού ξεκινήσουν τις διαδικασίες ελέγχου να διακατέχονται από συγκεκριμένες αρχές, να υπακούν και να συμμορφώνονται με τους νόμους και τους κανόνες και να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των ελεγκτικών διαδικασιών. Πιο συγκεκριμένα (Άρθρο 26, Ν. 4449/2017):

1. Η ελεγκτική εταιρεία χρειάζεται να καθιερώσει εκείνες τις πολιτικές και τις διαδικασίες οι οποίες θα διασφαλίσουν την μη εμπλοκή των ιδιοκτητών, μετόχων ή άλλων μελών της επιχείρησης στο ελεγκτικό έργο, προκειμένου να μην τεθούν σε κίνδυνο η ανεξαρτησία και η ακεραιότητα του ελεγκτή
2. Ο ορκωτός ελεγκτής πρέπει να διαθέτει αξιόπιστους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου διασφάλισης και ποιότητας, να συμμορφώνεται με τους κανονισμούς και να ακολουθεί τις κατάλληλες ελεγκτικές διαδικασίες οι οποίες θα προσδώσουν

ποιότητα και αξιοπιστία στις οικονομικές καταστάσεις και θα συμβάλλουν στη πρόληψη και τον εντοπισμό των ουσιωδών σφαλμάτων ή ελεγκτικών κινδύνων.

3. Η ελεγκτική εταιρεία οφείλει να διασφαλίζει ότι τα άτομα τα οποία διενεργούν τον έλεγχο είναι καταρτισμένα και έχουν επαρκείς γνώσεις ώστε να βγάλουν εις πέρας το ελεγκτικό τους έργο.
4. Ο ελεγκτής θα πρέπει να βρίσκεται υπό την εποπτεία των ρυθμιστικών φορέων και της Επιτροπής Ελέγχου, οι οποίοι θα διασφαλίσουν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών ελέγχου και θα επιβλέπουν το έργο των ελεγκτών έτσι ώστε να μην αποκλίνουν από τους κανονισμούς.
5. Η ελεγκτική εταιρεία προκειμένου να διαβεβαιωθεί για την ομαλή λειτουργία και εκτέλεση των ελεγκτικών διαδικασιών, οφείλει να είναι σε ετοιμότητα να αξιοποιήσει καταλλήλως τους ανθρώπινους και υλικούς της πόρους.
6. Η ελεγκτική εταιρεία και ο ορκωτός ελεγκτής χρειάζεται να έχουν επίγνωση της πολυπλοκότητας, της φύσης και των δραστηριοτήτων της ελεγχόμενης εταιρείας και να εξετάζουν λεπτομερώς οποιαδήποτε πληροφορία λαμβάνουν από την επιχείρηση με απόλυτη εχεμύθεια, εμπιστευτικότητα, ακεραιότητα και επαγγελματισμό.

Επιπλέον, στη **παράγραφο 1 του άρθρου 47 του Ν. 2065/1992** αναφέρεται το εξής σχετικά με τις υποχρεώσεις των ορκωτών ελεγκτών:

«Οι Ορκωτοί Ελεγκτές που διενεργούν με βάση τις αρχές και κανόνες ελεγκτικής του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών, τον τακτικό έλεγχο ανωνύμων εταιριών σύμφωνα με τις διατάξεις του κ.ν 2190/1920 όπως ισχύει κάθε φορά ή άλλους νόμους, υποχρεούνται να αναγράφουν στα οικεία πιστοποιητικά ελέγχου τις ουσιώδεις επιδράσεις παραβάσεων της φορολογικής νομοθεσίας, οι οποίες έχουν σημαντική επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις, τις οποίες διαπιστώνουν κατά τον έλεγχο τους»

Οι αρμοδιότητες του ελεγκτή περιορίζονται αποκλειστικά στην διαμόρφωση γνώμης υπό το πρίσμα της αντικειμενικότητας και του επαγγελματισμού του. Ο ελεγκτής λαμβάνει από την εταιρεία τα απαραίτητα οικονομικά στοιχεία και αν κρίνει απαραίτητο επικοινωνεί τόσο με τη Διοίκηση όσο και με τα υπόλοιπα μέλη της οντότητας προκειμένου να του παρασχεθούν επιπρόσθετες πληροφορίες τις οποίες χρειάζεται να έχει για να συνεχίσει το ελεγκτικό του έργο. Δίνεται στον ελεγκτή η δυνατότητα να έρχεται σε επαφή με τα εργαζόμενα μέλη της ελεγχόμενης επιχείρησης και εφόσον διαπιστώσει ότι δεν επαρκούν τα οικονομικά στοιχεία ή εντοπίσει μία συναλλαγή την οποία θεωρεί ύποπτη και χρειάζεται επιπρόσθετες

πληροφορίες από τα μέλη της επιχείρησης εκείνοι οφείλουν να του τις δώσουν. Τα οικονομικά στοιχεία τα οποία λαμβάνει ο ελεγκτής και τίθενται σε διαδικασία ελέγχου είναι τα εξής (Καζαντζής, 2006)

Οι κανόνες ηθικής δίνουν τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το πώς θα πρέπει να συμπεριφέρονται οι ελεγκτές κατά την άσκηση του ελεγκτικού τους έργου. Η έννοια « ηθική » (ethics) προέρχεται από τη λέξη «ήθος», το οποίο σημαίνει συμπεριφορά και χαρακτήρας. Πυλώνας του ελεγκτικού επαγγέλματος είναι η ύπαρξη και η τήρηση των Κωδίκων Επαγγελματικής Δεοντολογίας και αφορά στις αρχές και στις αξίες που πρέπει να κατέχει ένας ελεγκτής. Η Δεοντολογία αφορά αφενός στη τήρηση του γραπτού κώδικα και αφετέρου στη κατανόηση των θεμάτων ηθικής, την λήψη σημαντικών αποφάσεων και στην επίγνωση της μη συμμόρφωσης με τους ισχύοντες κανόνες. (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2017)

Οι Κώδικες Επαγγελματικής Δεοντολογίας (*Code of Ethics*), αποτελούν τις βασικές αρχές και αξίες με τις οποίες είναι απαραίτητο να είναι επιφορτισμένος ο ελεγκτής και παράλληλα καθοδηγούν το έργο των ελεγκτών καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου. Η συμπεριφορά, ο χαρακτήρας και οι δεξιότητες του ελεγκτή καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό το επίπεδο της αποτελεσματικότητας του ελέγχου. Αποτελεί επιτακτική ανάγκη των ελεγκτικών εταιρειών να διαθέτουν εργαζομένους-ελεγκτές οι οποίοι θα τηρούν αυστηρά τις ισχύουσες νομοθεσίες, προκειμένου να ενισχυθεί η αξιοπιστία του ελεγκτικού επαγγέλματος και παράλληλα να διασφαλιστεί η ποιότητα των ελεγκτικών διαδικασιών. (Marianne, 2006)

Προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιοτική διεξαγωγή των ελεγκτικών διαδικασιών, κρίνεται αναγκαίο για τον ελεγκτή να δρα με **επαγγελματικό σκεπτικισμό**, μελετώντας εξονυχιστικά τα αρχεία και τα στοιχεία που λαμβάνει από την επιχείρηση. Έπειτα από μία διεξοδική μελέτη των στοιχείων αυτών, οφείλει να καταλήξει σε συμπεράσματα τα οποία να προκύπτουν από την αντικειμενική και επαγγελματική κρίση του, απαλλαγμένος από σχέσεις εξάρτησης με την ελεγχόμενη εταιρεία και ακολουθώντας τους κανόνες που σχετίζονται με τον έλεγχο. Η τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας θα διευκολύνει τις ελεγκτικές διαδικασίες και θα εξασφαλίσει την ποιοτική διεξαγωγή του ελέγχου. Υπάρχουν περιπτώσεις που ο ελεγκτής μπορεί να εντοπίσει ένα στοιχείο το οποίο αποκλίνει από κανονισμό ενός Προτύπου, αλλά κρίνεται απαραίτητο να προβεί σε εναλλακτικές μεθόδους εκτέλεσης της διαδικασίας ελέγχου και εφόσον είναι βέβαιος ότι η διαδικασία που θα ακολουθούσε θα απόβaine μη αποδοτική και αναποτελεσματική και σαφώς κάτω από

συγκεκριμένες περιπτώσεις και συνθήκες. Στη περίπτωση που ο ελεγκτής αποτύχει στο να εκτελέσει τον στόχο του τότε οφείλει να **τροποποιήσει την διαμορφωμένη γνώμη του** και να αποσυρθεί από την ανάθεση, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο (INTOSAI).

Ο εξωτερικός ελεγκτής λειτουργεί ανεξάρτητα από την εταιρεία που ελέγχει, είναι ανεπηρέαστος και δεν έχει καμία σχέση εξάρτησης με την εταιρεία. Η ανεξαρτησία του ορκωτού ελεγκτή αποτελεί εγγύηση για τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, ώστε να διασφαλίζεται η ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης τις οποίες μελετούν οι χρήστες και βάσει των οποίων λαμβάνουν επενδυτικές αποφάσεις. Ο εξωτερικός ελεγκτής προκειμένου να πετύχει τον επιδιωκόμενο στόχο και να διαβεβαιώσει για την αποτελεσματική λειτουργία του ελέγχου και την ορθότητα των οικονομικών καταστάσεων χρειάζεται να είναι επιφορτισμένος με τα κατάλληλα προσόντα και να τηρεί συγκεκριμένες προδιαγραφές οι οποίες θα εγγυώνται για την ικανότητα και τον επαγγελματισμό του. (Γρηγοράκου, 1989)

Για να διασφαλιστεί η ποιότητα των ελεγκτικών διαδικασιών, κρίνεται απαραίτητο ο Ορκωτός Ελεγκτής-Λογιστής να είναι επιφορτισμένος με τα εξής προσόντα (Νόμος 4449/2017):

- i. Ακεραιότητα (Integrity) :** Ο επαγγελματίας ελεγκτής χρειάζεται να είναι ειλικρινής, έντιμος και δίκαιος στη παροχή επαγγελματικών υπηρεσιών.
- ii. Αντικειμενικότητα (Objectivity) :** Να είναι ανεπηρέαστος από γνώμες τρίτων προσώπων και να μην δέχεται καμιάς μορφής δωροδοκίας, να είναι ανεξάρτητος από την ελεγχόμενη επιχείρηση και να μην αναμειγνύεται σε συγκρούσεις συμφερόντων.
- iii. Εχεμύθεια (Confidentiality) :** Ο ελεγκτής απαγορεύεται να δημοσιοποιεί ή να μεταδίδει σε μη εμπλεκόμενα μέλη, τις πληροφορίες που λαμβάνει από την εταιρεία, καθώς αυτές είναι προσωπικές και απόρρητες και οφείλει να σέβεται την εταιρεία στην οποία εργάζεται και την εταιρεία στην οποία διενεργεί τον έλεγχο.
- iv. Επαγγελματική Συμπεριφορά (Professional Behaviour),** να λειτουργεί κατά το δοκούν και να μην αποκλίνει από τους θεσμοθετημένους κανόνες και τα ελεγκτικά πρότυπα.

- v. Επάρκεια γνώσεων** , να έχει εξειδικευμένες γνώσεις, να είναι έμπειρος και να επιμορφώνεται συνεχώς με την παρακολούθηση σεμιναρίων και την μελέτη των μεταβολών των νομοθεσιών και των ελεγκτικών προτύπων.

Επομένως, απαραίτητη προϋπόθεση για την διασφάλιση της ύπαρξης της εμπιστοσύνης των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων αποτελεί η επαγγελματική ανεξαρτησία του ορκωτού ελεγκτή, η αντικειμενική και επαγγελματική του κρίση, η εχεμύθεια απέναντι στις πληροφορίες που λαμβάνει, η ικανότητά του να εντοπίζει τα ουσιώδη σφάλματα ή να προλαμβάνει την εμφάνισή τους, να είναι υπεύθυνος απέναντι στους πελάτες, απέναντι στους συναδέλφους του και να τηρεί τους νόμους και τα πρότυπα τα οποία έχουν θεσπιστεί από τους ρυθμιστικούς φορείς. (Τσακλάγκανος, 2005)

Κρίνεται απαραίτητο ο ελεγκτής να συμμορφώνεται με τους ισχύοντες νόμους, να αναπτύσσει την ελεγκτική του δράση εντός των κανόνων και των προτύπων ελέγχου και να είναι ειλικρινής ως προς την έκφραση της γνώμης του, να είναι αντικειμενικός και ανεπηρέαστος από τις κρίσεις άλλων ατόμων. Απαγορεύεται να δημοσιοποιεί οποιαδήποτε πληροφορία και οποιοδήποτε αρχείο του έχουν δοθεί από την επιχείρηση, καθώς αποτελούν ιδιοκτησία της εταιρείας και δεν θα πρέπει να συζητά με τρίτους που δεν αφορούν την ελεγκτική ομάδα ή τα μέλη της επιχείρησης, πληροφορίες τις οποίες έχει ακούσει ή παρακολουθήσει από την επιχείρηση. Ο επαγγελματισμός και η ηθική του συμπεριφορά καθορίζουν και την ποιότητα του ελέγχου. Επιπλέον, οφείλει να παραμένει ενημερωμένος σχετικά με οποιαδήποτε τροποποίηση των θεσπισμένων νόμων και κανόνων, να επιμορφώνεται διαρκώς και να βρίσκεται σε εγρήγορση για οποιαδήποτε δυσκολία αντιμετωπίσει κατά τη διενέργεια των ελεγκτικών διαδικασιών. Δεν επιτρέπεται να αναπτύσσουν οικειότητα με τα μέλη της ελεγχόμενης επιχείρησης και να μην δέχονται αμοιβές ή δωροδοκίες από τα μέλη της οντότητας, καθώς μία τέτοια αποδοχή θα σήμανε την υπονόμηση της υπόληψης των αντισυμβαλλόμενων μελών και την αξιοπιστία και τη ποιότητα του ελέγχου. Επιπλέον, οι θεμελιώδεις αξίες ενισχύονται από άλλους παράγοντες όπως είναι ο αυξημένος βαθμός εποπτείας των ελεγκτών από τους φορείς εποπτείας του ελεγκτικού έργου, από την συνεχή και συστηματική εκπαίδευση των ελεγκτών, και την διενέργεια συγκεκριμένων διαδικασιών για την συμμόρφωση των ελεγκτών που δεν ακολουθούν τους κανόνες. (ISQC 1)

Η στρατηγική σχεδιασμού και προγραμματισμού του ελέγχου ωφελεί τον ελεγκτή ως προς το να εμφυσήσει την προσοχή του σε σημαντικούς τομείς του ελέγχου, να

αντιμετωπίσει πιθανά προβλήματα και κινδύνους, να οργανώνει σωστά και μεθοδικά τον έλεγχο που του έχει ανατεθεί και διευκολύνει εκτός από τον ίδιο και τους φορείς εποπτείας του ελεγκτικού έργου. Βασικός σκοπός του ελεγκτή είναι να οργανωθεί με τέτοιο τρόπο που να του εξασφαλίζει την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα του ελέγχου που διενεργεί. Προτού ξεκινήσει τον προγραμματισμό ελέγχου χρειάζεται να κατανοήσει πρωτίστως τους ισχύοντες νόμους και τον ρόλο που του έχει ανατεθεί, να συμμορφώνεται με τους κανόνες των Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και να διέπεται από συγκεκριμένες αρχές και αξίες. Ο σχεδιασμός του ελέγχου πέρα από την κατανόηση των ελεγκτικών διαδικασιών συνιστά και την ικανότητα ανίχνευσης πιθανών εκτιμώμενων κινδύνων που ενδεχομένως συναντήσει ο ελεγκτής, καθώς επίσης και ποιες διαδικασίες χρειάζεται να ακολουθήσει μετά τον εντοπισμό του ουσιώδους σφάλματος. Είναι σε θέση να τροποποιεί το σχεδιάγραμμά του όπου κρίνει εκείνος απαραίτητο καθ' όλη τη διάρκεια των ελεγκτικών διαδικασιών. Το πλάνο του ελέγχου που δημιουργεί ο ελεγκτής μπορεί να περιλαμβάνει τις διαδικασίες που πρόκειται να ακολουθήσει, τους ανθρώπινους πόρους που πρόκειται να χρησιμοποιήσει, όπως για παράδειγμα η ύπαρξη έμπειρων ατόμων στην ομάδα του και η προσφυγή σε άλλα άτομα εκτός ομάδας, τα οποία διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις σε συγκεκριμένους τομείς της λογιστικής. Επιπλέον, καταγράφει στον σχεδιασμό του και τα χρηματικά ποσά που θα αξιοποιηθούν κατά την ελεγκτική διαδικασία. Η ορθή χρήση των πόρων που αξιοποιεί ο ελεγκτής συμβάλλει στην αποτελεσματικότητα και στη ποιότητα του ελέγχου. Το σχέδιο του ελέγχου εμπεριέχει περισσότερες και πιο αναλυτικές πληροφορίες ως προς την συνολική στρατηγική του ελέγχου, συμπεριλαμβανομένης της φύσης, του χρονοδιαγράμματος και της έκτασης των ελεγκτικών διαδικασιών. Τα προαναφερθέντα στοιχεία διαφέρουν ανάλογα με το μέγεθος και τη πολυπλοκότητα της επιχείρησης, τον τομέα του ελέγχου, τους κινδύνους τους οποίους εντοπίζει ο ελεγκτής και την ικανότητα της ομάδας ελέγχου να προβαίνει στην διενέργεια συγκεκριμένων διαδικασιών μετά τον εντοπισμό της απάτης ή του ακούσιου σφάλματος. Σε περίπτωση που τα τεκμήρια του ελέγχου που λαμβάνονται μέσω της εκτέλεσης ουσιαστικών διαδικασιών διαφέρουν από τα τεκμήρια ελέγχου που προέρχονται από τις δοκιμές των δικλίδων ποιότητας, τότε ο ελεγκτής μπορεί να προβεί σε τροποποίηση του σχεδιασμού του ελέγχου και γενικότερα στο σύνολο της στρατηγικής του. Κρίνεται αναγκαίο η ελεγκτική εταιρεία να (ISA 300):

- Αξιολογήσει την ελεγχόμενη εταιρεία, κατανοώντας την φύση και τη λειτουργία της
- Προσδιορίσει αν ο ελεγκτής συμμορφώνεται με τους κανονισμούς και διαθέτει τις κατάλληλες δεξιότητες
- Επικοινωνήσει με τον ελεγκτή που διενέργησε τον προηγούμενο έλεγχο, εφόσον κρίνεται απαραίτητο
- Ζητήσει την γνώμη άλλων ατόμων, με εξειδικευμένες γνώσεις
- Επιλέξει το κατάλληλο προσωπικό που στελεχώσει τον ελεγκτή

Ο ελεγκτής στην τεκμηρίωση του ελέγχου οφείλει να συμπεριλαμβάνει τη στρατηγική, το σχεδιάγραμμα και τον προγραμματισμό του ελέγχου που επρόκειτο να διενεργήσει, καθώς επίσης και οποιαδήποτε τροποποίηση πραγματοποιήσει. (ISA 230).

Η εμφάνιση ισχυρών χρηματοπιστωτικών οργανισμών κατέστησε επιτακτική την παρουσία των εξωτερικών ελεγκτών για την εποπτεία των χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων και την διασφάλιση απουσίας ουσιωδών σφαλμάτων. Τα φαινόμενα απάτης που παρουσιάζονταν κατά καιρούς σε διάφορες επιχειρήσεις οδήγησε στην θέσπιση ενός ισχυρού μηχανισμού εξωτερικού ελέγχου μέσω της εποπτείας των ελεγκτικών διαδικασιών από τους ρυθμιστικούς φορείς για την τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας και Προτύπων Ελέγχου. Με την κατάρρευση ορισμένων επιχειρήσεων που κατ' εξακολούθηση και εσκεμμένα διαστρέβλωναν τα στοιχεία των οικονομικών τους καταστάσεων, κρίθηκε αναγκαία η θέσπιση κανόνων και Προτύπων, με τη βοήθεια των οποίων θα διασφαλίζεται η ορθότητα των οικονομικών καταστάσεων των ελεγχόμενων εταιρειών. Η ελεγκτική εταιρεία έχει την υποχρέωση να διατηρήσει ένα σύστημα ποιοτικού ελέγχου το οποίο να διασφαλίζει ότι ο ελεγκτής διενεργεί τους απαιτούμενους ελέγχους με επαγγελματισμό, ακολουθώντας τους κανόνες τους οποίους έχουν θεσπίσει και καθιερώσει οι αρμόδιοι φορείς ελέγχου. Το σύστημα δικλίδων ποιότητας περιλαμβάνει μια σειρά διαδικασιών, κανονισμών και πολιτικών για την διασφάλιση της ποιοτικής διεξαγωγής του ελέγχου και την αντιμετώπιση οποιωνδήποτε προβλημάτων προκύψουν. Υπάρχουν, δηλαδή, συγκεκριμένες απαιτήσεις και αφορούν στις αρμοδιότητες και στις ευθύνες των ατόμων που ηγούνται μιας ομάδας ελέγχου, την τήρηση των αρχών δεοντολογίας και ηθικής συμπεριφοράς (*ακεραιότητα, αντικειμενικότητα, επαγγελματισμό, εχεμύθεια, επάρκεια γνώσεων*), την αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων, την εκτέλεση της ανάθεσης του ελέγχου καθώς επίσης και την παρακολούθηση του έργου των ατόμων

ανάθεσης και στη διασφάλιση της ποιότητας κατά την διεξαγωγή των ελεγκτικών διαδικασιών. Επιπλέον, οι υποβαλλόμενες εκθέσεις ελέγχου θα πρέπει να έχουν μία δομή ανάλογη των καταστάσεων και το περιεχόμενό τους θα πρέπει να είναι σαφές, αναλυτικό και κατανοητό προς τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων. Κατά την διαδικασία του ελέγχου υπάρχουν κάποια άτομα ή ομάδες με εξειδικευμένες γνώσεις οι οποίες συμμετέχουν στον έλεγχο και διασφαλίζουν την σωστή και ομαλή διεξαγωγή του. Πιο συγκεκριμένα (ISA 220) :

- Ο **Εταίρος Ανάθεσης** (*Engagement Partner*) είναι αρμόδιος και εξουσιοδοτημένος από την επιχείρηση για διάφορα ζητήματα που αφορούν τον έλεγχο, και τον προγραμματισμό των ελεγκτικών διαδικαστικών.
- Η **Ομάδα Ανάθεσης** (*Engagement Team*) αποτελεί ένα σύνολο ατόμων που αναλαμβάνει να εκτελέσει τις διαδικασίες ελέγχου υπό την επίβλεψη του αρμοδίου Ανάθεσης Επισκόπησης Δικλίδων Ποιότητας Ελέγχου.
- Ο **Διενεργών Ανάθεσης Επισκόπησης Δικλίδων Ποιότητας Ανάθεσης** (*Engagement Quality Control Reviewer*) αποτελεί ένα ανεξάρτητο μέλος της εταιρείας, με μεγάλη εμπειρία, με εξειδικευμένες γνώσεις και με τα κατάλληλα προσόντα, ο οποίος επιβλέπει την δουλειά της ομάδας ανάθεσης και διασφαλίζει για την ποιότητα του διενεργούμενου ελέγχου, και διαβεβαιώνεται ότι η έκθεση του ελέγχου την οποία έχει υποβάλλει ο ελεγκτής είναι απόρροια της αντικειμενικής και επαγγελματικής του κρίσης, απαλλαγμένη από παραλείψεις και σφάλματα. Στην περίπτωση που πέσει στην αντίληψη του Εταίρου Ανάθεσης ότι δεν τηρούνται οι προβλεπόμενοι κανόνες από την Ομάδα Ανάθεσης, οφείλει να ξεκινήσει τις κατάλληλες ενέργειες που απαιτούνται για την διασφάλιση της ποιότητας του ελέγχου.

Ουσιαστικά, ο Εταίρος Ανάθεσης αφότου παραλάβει τις σχετικές πληροφορίες από την επιχείρηση, οφείλει να τις επεξεργαστεί και να τις αξιολογήσει και να εντοπίσει τα ουσιώδη σφάλματα, είτε είναι εκούσια είτε ακούσια καθώς επίσης και τις παραβάσεις που πραγματοποίησε η επιχείρηση. Ο ρόλος του είναι διττός, πρώτον, κατά την μελέτη των σχετικών πληροφοριών που του δίνονται από την επιχείρηση, να είναι σε θέση να προλαμβάνει τα λάθη τα οποία ενδεχομένως επρόκειτο να συμβούν και δεύτερον, αν ήδη έχουν γίνει σφάλματα, να έχει την ικανότητα να τα εντοπίζει αυτά και να προβαίνει στην λήψη των κατάλληλων μέτρων για την εξάλειψη και την αντιμετώπισή τους. Κατά την ποιοτική διεξαγωγή των ελεγκτικών διαδικασιών, ο Εταίρος Ανάθεσης, διορίζει ένα άτομο για να πραγματοποιήσει την επισκόπηση των

δικλίδων ποιότητας της ανάθεσης. Το άτομο αυτό, δηλαδή, ο Διενεργών της Επισκόπησης των Δικλίδων Ποιότητας Ανάθεσης αναλαμβάνει κάποια συγκεκριμένα καθήκοντα και αφορούν στην αξιολόγηση των σημαντικών θεμάτων τα οποία σημειώθηκαν από την Ομάδα Ανάθεσης και μελετά την καταλληλότητα των συμπερασμάτων τα οποία εξήχθησαν από την ομάδα αυτή. Στην περίπτωση που προκύψει διαφορετική γνώμη μεταξύ των μελών της Ομάδας Ανάθεσης, η ομάδα αυτή, οφείλει να ακολουθεί τις πολιτικές, τους κανονισμούς προκειμένου να επιλύσουν την διαφοροποιημένη γνώμη τους και να καταλήξουν στο πιο ορθό αποτέλεσμα. Ο Εταίρος Ανάθεσης, λοιπόν, εποπτεύει το έργο της Ομάδας Ανάθεσης, και διασφαλίζει ότι αυτή η ομάδα συμμορφώνεται με τους κανόνες και τα πρότυπα, αξιοποιεί καταλλήλως τις πληροφορίες που λαμβάνει από άλλους ελεγκτές, εσωτερικούς ελεγκτές και άλλα άτομα τα οποία συμμετέχουν στην ελεγκτική διαδικασία. Ο ελεγκτής, οφείλει να αναζητήσει τη βοήθεια και άλλων ατόμων, είτε εντός της επιχείρησης είτε εκτός αυτής, εφόσον διαπιστώσει ότι κατά την διαδικασία του ελέγχου προκύψουν σημαντικά θέματα τα οποία χρήζουν μεγαλύτερης προσοχής. Η σημασία της μεγαλύτερης προσοχής του ελεγκτή έγκειται στο γεγονός ότι οι πληροφορίες που έλαβε από τις οικονομικές καταστάσεις εμπεριέχουν κινδύνους και ουσιώδεις ανακρίβειες. Για τον λόγο αυτό, ο ελεγκτής απευθύνεται σε ένα έμπειρο άτομο το οποίο εξειδικεύεται σε συγκεκριμένους τομείς της λογιστικής ή της ελεγκτικής επιστήμης και με τις κατάλληλες γνώσεις θα έχει την ικανότητα να διεισδύσει σε βάθος των πληροφοριών και να εντοπίσει την πηγή των ουσιωδών σφαλμάτων (ISA 220).

Το Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου 240 (*ISA 240: The Auditor's Responsibilities Relating to Fraud in an Audit of Financial Statements*), πραγματεύεται τις ευθύνες που έχει ο ελεγκτής απέναντι στον εντοπισμό μιας απάτης κατά τη διάρκεια του ελέγχου που διενεργεί στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης. Το σφάλμα το οποίο έχει αποκαλυφθεί μπορεί να είναι είτε ακούσιο και να οφείλεται σε παράλειψη ή λάθος της επιχείρησης, είτε εκούσιο και να οφείλεται σε παραποίηση των δεδομένων των οικονομικών της καταστάσεων και σε δημιουργία απάτης. Η διαφορά μεταξύ εκούσιου και ακούσιου λάθους είναι αρκετά σημαντική, ιδιαίτερα αν πρόκειται για ένα τέτοιο σφάλμα που επηρεάζει την λειτουργία της επιχείρησης. Όπως επίσης σημαντικό είναι και το άτομο εξαιτίας του οποίου προκλήθηκε το σφάλμα. Όσο πιο ψηλά στην ιεραρχία βρίσκεται το άτομο αυτό τόσο πιο ουσιώδες γίνεται το σφάλμα. Στην περίπτωση, δηλαδή, που το άτομο αυτό προέρχεται από την

Διοίκηση της εταιρείας τότε μπορεί το λάθος να αποτελεί απόρροια απάτης και η ευθύνη για την αντιμετώπισή του να είναι μεγάλη. Υπάρχει η πιθανότητα, παράλληλα, το λάθος να προέρχεται από τους λογιστές της επιχείρησης οι οποίοι να έχουν παραλείψει να καταχωρήσουν κάποιο οικονομικό στοιχείο ή κατά την καταχώρηση να έχουν κάνει κάποιο ακούσιο σφάλμα. Για τον λόγο αυτό πέρα της ευθύνης του ελεγκτή σχετικά με τον εξωτερικό έλεγχο που διενεργεί, ευθύνη έχει και η ίδια η Διοίκηση της εταιρείας ως προς την εύρεση ή την αποτροπή δημιουργίας κάποιου λάθους. Η Διοίκηση της εταιρείας, οφείλει να προβαίνει σε κατάλληλες ενέργειες για την πρόληψη του λάθους που επρόκειτο να γίνει, προκειμένου να μην δημιουργηθεί κίνδυνος δημιουργίας απάτης και κατά συνέπεια να μην υποστεί κυρώσεις η ελεγχόμενη επιχείρηση. Πρωταρχικός ρόλος του ελεγκτή είναι να διασφαλίζει ότι οι οικονομικές καταστάσεις είναι απαλλαγμένες από ουσιώδη σφάλματα και να ανιχνεύει τους επερχόμενους κινδύνους κατά τη διαδικασία του ελέγχου και να εντοπίζει το άτομο που πραγματοποίησε το λάθος, την βαθμίδα που κατέχει καθώς επίσης και τους λόγους για τους οποίους έκανε αυτό το σφάλμα. Πρωταρχικός στόχος του ελεγκτή είναι να:

- **Ανιχνεύει τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος**, οι οποίοι εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις της ελεγχόμενης εταιρείας.
- **Εντοπίζει το υποκείμενο του πραγματοποιηθέντος λάθους**, για το αν προέρχεται από έναν εργαζόμενο που ανήκει σε κατώτερη βαθμίδα της επιχείρησης ή από ένα στέλεχος ανώτερης βαθμίδας.
- **Ακολουθεί τις κατάλληλες ενέργειες**, σε περίπτωση που εντοπιστεί το λάθος και το άτομο το οποίο το προκάλεσε, βασιζόμενος στους κανονισμούς που διέπουν μία τέτοια πρακτική.
- **Ελέγχει την γνησιότητα και την αυθεντικότητα των αρχείων** που λαμβάνει από την επιχείρηση, κάνοντας περαιτέρω έρευνα σε περίπτωση που αντιληφθεί την μη γνησιότητά τους.
- **Επικοινωνεί με τη Διοίκηση** και με άλλα άτομα τα οποία εργάζονται στην ελεγχόμενη επιχείρηση, προκειμένου να διαπιστώσει αν έχουν την υποψία ότι έχει συμβεί ή επρόκειτο να συμβεί μία απάτη, θέτοντάς τους συγκεκριμένα ερωτήματα.
- **Διαμορφώνει γνώμη** για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, βάσει των αποδεικτικών στοιχείων που έχει λάβει από την επιχείρηση.

Η εμφάνιση απάτης των επιχειρήσεων εφιστά την προσοχή στις αρχές εποπτείας ρυθμιστικού ελέγχου, στους ελεγκτές και στο κοινό ως προς τα μέτρα αντιμετώπισής της και ως προς την επιβολή κυρώσεων και τον παραδειγματισμό των εταιρειών αυτών. Οι ελεγκτές καλούνται να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην ανίχνευση και την πρόληψη απάτης, προσφέροντας βοήθεια στις εταιρείες αυτές να αποτρέψουν την δημιουργία ουσιωδών σφαλμάτων. Η διαδικασία της εύρεσης απάτης αποτελεί μία δύσκολη και σε ορισμένες περιπτώσεις, χρονοβόρα διαδικασία η οποία περιλαμβάνει όχι μόνο την αποκάλυψή της αλλά και τη φύση της, δηλαδή με ποιον τρόπο δημιουργήθηκε το σφάλμα, ποιο άτομο είναι αυτό που το δημιούργησε και ποιες διαδικασίες επρόκειτο να ακολουθήσει ο ελεγκτής. Ο ελεγκτής οφείλει να εξετάσει μεθοδικά και αποτελεσματικά τα οικονομικά στοιχεία που λαμβάνει από την επιχείρηση και να ξεκινήσει τις κατάλληλες ελεγκτικές διαδικασίες. Υπάρχουν διάφοροι παράγοντες για τους οποίους ένα άτομο ή 2 και περισσότερα άτομα αποφασίζουν να παραποιήσουν, να αποκρύψουν ή να παραλείψουν συγκεκριμένα στοιχεία στις οικονομικές καταστάσεις. Υπάρχει η πιθανότητα το άτομο το οποίο διενεργεί την απάτη να προέρχεται από τη Διοίκηση και να κατέχει πολύ σημαντική θέση στην εταιρεία. Το άτομο αυτό ίσως θεωρεί ότι μπορεί να επιλύσει τα οικονομικά προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζει η επιχείρηση και τα οποία δεν έχουν γίνει γνωστά σε τρίτους, με το να τροποποιήσει τις οικονομικές καταστάσεις. Με τη στάση του αυτή δεν κινδυνεύει μόνο η αξιοπιστία της επιχείρησης σε περίπτωση που αποκαλυφθεί η απάτη, αλλά και η θέση του διενεργούντος της απάτης με αυστηρές κυρώσεις. Το αίσθημα της πεποίθησης και της βεβαιότητας ότι δεν θα γίνει αντιληπτός, ενδεχομένως να πηγάζει από την υψηλή θέση που κατέχει στην ιεραρχία της επιχείρησης, και την βαθμό αξιοπιστίας που έχει αποκτήσει από τους εργαζομένους της εταιρείας. (Kassem, 2012).

Σε πολλές περιπτώσεις έχει διαπιστωθεί ότι τα άτομα τα οποία δημιουργούν την απάτη είναι εκείνα τα οποία δεν έχουν κατηγορηθεί ποτέ ξανά στο παρελθόν, είναι υπεράνω κάθε υποψίας και οι γύρω του πνέουν μεγάλη εμπιστοσύνη προς το πρόσωπό τους. (Cressey, 1950)

Κατά καιρούς έχει γίνει ευρέως γνωστή η τριγωνική σχέση δημιουργίας απάτης, η λεγόμενη “**The Fraud Triangle**”, η οποία περιλαμβάνει τρεις έννοιες: 1) Την πίεση και το κίνητρο που οδήγησε το άτομο στην υλοποίηση απάτης, 2) Την ευκαιρία και τα πλεονεκτήματα που θα αποκομίσει από την δημιουργία της απάτης

και 3) Την ορθολογική εξήγηση της πραγματοποίησης της απάτης. [The Fraud Triangle: Pressure-Opportunity-Rationalization] (Wells, 2011)

Το γεγονός ότι πραγματοποιεί την απάτη δεν σημαίνει ότι μπορεί να οφείλεται μόνο σε ικανοποίηση του προσωπικού του συμφέροντος αλλά και σε άλλους ενδογενείς παράγοντες. Ο υψηλός κύκλος εργασιών, η έλλειψη διαχωρισμού καθηκόντων, οι πολύπλοκες συναλλαγές, ο τρόπος με τον οποίο είναι οργανωμένος μία οντότητα, αποτελούν σημαντικοί παράγοντες οι οποίοι μπορεί να οδηγήσουν στην δημιουργία λάθους και μάλιστα υψηλής σημασίας. (Lister, 2007)

Ιδιαίτερα γνωστή είναι και μία ακόμη τετραγωνική σχέση: **“Incentive-Rationalization-Opportunity-Capability”** δημιουργίας απάτης και προέρχεται από τα εξής: 1) Το κίνητρο που έχει αυτό το άτομο να παραποιήσει τα οικονομικά στοιχεία και τα οφέλη που θα αποκομίσει, 2) Την ικανότητα να εκμεταλλεύεται τις αδυναμίες του εσωτερικού μηχανισμού ελέγχου, 3) Την πεποίθηση ότι δεν θα γίνει αντιληπτός από τους υπολοίπους και 4) Την ικανότητα να διαχειρίζεται το άγχος το οποίο μπορεί να δημιουργηθεί όταν διαπράττει τέτοιου είδους παράνομες πράξεις. (Wolfe et al., 2004)

Υπάρχουν λόγοι οι οποίοι προέρχονται από την γενικότερη κατάσταση της επιχείρησης και απειλούν την μακροοικονομική σταθερότητα, την κερδοφορία της επιχείρησης, αλλά υπάρχουν και άλλοι λόγοι οι οποίοι προέρχονται από την αναποτελεσματική χρήση του εσωτερικού μηχανισμού ελέγχου, την μη αποδοτικότητα των εργαζομένων, την έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ τους και την μη συμμόρφωση με τις ισχύουσες νομοθεσίες. (Chong, 2014)

Κατά τη δημιουργία σχεδιασμού του ελέγχου, ο ελεγκτής εκτιμά τους εγγενείς κινδύνους, τον κίνδυνο ελέγχου και τον κίνδυνο ανίχνευσης. Η εκτίμηση του κινδύνου ανίχνευσης χρησιμοποιείται ως βάση για αποφάσεις σχεδιασμού και προγραμματισμού του ελέγχου σχετικά με τη φύση, το χρονοδιάγραμμα και το μέγεθος των ελεγκτικών διαδικασιών. Επί παραδείγματι, θα δεχτεί υψηλότερα επίπεδα κινδύνου ανίχνευσης ο ελεγκτής σε περίπτωση που διαπιστωθούν χαμηλά επίπεδα εγγενούς και ελεγκτικού κινδύνου. Και αντίστροφα, θα δεχτεί χαμηλότερα επίπεδα κινδύνου ανίχνευσης ο ελεγκτής σε περίπτωση που διαπιστωθούν υψηλά επίπεδα εγγενούς και ελεγκτικού κινδύνου. Τα υψηλά επίπεδα κινδύνου ανίχνευσης θα οδηγήσει σε μείωση της ποιότητας και της ποσότητας των ελεγκτικών τεκμηρίων.

Έτσι λοιπόν, καθώς μειώνονται τα επίπεδα ανίχνευσης κινδύνου, αυξάνεται η ποιότητα και η ποσότητα των αποδεικτικών στοιχείων και αυξάνει την αποτελεσματικότητα του ελέγχου και την αποδοτικότητα του ελεγκτή. Η εκτίμηση των ουσιωδών σφαλμάτων προϋποθέτει την επάρκεια γνώσεων και την εμπειρία του ελεγκτή, την επαγγελματική του κρίση και την ικανότητά του να εντοπίζει τους κινδύνους. Εν ολίγοις, ο σχεδιασμός και ο προγραμματισμός του ελέγχου δημιουργεί ένα αποδοτικό πρόγραμμα ελέγχου για την απόκτηση επαρκών αποδεικτικών στοιχείων. (Davidson, 1996)

Πρωταρχικό μέλημα του ελεγκτή είναι σε αρχικό στάδιο να κατανοήσει τη φύση της οντότητας, τον τρόπο λειτουργίας, τον τρόπο οργάνωσης και διοίκησής της, τις επενδύσεις που πραγματοποιεί και τον τρόπο χρηματοδότησής της. Ο ελεγκτής ουσιαστικά, πρέπει να μελετήσει πρώτα την εταιρεία την οποία ελέγχει και έπειτα να προχωρήσει στην εκτίμηση των κινδύνων και τη διενέργεια των ελεγκτικών διαδικασιών. Προκειμένου να εκτιμήσει τον κίνδυνο θα πρέπει να λάβει επιπρόσθετες πληροφορίες οι οποίες προέρχονται από το εσωτερικό της επιχείρησης, απευθύνοντας ερωτήματα προς τη Διοίκηση και προς τα υπόλοιπα μέλη της επιχείρησης και έπειτα να ξεκινήσει τις Αναλυτικές Διαδικασίες και στη συνέχεια τη παρατήρηση και την επιθεώρηση. Καθήκον του είναι να εξακριβώνει την σχετικότητα των πληροφοριών που λαμβάνει από την επιχείρηση με τα ουσιώδη σφάλματα τα οποία εντοπίζει. Επιπλέον, ο ελεγκτής παρατηρεί αν η οντότητα διαθέτει μηχανισμούς εντοπισμού σφαλμάτων, αν γνωρίζει την σοβαρότητα και την προέλευσή τους και αν λαμβάνει δραστικά μέτρα για την άμεση αντιμετώπισή τους. Εν ολίγοις, ο εξωτερικός ελεγκτής ελέγχει και το έργο των εσωτερικών ελεγκτών, και διαπιστώνει αν η επιχείρηση διαθέτει μηχανισμούς εντοπισμού κινδύνου και αν αυτοί οι μηχανισμοί είναι αποτελεσματικοί. Οι μηχανισμοί αυτοί, δεν χρησιμοποιούνται μόνο για την ανίχνευση του λάθους αλλά δείχνουν και τον τρόπο με τον οποίο είναι ανατεθειμένα τα καθήκοντα των εργαζομένων της ελεγχόμενης εταιρείας. (ISA 315)

Στην εμφάνιση ενός εκτιμώμενου κινδύνου ο ελεγκτής οφείλει να δρα με επαγγελματικό τρόπο και να επισημαίνει στην ομάδα ελέγχου τις ανάγκες και τον τρόπο χειρισμού τέτοιων καταστάσεων. Επιπλέον, απαραίτητη είναι η συμβολή ατόμων με εξειδικευμένες γνώσεις, οι οποίοι έχουν ανεπτυγμένες δεξιότητες και μεγαλύτερη εμπειρία στον τρόπο διαχείρισης της εμφάνισης ενός τέτοιου κινδύνου. Η ενίσχυση των εποπτικών αρχών προσδίδει μεγαλύτερη αξιοπιστία στον έλεγχο των

χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Ο ελεγκτής οφείλει να εξετάσει το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων ανεξάρτητα από το αν τα σχετικά τεκμήρια επιβεβαιώνουν ή όχι τους ισχυρισμούς των οικονομικών καταστάσεων. Στη τεκμηρίωση του ελέγχου ο ελεγκτής πρέπει να συμπεριλαμβάνει τις αντιδράσεις των εκτιμώμενων κινδύνων, την πολυπλοκότητα των ελεγκτικών διαδικασιών καθώς επίσης και τα αποτελέσματα των διαδικασιών του ελέγχου που έχει διεξάγει. (ISA 330)

Ο ρόλος του ορκωτού ελεγκτή δεν αφορά αποκλειστικά τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων, αλλά αφορά και τον έλεγχο του τρόπου οργάνωσης των εσωτερικών ελεγκτών, τους τρόπους εντοπισμού και αντιμετώπισης των ουσιωδών σφαλμάτων, καθώς επίσης και τον τρόπο που διαχειρίζονται τους κινδύνους τους οποίους ενδεχομένως αντιμετωπίζει η επιχείρηση. Οι εξωτερικοί ελεγκτές βασίζονται στο έργο των εσωτερικών ελεγκτών και παρατηρούν αν οι μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου είναι ικανοί είτε να αποτρέψουν την δημιουργία ουσιώδους σφάλματος είτε να εντοπίσουν το ουσιώδες σφάλμα. (Desai, 2010)

Πυλώνας της διαμόρφωσης της γνώμης του ελεγκτή αποτελεί ο εσωτερικός μηχανισμός ελέγχου, τον οποίο και περιγράφει στην έκθεση ελέγχου του. Μελετώντας σε αρχικό στάδιο την φύση και τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης, εν συνεχεία εξετάζει την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού εσωτερικού ελέγχου και την αποδοτικότητα των εσωτερικών ελεγκτών. Προκειμένου να εξετάσει και να επεξεργαστεί σε βάθος τις πληροφορίες (*αρχεία, στοιχεία*) που λαμβάνει από την επιχείρηση, κρίνεται αναγκαίο να ελέγξει το έργο των εσωτερικών ελεγκτών. (Khalik, 1983)

Ο τρόπος με τον οποίο λειτουργούν οι εσωτερικοί ελεγκτές, επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης. Ουσιαστικά ο εσωτερικός ελεγκτής είναι υπεύθυνος για την αποφυγή δημιουργίας λαθών που μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο την επιχείρηση. Ο συστηματικός και ο συνεχής έλεγχος των περιουσιακών στοιχείων της οντότητας από τον εσωτερικό ελεγκτή, ο εντοπισμός και η διαχείριση των κινδύνων, διευκολύνουν το έργο των ελεγκτών και κατά συνέπεια αποτρέπει την επιβολή κυρώσεων στην επιχείρηση. Καθίσταται σαφές ότι οι διαδικασίες ελέγχου που ακολουθεί ο εσωτερικός ελεγκτής έχει αντίκτυπο και στο ελεγκτικό έργο των ανεξάρτητων εξωτερικών ελεγκτών. (William et al. , 2012)

Πέρα όμως από την διαμόρφωση της γνώμης και της λήψης επενδυτικών αποφάσεων, αρκετά οφέλη αποκομίζει και η ίδια η επιχείρηση. Με τον συστηματικό, μεθοδικό και εξονυχιστικό έλεγχο των ορκωτών ελεγκτών με σκοπό την εξακρίβωση της ορθότητας των οικονομικών καταστάσεων των οντοτήτων, πλεονεκτήματα εμφανίζει και η ίδια η ελεγχόμενη η επιχείρηση. Με την συμβολή ενός ανεξάρτητου και έμπειρου ατόμου, ο οποίος ελέγχει τον εσωτερικό μηχανισμό της εταιρείας, ενισχύεται η ποιότητα του λογιστικού συστήματος, η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου, η πληρότητα των οικονομικών καταστάσεων, η οποία είναι απαλλαγμένη από ουσιώδη σφάλματα και ενδυναμώνεται η θέση των στελεχών μιας επιχείρησης και κατά συνέπεια η φήμη και η αξιοπιστία της ελεγχόμενης εταιρείας. (ISA 610). Όπως αναφέρεται στο ISA 610, η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί : *«μια δραστηριότητα αξιολόγησης που έχει θεσπισθεί ή προσφέρεται ως μια υπηρεσία προς την οντότητα. Οι λειτουργίες της περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την εξέταση, αξιολόγηση και παρακολούθηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας των εσωτερικών δικλίδων».*

4.5 Εταιρική Διακυβέρνηση και Χάσμα Προσδοκιών

Η αποτελεσματική λειτουργία του εσωτερικού μηχανισμού ελέγχου αποτελεί σημαντικός παράγοντας για την εύρυθμη λειτουργία μιας επιχείρησης και για τη διασφάλιση της ποιότητας των χρηματοοικονομικών της καταστάσεων. Ο εσωτερικός ελεγκτής διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην διασφάλιση της ορθότητας των οικονομικών στοιχείων της οντότητας, καθώς ο ρόλος του είναι διττός. Αφενός, να ελέγχει την πληρότητα και την ορθότητα των οικονομικών καταστάσεων και αφετέρου να ελέγχει τη διοικητική λειτουργία της επιχείρησης και στο να διασφαλίζει ότι τα διοικητικά μέλη της καθώς επίσης και οι μέτοχοί της λαμβάνουν την ίδια πληροφόρηση και δεν δημιουργείται σύγκρουση συμφερόντων. Οι εσωτερικοί ελεγκτές διορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας και είναι εξαρτημένοι από την επιχείρηση, αλλά οφείλουν να παρέχουν ανεξάρτητη υπηρεσία

και να επιτελούν το έργο τους με απόλυτη εχεμύθεια, και να έχουν την ικανότητα να εντοπίζουν τα σφάλματα και τις παραλείψεις που ενδεχομένως υπάρχουν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Η επάρκεια του εσωτερικού ελέγχου έγκειται στην αποτελεσματικότητα του εντοπισμού των κινδύνων και στην εφαρμογή των νομοθεσιών και των προτύπων από μεριάς του εσωτερικού ελεγκτή. Ο εσωτερικός ελεγκτής εξετάζει εάν η επιχείρηση τηρεί τους θεσπισμένους νόμους, εάν ακολουθεί τα πρότυπα και αν είναι εξοικειωμένη με τον τρόπο λειτουργίας του συστήματος. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου απαρτίζεται από ελεγκτικούς μηχανισμούς και δικλίδες ασφαλείας (internal controls), που διασφαλίζουν την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων και την ομαλή λειτουργία της επιχείρησης. Οι δικλίδες ποιότητας προκειμένου να είναι αποδοτικές και αποτελεσματικές, χρειάζεται να γίνουν πλήρως κατανοητές από το σύνολο των μελών της επιχείρησης και ιδιαίτερα της διοίκησης. Πιο συγκεκριμένα, οι δικλίδες ποιότητας αφορούν α) στον τρόπο λειτουργίας, οργάνωσης και διοίκησης της επιχείρησης, β) στις λογιστικές αρχές και υπηρεσίες οικονομικής φύσεως και γ) στην προστασία των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης. Αυτές οι δικλίδες ασφαλείας αποσκοπούν στην συμμετρική πληροφόρηση της Διοίκησης και των Μετόχων σχετικά με τα ζητήματα που αφορούν στην εταιρεία, στην ορθότητα των λογιστικών στοιχείων των καταστάσεων και στη διασφάλιση της προστασίας των περιουσιακών στοιχείων της οντότητας. (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2017)

Η έννοια της **Εταιρικής Διακυβέρνησης (corporate governance)** αποτελεί μία μορφή δικλίδας ασφαλείας της επιχείρησης και διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της επιχείρησης. Αναφέρεται σε ένα σύνολο μηχανισμών, διαδικασιών και δικλίδων ασφαλείας, τα οποία συμβάλλουν στην στον τρόπο διοίκησης της επιχείρησης, έτσι ώστε να παραμείνει βιώσιμη και να εξελίσσεται. Με άλλα λόγια η εταιρική διακυβέρνηση αποτελεί ένας μηχανισμός ο οποίος μπορεί να καταπολεμήσει τα περιστατικά απάτης και της σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ των μελών μιας επιχείρησης. Τα Διοικητικά μέλη μιας επιχείρησης και οι Μέτοχοι οι οποίοι έχουν μερίδιο στην επιχείρηση, μπορεί να έρθουν σε αντιπαράθεση, λόγω σύγκρουσης συμφερόντων ή να παραποιήσουν στοιχεία της επιχείρησης με σκοπό την αύξηση της προσωπικής τους περιουσίας. Επειδή η Διοίκηση έχει πιο ενεργό ρόλο στην επιχείρηση δημιουργείται ο κίνδυνος να επωφεληθούν από αυτό το γεγονός και να παραποιήσουν οικονομικά στοιχεία για να επωφεληθούν οι ίδιοι. Η ασύμμετρη πληροφόρηση που λαμβάνεται μεταξύ της

Διοίκησης και τον Μετόχων αφορά στην πιο ακριβή εικόνα που έχει η Διοίκηση σχετικά με την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης, λαμβάνοντας περισσότερη και ακριβέστερη πληροφόρηση, εφόσον βρίσκεται στο εσωτερικό της και διαχειρίζεται ζητήματα που την αφορούν. Επομένως, οι μηχανισμοί ελέγχου εταιρικής διακυβέρνησης από τους ελεγκτές και την Επιτροπή Ελέγχου, συμβάλλουν στην αντιμετώπιση τέτοιων ζητημάτων και στην διασφάλιση της διαφάνειας και της ακρίβειας των οικονομικών στοιχείων της επιχείρησης. (Καραμάνης, 2008)

Οι λειτουργίες του εσωτερικού ελεγκτικού μηχανισμού εταιρικής διακυβέρνησης περιλαμβάνουν την παρακολούθηση του τρόπου διοίκησης της επιχείρησης, τον τρόπο διαχείρισης των οικονομικών της πόρων, καθώς επίσης και τις αντιδράσεις της απέναντι στις μεταβολές των συνθηκών της αγοράς και του επιχειρηματικού ανταγωνισμού. (Cohen & Hanno, 2000)

Τα τελευταία χρόνια, το ζήτημα της εταιρικής διακυβέρνησης βρίσκεται στην επικαιρότητα εξαιτίας διαφόρων παραγόντων. Η εμφάνιση περιστατικών απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των εταιρειών προσέδωσε αρνητική εικόνα τόσο στην οικονομική οντότητα όσο και στην χώρα γενικότερα. Κατά καιρούς βρίσκονται στην επιφάνεια διάφορα περιστατικά απάτης τα οποία κατά κύριο λόγο σχετίζονταν με την εσφαλμένη διαχείριση και τη παραποίηση των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης από μεριάς συγκεκριμένων μελών της. Υπό το πρίσμα τέτοιων σκανδάλων οξύνεται η απώθηση επενδύσεων και σε εγχώριο και σε διεθνές επίπεδο και σε αυτό το σημείο η εταιρική διακυβέρνηση αποκτά μεγάλη σημασία. Η ύπαρξη πραγματικών στοιχείων και όχι παραποιημένων, στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων προσδίδουν μεγαλύτερη ασφάλεια στους επενδυτές, οι οποίοι βάσει αυτών των οικονομικών στοιχείων λαμβάνουν επενδυτικές αποφάσεις. Η απεικόνιση πλασματικών στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να γίνεται αντιληπτή από τον ελεγκτή, ο οποίος ως ανεξάρτητο, ανεπηρέαστο και ακέραιο άτομο, και με τις κατάλληλες δεξιότητες, είναι σε θέση να ανιχνεύσει οποιασδήποτε μορφής απάτη και να την παραθέσει στην έκθεση ελέγχου, την οποία μελετούν και εξετάζουν λεπτομερώς οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων. Καταλυτικός είναι και ο ρόλος της Επιτροπής Ελέγχου, η οποία θέτει κανονισμούς ελέγχου και παράλληλα επιβλέπει το έργο των ελεγκτών, ώστε να διασφαλιστεί η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα του ελέγχου ως προς τον εντοπισμό ουσιωδών σφαλμάτων. Η σταθερή και η αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση αποτελούν σημαντικοί παράγοντες για την κερδοφορία της επιχείρησης, την ανάπτυξη και την

οικονομική της σταθερότητα. Ιδιαίτερη σημασία αποκτά και από την υψηλή ανταγωνιστικότητα μεταξύ των επιχειρήσεων και για το λόγο αυτό κρίνεται αναγκαία η συμβολή των ελεγκτών και της Επιτροπής Ελέγχου ως προς τη διασφάλιση της οικονομικής σταθερότητας και ως προς τη διατήρηση της φήμης της εταιρείας. (Bansal & Sharma, 2016)

Το Διοικητικό Συμβούλιο οφείλει να διαθέτει ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου (internal control system) το οποίο θα διασφαλίζει τα περιουσιακά στοιχεία τόσο της επιχείρησης όσο και των Μετόχων και υποχρεούται να εκδίδει ετήσια αναφορά ως προς τους μηχανισμούς ελέγχου εταιρικής διακυβέρνησης και ως προς την αποτελεσματικότητά τους. Επομένως, προκειμένου να διασφαλιστεί η ακρίβεια των οικονομικών στοιχείων κρίνεται αναγκαία η επιτυχή εφαρμογή των εσωτερικών ελεγκτικών μηχανισμών. (Financial Reporting Council, 2003)

Οι ελεγκτές αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του συστήματος παρακολούθησης μιας επιχείρησης, καθώς με τις τεχνικές του δεξιότητες, τον επαγγελματισμό, την ανεξαρτησία και την αντικειμενικότητά του, βρίσκεται σε θέση να εντοπίζει την ύπαρξη απάτης και ουσιωδών σφαλμάτων και να κρίνει για την αποτελεσματικότητα ή μη του εσωτερικού ελεγκτικού μηχανισμού εταιρικής διακυβέρνησης. (Cohen et al., 2002)

Ο έλεγχος των χρηματοοικονομικών καταστάσεων από τους ανεξάρτητους ορκωτούς ελεγκτές-λογιστές από τα παλαιότερα χρόνια έχει συνδεθεί με την αξιοπιστία των πληροφοριών που εμπεριέχονται σε αυτές τις καταστάσεις και προσδίδει μία μεγαλύτερη ασφάλεια ως προς την ακριβή και δίκαιη εικόνα των καταστάσεων αυτών. Ωστόσο, ο ρόλος των ελεγκτών τείνει να δημιουργήσει αμφιβολίες στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων οι οποίοι εκφράζουν διαφορετικές απόψεις σχετικά με το τι είδους ελεγκτικές διαδικασίες οφείλει να ακολουθήσει ο ελεγκτής. (Fadzly & Ahmad, 2004)

Τα τελευταία χρόνια έχει απασχολήσει τόσο τους ελεγκτές όσο και τις ρυθμιστικές αρχές το ζήτημα του **χάσματος των προσδοκιών (Expectation Gap)** το οποίο σχετίζεται άμεσα με την εταιρική διακυβέρνηση. Η έννοια του χάσματος προσδοκιών σχετίζεται με την απόσταση που υπάρχει μεταξύ των προσδοκιών των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων από τους ελεγκτές και της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχουν οι ελεγκτές. Εν ολίγοις, τίθεται το ζήτημα της ικανοποίησης των επιθυμιών και των απαιτήσεων των χρηστών από τον ρόλο, τα καθήκοντα και τις ευθύνες που έχουν οι ελεγκτές και το κατά πόσο είναι ικανοποιημένοι από το

ελεγκτικό έργο το οποίο προσφέρουν οι ελεγκτές. Οι χρήστες λαμβάνουν πολύ σοβαρά υπόψη τη γνώμη των ελεγκτών η οποία παρατίθεται στην έκθεση ελέγχου, διότι βάση αυτής λαμβάνουν επενδυτικές αποφάσεις. Ωστόσο, οι υπερβολικές απαιτήσεις των χρηστών, η ανεπάρκεια των επιδόσεων των ελεγκτών και οι ελλείψεις των ελεγκτικών προτύπων αποτελούν παράγοντες οι οποίοι δημιουργούν ανησυχία στους χρήστες ως προς την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα του ελέγχου. Με άλλα λόγια, η έλλειψη γνώσεων του ελεγκτή, η έλλειψη εμπειρίας, η σχέση εξάρτησης που μπορεί να δημιουργήσει με την ελεγχόμενη εταιρεία, η αναποτελεσματική και μη αποδοτική χρήση των ελεγκτικών προτύπων, και η απόκλιση των προσδοκιών των χρηστών από τις αντιλήψεις των ελεγκτών, αποτελούν πολύ σημαντικοί παράγοντες οι οποίοι δημιουργούν το χάσμα των προσδοκιών και υπονομεύουν την αξιοπιστία και την ανεξαρτησία του ελεγκτή ειδικότερα και την αποτελεσματική λειτουργία των ελεγκτικών προτύπων γενικότερα. (Καραμάνης, 2008)

Οι ενδιαφερόμενοι χρήστες επί των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, βασίζονται στο ελεγκτικό έργο των ελεγκτών και απαιτούν από εκείνους να εκτελέσουν τα καθήκοντά τους κατά το δοκούν και να εξετάζουν οποιοδήποτε σφάλμα προκύψει από την επιχείρηση και να το φέρουν στην επιφάνεια. Στη περίπτωση, όμως, που δεν αντιληφθεί το ουσιώδες σφάλμα και διαπιστωθεί ότι η ελεγχόμενη επιχείρηση παρουσιάζει οικονομική δυσχέρεια ή υποπέσει σε οικονομικές καταστροφές, τότε το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης, κατά τους χρήστες, την έχει ο ελεγκτής. Αυτό με τη σειρά του τροφοδοτεί το ζήτημα του βαθμού αξιοπιστίας, επαγγελματισμού, φερεγγυότητας και ικανότητας του ελεγκτή. (Godsell, 1992)

Ουσιαστικά, υπάρχει ένα χάσμα μεταξύ το τι είδους πληροφορίες αναμένουν οι χρήστες να πάρουν από τους ελεγκτές και τι είδους πληροφορίες πραγματικά παίρνουν. (Koh & Woo, 1998)

Μπορεί να διαπιστωθεί, δηλαδή, ότι υπάρχει μία διαφορετική αντίληψη ανάμεσα στους χρήστες και τους ελεγκτές αναφορικά με τα καθήκοντα τα οποία πρέπει να αναλαμβάνει ο ελεγκτής και τις ελεγκτικές διαδικασίες τις οποίες οφείλει να ακολουθήσει, όπως ορίζουν τα ελεγκτικά πρότυπα και προβλέπουν οι νομοθεσίες. Και αυτό διότι οι πεποιθήσεις τους αποκλίνουν σημαντικά, οι οποίες σχετίζονται με την έκταση των ελέγχων, τις ευθύνες για τον εντοπισμό και την αποκάλυψη της απάτης, της παρατυπίας και των παράνομων πράξεων. (Baron et al., 1977)

Επομένως, η ποιότητα της έκθεσης ελέγχου είναι αρκετά κρίσιμη για την αξία των οικονομικών καταστάσεων. Η ανικανότητα του ελεγκτή να ανιχνεύσει το σφάλμα ή την απάτη, καθώς επίσης και η πολυπλοκότητα και οι αυξημένες απαιτήσεις των ελεγκτικών προτύπων, τα οποία ίσως να μην έχουν ενσωματώσει τις προσδοκίες των χρηστών στις αρμοδιότητες του ελεγκτή, μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο την ανεξαρτησία των ελεγκτών και την εμπιστοσύνη των χρηστών απέναντι στο ελεγκτικό επάγγελμα. (Nwaobia et al., 2016)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Αντικείμενο της παρούσας ενότητας είναι η παρουσίαση των Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου (Key Audit Matters) που γνωστοποιήθηκαν στις εκθέσεις ελέγχου τόσο στο εσωτερικό όσο και παγκοσμίως βάσει μελετών που έχουν διεξαχθεί από το ACCA και βάσει των εισηγμένων εταιρειών στο Χρηματιστήριο Αθηνών για το έτος 2017. Η εμπειρική μελέτη αποτελείται από τις ακόλουθες τρεις υπό ενότητες:

α) Στο **πρώτο μέρος** παρατίθεται η σύνθεση των Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου έτσι όπως διαμορφώνεται από τα αποτελέσματα της έρευνας του ACCA και βάσει επισκόπησης των εισηγμένων εταιρειών στον ελληνικό χρηματιστήριο για την ίδια περίοδο.

β) Το **δεύτερο μέρος** αναφέρεται στην στρατηγική ελέγχου που ακολουθεί η ελεγκτική ομάδα προκειμένου να ελέγξει και να γνωστοποιήσει τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου προς τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων.

γ) Το **τρίτο μέρος** αφορά την ανάλυση ενός Σημαντικού Θέματος Ελέγχου (KAM) που έχει γνωστοποιηθεί στην έκθεση ελέγχου μιας εισηγμένης ελληνικής εταιρείας το 2018, η οποία δραστηριοποιείται στον κλάδο των τροφίμων. Παρατίθενται τα ευρήματα σε κάθε στάδιο του ελέγχου έως την τελική διαμόρφωση της γνώμης του ορκωτού λογιστή για το τέλος της χρήσης.

5.1 Ανάλυση Μεθοδολογίας

Η μεθοδολογία της εμπειρικής μελέτης βασίζεται στην προσέγγιση του Ορκωτού Λογιστή για τον έλεγχο των Σημαντικών Θεμάτων Ελέγχου (KAMS) που εμφανίζονται υποχρεωτικά στην έκθεση ελέγχου. Προτού προχωρήσουμε στην ανάλυση της μελέτης περίπτωσης, θα παρουσιάσουμε ευρήματα της έρευνας την

οποία πραγματοποίησε ο παγκόσμιος φορέας για επαγγελματίες λογιστές, ο Σύλλογος Ορκωτών Λογιστών (**Association of Chartered Certified Accountants-ACCA**), ο οποίος αξιοποίησε δεδομένα από 560 εκθέσεις ελέγχου από εννέα χώρες με σκοπό να εξετάσει την αντιληπτική ικανότητα των επενδυτών στην πολυπλοκότητα των αλλαγών των εκθέσεων ελέγχου καθώς. Επίσης παραπέμπουμε και στοιχεία ελέγχου όλων των εισηγμένων εταιρειών στο Ελληνικό χρηματιστήριο Αθηνών για το έτος 2017.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου (Key Audit Matters-KAMS που έχουν καταγραφεί στις εκθέσεις ελέγχου και το οποία εμφανίζονται σε μεγαλύτερη συχνότητα, όπως ακριβώς διατυπώνονται στη μελέτη που διενήργησε το ACCA.

Πίνακας 5.1 Παρουσίαση Σημαντικών Θεμάτων Ελέγχου

KATHΓΟΡΙΑ KAMs	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ KAMs
Asset impairments	<i>Έλεγχος απομείωσης ενσώματων & ασώματων ακινητοποιήσεων</i>
Revenue	<i>Αναγνώριση των εσόδων βάσει του ΔΠΧ 15</i>
Allowance for doubtful debt	<i>Ανακτησιμότητα των εμπορικών απαιτήσεων</i>
Goodwill impairment	<i>Απομείωση υπεραξίας απόκτησης</i>
Taxation	<i>Ανακτησιμότητα Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης</i>
Investments	<i>Αποτίμηση και απομείωση των συμμετοχών σε θυγατρικές</i>
Financial instruments	<i>Αποτίμηση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων , απομείωση δανείων, επίδραση του ΔΠΧΑ 9</i>
Valuation of inventories	<i>Αποτίμηση αποθεμάτων</i>
Property valuation	<i>Αποτίμηση ενσώματων περιουσιακών στοιχείων</i>
Insurance	<i>Πρόβλεψη σχετική με τα ασφαλιστικά συμβόλαια</i>
Provisions	<i>Προβλέψεις και ενδεχόμενες υποχρεώσεις σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 37</i>
Related Parties	<i>Γνωστοποιήσεις σχετικά με συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη</i>
Going Concern	<i>Προβλήματα που σχετίζονται με την συνέχιση της δραστηριότητας της εταιρείας</i>
Biological Assets	<i>Επιμέτρηση βιολογικών περιουσιακών στοιχείων</i>
Leases	<i>Χρηματοοικονομικές Μισθώσεις βάσει του ΔΠΧΑ 16</i>

Πηγή: ACCA (<https://www.accaglobal.com/gb/en.html>)

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας του ACCA τα οποία αφορούν στη καταγραφή 1321 KAMs από 560 εκθέσεις ελέγχου.

Πίνακας 5.2 Σύνοψη KAMS παγκοσμίως

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ
Απομειώσεις περιουσιακών στοιχείων	162
Έσοδα	102
Προβλέψεις για Επισφαλείς Απαιτήσεις	95
Απομείωση υπεραξίας	90
Φορολογία	88
Επενδύσεις	87
Χρηματοπιστωτικά μέσα	84
Αποτίμηση αποθεμάτων	80
Αποτίμηση ακινήτων	79
Ασφάλιση	55
Πάγια περιουσιακά στοιχεία	41
Εξαγορές και εκποιήσεις	39
Συνεχιζόμενη Δραστηριότητα	34
Νομικές διατάξεις	31
Θέματα που αφορούν την τεχνολογία	29
Διατάξεις εκτός από τις νόμιμες	28
Λογιστική μακροπρόθεσμων συμβάσεων	26
Λογιστική εξόρυξης ,πετρελαίου & φυσικού αερίου	18
Ίδια κεφάλαια και κεφάλαιο	17
Διαταραχή διαχείρισης / συνδεδεμένα μέρη	17
Απάτη στην αναγνώριση εσόδων	16
Κόστος ανάπτυξης	12
Συντάξεις	12
Βιολογικά περιουσιακά στοιχεία	10
Μισθώσεις	10
Θέματα ενοποίησης	9
Περιουσιακά στοιχεία (προς πώληση)	8
Υποχρεώσεις	8
Υπερπληθωρισμός	6
Αναδιτύπωση / εκ νέου παρουσίαση	5
Πληρωμές με βάση την αξία μετοχών	5
Έλεγχοι / Κανονισμοί	4
Αλλαγή λογιστικής πολιτικής	4
Επιστροφές προμηθευτών, εκπτώσεις, κίνητρα	4
Εξαιρέσεις	3
Δεδουλευμένα	3

Πηγή: ACCA (<https://www.accaglobal.com/gb/en.html>)

Όπως παρατηρούμε, τα KAMs με την μεγαλύτερη συχνότητα εμφάνισης στις οικονομικές καταστάσεις αφορούν τα στοιχεία του ενεργητικού, καθώς επικεντρώνονται στους κινδύνους ελέγχου που αφορούν την υπερεκτίμηση ή την υποεκτίμηση των σημαντικότερων παγίων και απαιτήσεων.

Οι *Απομειώσεις των Περιουσιακών Στοιχείων* αποτελεί το Σημαντικότερο Θέμα Ελέγχου, το οποίο εμφανίζεται σε μεγαλύτερη συχνότητα στις εκθέσεις των ελεγκτών και το οποίο εφιστά την προσοχή των ελεγκτών. Σημαντική θέση στην κατάταξη κατέχουν η *Αναγνώριση των Εσόδων* (σύμφωνα με τα κριτήρια που ορίζει το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 15), οι *Προβλέψεις για Επισφαλείς Απαιτήσεις*, *Απομείωση Υπεραξίας*, η *Φορολογία*, οι *Επενδύσεις*, τα *Χρηματοπιστωτικά Μέσα*, η *Αποτίμηση Αποθεμάτων*, η *Αποτίμηση Ακινήτων* και η *Ασφάλιση*.

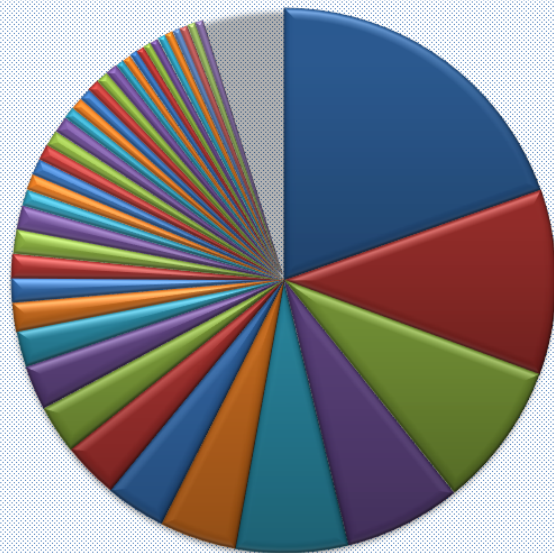
Σημειωτέον, όπως ορίζουν τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα στο *άρθρο 18, §3β του Νόμου 4308/2014*, τα πάγια περιουσιακά στοιχεία στα οποία η επιμέτρησή τους γίνεται στο κόστος κτήσης ή στο αποσβέσιμο κόστος, υφίστανται έλεγχο απομείωσης της αξίας τους, εφόσον υπάρχουν οι απαραίτητες ενδείξεις απομείωσης (πχ. αλλαγή στο τεχνολογικό περιβάλλον, φυσική αλλοίωση του παγίου κ.ά) και για τις οποίες ο ελεγκτής καλείται να επιστήσει την προσοχή του κατά την διενέργεια του ελέγχου.

Επίσης, όπως ορίζει και το *Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομική Αναφοράς 15*, τα έσοδα αποτελούν τον βασικότερο παράγοντα απόδοσης της εταιρείας (*key performance*) και ο ελεγκτής επικεντρώνεται στο συγκεκριμένο κονδύλι του ισολογισμού προκειμένου να επιβεβαιωθεί η ακρίβειά τους. Ο μεγάλος όγκος συναλλαγών και η πολυπλοκότητά τους αποτελούν ορισμένους από τους λόγους που ο ελεγκτής επικεντρώνεται σε πιο λεπτομερείς διαδικασίες για να επιβεβαιώσει την ορθότητά τους.

Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζονται τα Σημαντικά Θέματα Ελέγχου της ελληνικής οικονομίας με τη μεγαλύτερη συχνότητα και τα οποία εμφανίζονται στις εισηγμένες εταιρείες του Χρηματιστηρίου Αθηνών σε όλους τους κλάδους.

Σύνθεση ΚΑΜs στην ελληνική οικονομία

- Recoverability of receivables
- Revenue recognition
- Valuation of inventories
- Impairment of Investments in subsidiaries
- Fair Value Measurement of Investment property and / or Tangible assets
- Provisions and contingent liabilities
- Deferred tax asset
- Impairment of NCA
- Inventories
- Impairment of Goodwill
- Going Concern
- Impairment of Tangible Assets
- Impairment of Goodwill & Intangible Assets
- Impairment of Debts & Receivables
- IT controls
- Business acquisition
- Fair Value Measurement of Financial assets
- Receivables
- Fair Value Measurement
- Credit risk
- Disclosure for IFRS 9 (banks)
- Intangible Assets
- Investments in subsidiaries
- Fair Value Financial Assets HFS
- Fair Value Measurement of Biological assets
- Debt restructuring
- Impairment of Intangible Assets
- Impairment of Receivables
- Employee benefits
- Liquidity issues
- Tax Issues
- Related parties

Διάγραμμα 5.1: Σύνθεση ΚΑΜs στην Ελληνική Οικονομία

Πηγή: Ναυτεμπορική: <https://www.naftemporiki.gr/>

Τα σημαντικότερα ΚΑΜs αφορούν την ανακτησιμότητα των απαιτήσεων (Recoverability of receivables) με ποσοστό 19,62% , η αναγνώριση των εσόδων (Revenue recognition) με ποσοστό 11% η αποτίμηση των αποθεμάτων (Valuation of inventories) με ποσοστό 8,61 % και η απομείωση των επενδύσεων σε θυγατρικές επιχειρήσεις (Impairment of Investments in subsidiaries) με ποσοστό 6,94%. Παρατηρούμε ότι το ΚΑΜ με την μεγαλύτερη συχνότητα (με ποσοστό 12%) αφορά τον έλεγχο απομείωσης των ενσώματων και ασώματων ακινητοποιήσεων (Asset impairments other than goodwill) .

Ακολουθεί η αναγνώριση των εσόδων και ο έλεγχος ανακτησιμότητας των απαιτήσεων με 7%. Επειδή οι εταιρείες ενδέχεται να έχουν μια ευρεία γκάμα πιστωτικής πολιτικής ως προς τους πελάτες τους και η αξιολόγηση ανακτησιμότητας των απαιτήσεων καθώς και ο καθορισμός του ύψους της πρόβλεψης απομείωσης απαιτεί κρίση, ο ελεγκτής προβαίνει σε περισσότερες διαδικασίες ελέγχου. Ο καθορισμός του ύψους των απαιτήσεων συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τον προσδιορισμό του εσόδου.

Σε χαμηλότερη συχνότητα εμφάνισης των ΚΑΜs κατατάσσεται η αναγνώριση των εσόδων και των εξόδων στην χρήση που αφορούν (Accruals) καθώς δεν αποτελούν κρίσιμο και ιδιαίτερης πολυπλοκότητας θέμα. Παρατηρούμε όμως ότι ΚΑΜs με υψηλή πολυπλοκότητα και δύσκολη ελεγκτική προσέγγιση εμφανίζονται σε χαμηλή κατάταξη όπως η επιμέτρηση βιολογικών περιουσιακών στοιχείων (Biological Assets) . Η κατάταξη αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι μόνο ένα μικρό ποσοστό των επιχειρήσεων είναι εφαρμόσιμη η συγκεκριμένη διαδικασία.

Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι τόσο παγκοσμίως όσο και στην Ελλάδα , οι ελεγκτές επικεντρώνονται στα κονδύλια του ισολογισμού που αφορούν κυρίως στα στοιχεία του ενεργητικού και στην αναγνώριση των εσόδων .

Στον παρακάτω πίνακα, παρατίθενται ανά κλάδο ο αριθμός των ΚΑΜs που παρουσιάζει η κάθε ελληνική επιχείρηση στην έκθεση ελέγχου. Και αφορά στους εξής κλάδους: *Βιομηχανικά Προϊόντα & Υπηρεσίες Τράπεζες, Τηλεπικοινωνίες, Ακίνητη Περιουσία, Πετρέλαιο, Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες, Τρόφιμα & Ποτά, Τουρισμός, Τεχνολογία, Πρώτες Ύλες, Λιανικό εμπόριο, Προσωπικά & Οικιακά Αγαθά, Αεροπορικές Εταιρείες, Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας Κατασκευές, Τυχερά Παιχνίδια, Χημικά, Υγεία, Ασφάλειες, Ξενοδοχεία, Μέσα ενημέρωσης*

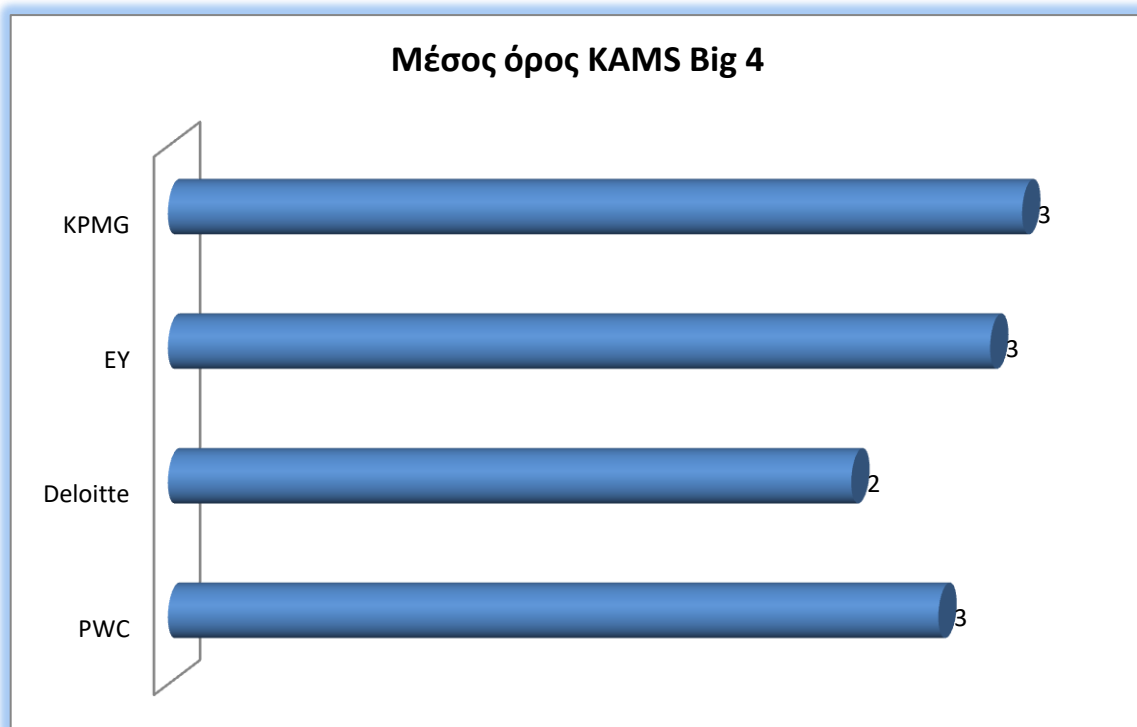
**Πίνακας 5.3: Μέσος όρος αριθμού ΚΑΜΣ που δημοσίευσαν οι εταιρείες
ανά κλάδο**

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΚΑΜs
Τηλεπικοινωνίες	4
Αεροπορικές Εταιρείες	4
Πετρέλαιο	3
Κατασκευές	3
Τράπεζες	3
Τρόφιμα & Ποτά	3
Χημικά	3
Τυχερά Παιχνίδια	3
Τεχνολογία	2
Πρώτες Ύλες	2
Λιανικό εμπόριο	2
Προσωπικά & Οικιακά Αγαθά	2
Βιομηχανικά Προϊόντα & Υπηρεσίες	2
Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας	2
Ακίνητη Περιουσία	2
Τουρισμός	2
Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες	2
Υγεία	2
Ασφάλειες	2
Ξενοδοχεία	2
Μέσα ενημέρωσης	2

Πηγή: Ναυτεμπορική: <https://www.naftemporiki.gr/>

Παρατηρούμε λοιπόν, ότι στους κλάδους των *Τηλεπικοινωνιών* και των *Αεροπορικών Εταιρειών*, ο ελεγκτής παραθέτει κατά μέσο όρο 4 Σημαντικά Θέματα Ελέγχου, στους κλάδους του *Πετρελαίου*, των *Κατασκευών*, των *Τραπεζών*, των *Τροφίμων & Ποτών*, των *Χημικών* και των *Τυχερών Παιχνιδιών*, παραθέτει 3 Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου, ενώ στους υπόλοιπους κλάδους λιγότερα.

Στα **Διαγράμματα 5.2 και 5.3** παρατίθεται ο αριθμός των Σημαντικών Θεμάτων Ελέγχου που δημοσιεύει η κάθε ελεγκτική στην έκθεση ελέγχου για τις ελληνικές επιχειρήσεις.

Διάγραμμα 5.2 : Μέσος όρος δημοσιευμένων KAMs των Big 4

Πηγή: Ναυτεμπορική: <https://www.naftemporiki.gr/>

Διάγραμμα 5.3: Μέσος όρος δημοσιευμένων KAMs λοιπών ελεγκτικών εταιρειών

Πηγή: Ναυτεμπορική: <https://www.naftemporiki.gr/>

Αφού ελήφθη δείγμα 48 ελεγχόμενων εταιρειών οι οποίες ελέγχονται από τις Big 4 ελεγκτικές εταιρείες και βάσει των οποίων δημοσιεύτηκαν 124 Σημαντικά Θέματα Ελέγχου συνολικά, και αφού ελήφθη δείγμα επίσης άλλων 48 ελεγχόμενων εταιρειών οι οποίες ελέγχονται από τις Big 4 ελεγκτικές εταιρείες και βάσει των οποίων δημοσιεύτηκαν 102 Σημαντικά Θέματα Ελέγχου έγινε η εξής διαπίστωση: Ο μέσος όρος των Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου (KAMs) που γνωστοποιούν οι Big 4 ελεγκτικές εταιρείες είναι 3 με 2, ενώ για τις λοιπές ελεγκτικές εταιρείες είναι 2 με 1 (και 4 για την εταιρεία KSI). Αυτό σημαίνει ότι οι Ορκωτοί Ελεγκτές των μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών, παραθέτουν περισσότερα Key Audit Matters, σε σχέση με τις υπόλοιπες ελεγκτικές εταιρείες. Άρα, εφιστούν την προσοχή τους σε περισσότερα ζητήματα τα οποία θεωρούν σημαντικά και για τα οποία θεωρούν σκόπιμο να τα παραθέσουν στην έκθεση ελέγχου τους. Να σημειωθεί επίσης ότι ο μέσος όρος των KAMs εξαρτάται και από την ελεγκτική προσέγγιση της εκάστοτε ελεγκτικής εταιρείας, ως προς τον προσδιορισμό και την μεθοδολογία των ελεγκτικών διαδικασιών.

5.2 Εμπειρική Ανάλυση: Περιγραφή Στρατηγικής Ελέγχου

Για την επιλογή των KAMS ο ελεγκτής, σύμφωνα με το **ΑΠΕ 701** (ISA 701) θα πρέπει να λάβει υπόψη του τρεις παράγοντες: τις περιοχές που χαρακτηρίζονται από σημαντικό κίνδυνο, θέματα που θεωρούνται ιδιαίτερα πολύπλοκα και χρήζουν ιδιαίτερη κρίση καθώς και συναλλαγές που θεωρούνται σημαντικές για τις ελεγκτικές διαδικασίες. Η κάθε ελεγκτική εταιρεία εφαρμόζει την δική της προσέγγιση ως προς τον έλεγχο των σημαντικότερων θεμάτων ελέγχου. Στο **ΑΠΕ 330** (ISA 330) παρουσιάζονται οι κατηγορίες των ελεγκτικών διαδικασιών που μπορεί να εφαρμοστεί ώστε να αξιολογηθούν και να τεκμηριωθούν κατάλληλα οι σημαντικότερες περιοχές του ελέγχου. Να σημειωθεί ότι είναι στην κρίση του ελεγκτή η έκταση του ελέγχου που θα πρέπει να εφαρμοστεί. Υπάρχουν δύο ειδών κατηγορίες: Οι **Ουσιαστικές Διαδικασίες** (Substantive Tests) και η **εξέταση των Δικλείδων Ελέγχου** (Test of Controls).

Η **πρώτη κατηγορία** αναφέρεται σε διαδικασίες ελέγχου που έχουν σκοπό να εντοπίσουν τα ουσιώδη σφάλματα σε επίπεδο ισχυρισμών. Η διαδικασία αυτή απαιτεί τον έλεγχο των συναλλαγών, των υπολοίπων των λογαριασμών και των γνωστοποιήσεων (detail tests). Εξετάζονται οι οικονομικές καταστάσεις με επαρκή τεκμηρίωση ώστε να ελεγχθούν ότι οι παραδοχές της διοίκησης είναι πλήρεις, έγκυρες και ακριβείς. Για την επιβεβαίωση των ισχυρισμών αυτών ο ελεγκτής προβαίνει σε επιβεβαίωση από τρίτες ανεξάρτητες πηγές (όπως η επιβεβαίωση επιστολών από τράπεζες και πελάτες, *third party confirmation*), σε φυσική απογραφή αποθεμάτων (*observation*), επανυπολογισμό (*valuation*), και ερωτήσεις για την καλύτερη κατανόηση των διαδικασιών (*inquiries*).

Η **δεύτερη προσέγγισή** είναι η εξέταση των δικλίδων ελέγχου. Ο ελεγκτής προβαίνει σε μια διαδικασία ελέγχου ώστε να εξετάσει την αποτελεσματικότητα των ελέγχων που ακολουθεί η εταιρεία για να μειώσει τον κίνδυνο ουσιώδους λάθους. Ανάλογα με τα αποτελέσματα της ελεγκτικής διαδικασίας, ο ελεγκτής αποφασίζει κατά πόσο αποτελεσματική είναι η δικλείδα ελέγχου και κατά πόσο μπορεί να βασιστεί ότι το αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής είναι έγκυρο και ακριβές. Σε περίπτωση που ο ελεγκτής δεν μπορεί να βασιστεί στην δικλείδα ελέγχου της εταιρείας, προβαίνει σε αναλυτικές διαδικασίες ελέγχου, οι οποίες αυξάνουν το κόστος του ελέγχου. Για την εξέταση των δικλίδων ελέγχου της ελεγχόμενης οντότητας, ο ελεγκτής προβαίνει στα εξής: επισκόπηση (*inspection*), παρακολούθηση (*observation*), επανεκτέλεση των διαδικασιών (*reperformance*) και συνεντεύξεις με τους εργαζομένους (*inquiries*).

Η επιλογή μιας από τις παραπάνω διαδικασίες ή και συνδυασμός αυτών εφαρμόζονται από τον ορκωτό λογιστή προκειμένου να μειώσει τον ελεγκτικό κίνδυνο. Κατά την παρουσίαση των Σημαντικότερων Θεμάτων Ελέγχου, ο ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να γνωστοποιήσει τις διαδικασίες που ακολούθησε προκειμένου να προστατευτεί από τον εκάστοτε κίνδυνο.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η έκταση των ελεγκτικών διαδικασιών εξαρτάται από τον κίνδυνο που ενέχει η κάθε περιοχή ελέγχου. Ο κίνδυνος που αντιμετωπίζει ο ελεγκτής είναι ο ακόλουθος:

Ελεγκτικός Κίνδυνος (Audit Risk) όπου αναφέρεται στην αποτυχία του ορκωτού λογιστή να εντοπίσει τα ουσιώδη λάθη στις δημοσιευμένες καταστάσεις με αποτέλεσμα να δώσει λανθασμένη γνώμη στην έκθεση ελέγχου. Ο κίνδυνος αυτός

μειώνεται με επαρκή τεκμηρίωση . Υπάρχουν δύο κατηγορίες ελεγκτικού κινδύνου , οι οποίες είναι οι ακόλουθες:

- **Κίνδυνος ουσιώδους σφάλματος** (*Risk of Material Misstatement-RoMMs*) και αναφέρεται στον κίνδυνο ότι οι οικονομικές καταστάσεις εμπεριέχουν ουσιώδη σφάλματα πριν ελεγχθούν. Αποτελείται από τις ακόλουθες υποκατηγορίες : 1) Κίνδυνος Δικλείδων (Control Risk) όπου είναι ο κίνδυνος κατά τον οποίο η ελεγχόμενη εταιρεία αποτυγχάνει να εντοπίσει και να αποτρέψει τα ουσιώδη σφάλματα από τις οικονομικές καταστάσεις μέσω των δικλείδων ελέγχου που εφαρμόζει και 2) Ενδογενής Κίνδυνος (Inherent Risk) όπου αναφέρεται στον κίνδυνο που προέρχεται από την φύση της δραστηριότητας της ελεγχόμενης οντότητας να δημιουργεί ουσιώδη σφάλματα στις οικονομικές καταστάσεις.
- **Κίνδυνος Εντοπισμού** (Detection Risk) και αναφέρεται στον κίνδυνο η ελεγκτική εταιρεία να αδυνατήσει να εντοπίσει τα ουσιώδη σφάλματα μετά την ολοκλήρωση των ελεγκτικών διαδικασιών.

Η γνωστοποίηση των ελεγκτικών διαδικασιών από την ελεγκτική εταιρεία στην έκθεση ελέγχου έχει σκοπό να επικοινωνηθεί στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων ποια κονδύλια του ισολογισμού εμπεριέχουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο για ουσιώδη σφάλματα βάσει της κρίσης του ελεγκτή και ποια είναι τα ευρήματα του ελέγχου. Αξίζει να σημειωθεί ότι για τα Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου, οι εταιρείες προβαίνουν κυρίως σε ουσιαστικές διαδικασίες ελέγχου.

5.3 Μελέτη Περίπτωσης: Ανάλυση Ελεγκτικών Διαδικασιών για Εταιρεία σε Κλάδο Τροφίμων

Στην παρούσα ενότητα θα γίνει καταγραφεί η μελέτη περίπτωσης στην οποία θα παρατεθούν οι ελεγκτικές διαδικασίες που ακολουθεί ο ορκωτός λογιστής προκειμένου να εξετάσει τα Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου. Συγκεκριμένα, μελετάται μια ελληνική εταιρεία, η οποία είναι εισηγμένη στο χρηματιστήριο Αθηνών και δραστηριοποιείται στον τομέα των τροφίμων. Παρατίθενται τα οικονομικά στοιχεία της εταιρείας, εντοπίζονται τα KAMs , τα οποία είχαν δημοσιευτεί το

συγκεκριμένο οικονομικό έτος και περιγράφονται αναλυτικά τα στάδια ελέγχου καθώς και τα ευρήματα που προκύπτουν έπειτα από την ολοκλήρωση των ελεγκτικών διαδικασιών.

Η εταιρεία **PRODUCTS A.E.** ανήκει στον κλάδο των παραγωγής τροφών και δραστηριοποιείται σε Ελλάδα και εξωτερικό. Οι μετοχές της ελεγχόμενης εταιρείας διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Θεωρείται πρωτοπόρος στον κλάδο της και κατέχει ηγετική θέση σε Ελλάδα και Εξωτερικό. Έχει σημεία παραγωγής σε πολλά μέρη της Ελλάδας . Στον Όμιλο ανήκουν 10 θυγατρικές οι οποίες αποτελούν μικρό ποσοστό των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Η εταιρεία δημοσιεύει σε Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, και για αυτό το λόγο είναι υποχρεωμένη να εφαρμόζει τις λογιστικές πολιτικές καθώς και τις νέες εφαρμογές των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων.

Η ανάλυση αυτή επικεντρώνεται σε ένα από τα τέσσερα σημαντικότερα θέματα ελέγχου, το οποία εμφανίζονται με την μεγαλύτερη συχνότητα σε στις περισσότερες δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις και απαιτεί την μεγαλύτερη ελεγκτική κρίση και αφορά το Ενεργητικό της εταιρείας. Συγκεκριμένα, θα διερευνηθεί η αξιολόγηση ανακτησιμότητας των εμπορικών απαιτήσεων, με την εφαρμογή και την επίδραση της νέας λογιστικής πολιτικής του Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 9, το οποίο αντικαταστάθηκε από το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 39.

Στους παρακάτω πίνακες παρατίθενται οι οικονομικές καταστάσεις για την χρήση 31.12.2018. Βάσει αυτού, φαίνεται ότι ο κύκλος εργασιών της εταιρείας για το 2018 ανέρχεται στα 163 εκ. ευρώ με καθαρές ζημίες μετά φόρων στα -32 εκ. ευρώ. Για το 2018, η ελεγκτική εταιρεία δημοσίευσε στην έκθεση ελέγχου 4 Σημαντικά Θέματα Ελέγχου , τα οποία σύμφωνα με την επαγγελματική τους κρίση αποτελούν εξέχουσας σημασίας και τα οποία θεωρούνται ότι θα επηρεάσουν τις αποφάσεις των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων.

Πίνακας 5.4: Ισολογισμός Χρήσης 31.12.2018 & 31.12.2017

	2017	2018		2018 vs 2017 Variance %
ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΓΙΑ	83 020 145	79 529 132	▼	-4,21%
ΓΗΠΕΔΑ/ΟΙΚΟΠΕΔΑ	5 124 945	5 169 339	▲	0,87%
ΚΤΙΡΙΑ/ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	63 044 002	63 572 380	▲	0,84%
ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	50 203 827	53 580 333	▲	6,73%
ΑΣΩΜ.ΑΚΙΝΗΤ./ΔΑΠ.ΠΟΛ.ΑΠΟΣΒ.	1 412 427	893 996	▼	-36,70%
ΜΕΙΟΝ ΣΥΣΣΩΡΕΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟΣΒ.	55 665 188	58 743 511	▲	5,53%
ΑΠΟΣΒ.ΚΤΙΡΙΩΝ-ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	20 988 878	22 507 152	▲	7,23%
ΑΠΟΣΒ.ΜΗΧΑΝΟΛΟΓ.ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	34 298 661	36 236 359	▲	5,65%
ΑΠΟΣΒ.ΔΑΠ.ΠΟΛ.ΑΠΟΣΒ-ΑΣΩΜ.ΑΚΙΝ.	377 649	0	▼	-100,00%
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	458 772	492 303	▲	7,31%
ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ	18 441 360	14 564 292	▼	-21,02%
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ	118 997 193	121 329 567	▲	1,96%
ΕΤΟΙΜΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ/ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ	104 416 139	114 212 583	▲	9,38%
ΗΜΙΚΑΤΕΡΓ.ΠΡΟΙΟΝΤΑ	0	0		
ΥΛΕΣ/ΥΛΙΚΑ	14 581 054	7 116 984	▼	-51,19%
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	61 471 868	40 306 456	▼	-34,43%
ΑΠΑΙΤ.ΠΕΛΑΤΩΝ/ΓΡΑΜΜ.ΕΙΣΠΡΑΚ	57 394 473	38 234 396	▼	-33,38%
ΧΡΕΟΓΡΑΦΑ	173 478	109 405	▼	-36,93%
ΛΟΙΠΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	3 903 917	1 962 655	▼	-49,73%
ΤΑΜΕΙΟ - ΤΡΑΠΕΖΕΣ	3 661 577	4 731 051	▲	29,21%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	267 150 783	245 896 206	▼	-7,96%
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΙΑ	15 363 700	-13 415 902	▼	-187,32%
ΜΕΤΟΧΙΚΟ/ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	73 649 149	73 649 149		0,00%
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ	43 380 091	46 969 809	▲	8,28%
ΑΔΙΑΝΕΜΗΤΑ ΚΕΡΔΗ	-101 665 540	-134 034 860	▼	-31,84%
ΜΕΣΟ.& ΜΑΚΡΟ. ΥΠΟΧ.& ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	163 436 401	135 641 367	▼	-17,01%
ΜΕΣΟΜΑΚΡ. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	160 965 095	132 191 582	▼	-17,88%
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	2 471 306	3 449 785	▲	39,59%
ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	88 350 682	123 670 741	▲	39,98%
ΟΦΕΙΛΕΣ ΣΕ ΤΡΑΠ/ΔΟΣΕΙΣ Μ.Δ.	3 721 092	47 664 039	▲	1.180,92%
ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΠΛΗΡΩΤΕΑ ΠΡΟΜΗΘ ΠΙΣΤΩΤΕΣ	79 255 156	72 337 130	▼	-8,73%
ΜΕΡΙΣΜ.ΠΛΗΡ/ΚΕΡΔ.ΠΡΟΣ ΔΙΑΝ.	0	0		
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΜΕΤΟΧΩΝ/ΕΤΑΙΡΩΝ	0	0		

Πηγή : Data Prisma by ICAP Group

Πίνακας 5.5: Αποτελέσματα Χρήσης 31.12.2018 & 31.12.2017

	2017	2018	2018 vs 2017 Variance (%)	
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	0	0		
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (ΠΩΛΗΣΕΙΣ)	178 746 190	163 875 673	▼	-8,32%
ΜΕΙΟΝ ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ	0	0		
ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ	178 746 190	163 875 673	▼	-8,32%
ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ/ΛΟΙΠΑ ΛΕΙΤ.ΕΣΟΔΑ	513	3 064	▲	497,27%
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	8 337 730	9 026 429	▲	8,26%
ΛΟΙΠΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	179 442 546	184 175 686	▲	2,64%
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	-9 033 573	-29 323 378	▼	-224,60%
ΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	0	0		
ΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	5 155 928	5 301 975	▲	2,83%
ΑΠΟΣΒ.ΕΚΤΟΣ ΚΟΣΤ.ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	0	0		
ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ	4 631 947	4 580 270	▼	-1,12%
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΚΟΣΤΟΣ	4 631 947	4 580 270	▼	-1,12%
ΚΕΡΔΟΣ ΠΡΟ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	-14 189 501	-34 625 353	▼	-144,02%
ΚΑΘΑΡΑ ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	0	0		
ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	2 294 348	1 908 292	▼	-16,83%
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ	-11 895 153	-32 717 061	▼	-175,05%
ΕΒΙΤΔΑ	3 935 591	-15 719 743	▼	-499,43%

Πηγή : Data Prisma by ICAP Group

Βάσει των οικονομικών καταστάσεων την 31.12.2018 οι εμπορικές απαιτήσεις της εταιρείας ανήλθαν στα € 38 εκ. ενώ για την χρήση 31.12.2017 στα € 57 εκ. και η σχετική απομείωση ανήλθε σε € 19 εκ. και € 18 εκ αντίστοιχα. Η εταιρεία καλείται από 1/1/2018 να εφαρμόσει υποχρεωτικά το νέο μοντέλο απομείωσης των απαιτήσεων, σύμφωνα με το **ΔΠΧΑ 9**, το οποίο αντικαθιστά το πρότυπο ΔΛΠ 39. Η διαφοροποίηση του νέου προτύπου έγκειται στην χρονική στιγμή αναγνώρισης των πιστωτικών ζημιών (expected credit loss). Σύμφωνα με το νέο πρότυπο, η αναμενόμενη πιστωτική ζημία θα πρέπει να αναγνωρίζεται αμέσως χωρίς να απαιτείται να επέλθει η ζημία (σε αντίθεση με το ΔΛΠ 39 το οποίο βασιζόταν στην αρχή της υφιστάμενης ζημίας (incurred loss model). Η ελεγχόμενη οντότητα είναι υποχρεωμένη πλέον να αναγνωρίζει την ζημία σε προγενέστερο στάδιο και να λάβει

υπόψη της στην επιμέτρηση μελλοντικά γεγονότα. Ο σχηματισμός της πρόβλεψης απομείωσης των εμπορικών απαιτήσεων απαιτεί τον σχηματισμό προβλεπόμενων ζημιών βάσει την ενηλικίωσης των απαιτήσεων (receivables ageing) . Τα βήματα προς τον σχηματισμό της πρόβλεψης είναι τα εξής (ΔΠΧΑ 9):

- Κατηγοριοποίηση των εμπορικών απαιτήσεων σε κατηγορίες όπως η γεωγραφική περιοχή, το είδος του προϊόντος και την πιστωτική κατηγοριοποίηση του πελάτη. Οι κατηγορίες που χρησιμοποίησε η εταιρεία αφορούσε κυρίως σε Υπεραγορές, σε Χονδρεμπορική, σε συνδεδεμένα μέρη και σε λοιπούς πελάτες.
- Για κάθε κατηγορία πελάτη η εταιρεία προβαίνει σε ανάλυση ενηλικίωσης απαιτήσεων (0-30, 31-90, 91-120, 121-270, 271-364, >365). Η ανωτέρω ανάλυση είναι συνεπής με την πιστωτική πολιτική του κάθε πελάτη.
- Η εταιρεία προβαίνει σε υπολογισμό μέσου ποσοστού επισφαλειών με βάση ιστορικά πελατών προηγούμενων ετών.
- Η εταιρεία λαμβάνει και ποιοτικούς παράγοντες για τον υπολογισμό της πρόβλεψης απομείωσης όπως η πτώχευση ενός πελάτη, μεταβολή σε πιστωτική πολιτική βάσει αξιολόγησης του πελάτη. Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από την Νομική Υπηρεσία της εταιρείας και βάσει ιστορικών στοιχείων.

Το νέο πρότυπο απαιτεί από τις εταιρείες να εφαρμόσουν ένα μοντέλο αναμενόμενης πιστωτικής ζημίας (expected credit loss model) , το οποίο να αναγνωρίζει απευθείας τη ζημιά όταν αναγνωρίζεται η απαίτηση. Η δυσκολία της εφαρμογής αυτής έγκειται στο γεγονός ότι η εταιρεία θα πρέπει να δημιουργήσει το ανωτέρω μοντέλο σε διαφορετικές κατηγορίες του ενεργητικού. Απαιτείται, λοιπόν, κρίση στην αξιολόγηση του κινδύνου τόσο από την μεριά της ελεγχόμενης οντότητας όσο και από του ελεγκτή⁷.

Οι ελεγκτικές διαδικασίες που ακολουθεί ο ορκωτός λογιστής για να ελέγξει την ορθότητα των ισχυρισμών της εταιρείας επί της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 είναι οι κάτωθι:

- **Κατανόηση του πιστωτικού συστήματος της εταιρείας ως προς τους πελάτες της.**

Η ελεγκτική ομάδα προβαίνει σε συζητήσεις με την ελεγχόμενη οντότητα προκειμένου να κατανοήσει την πιστωτική πολιτική που εφαρμόζει για τους πελάτες της. Λαμβάνει την πιστωτική πολιτική και εντοπίζει τις διαφορετικές κατηγορίες

⁷ <https://www2.deloitte.com/ch/en/pages/audit/articles/5-practical-considerations-while-implementing-ifrs-9.html>

πελατών για τις οποίες εφαρμόζεται ξεχωριστή πολιτική (credit policies). Επιπλέον, ελέγχει τις διαδικασίες που ακολουθεί η εταιρεία για να εξετάσει την πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη καθώς και τις απαραίτητες διαδικασίες για την καταχώρησή του στο σύστημα της εταιρείας. Να σημειωθεί ότι η εταιρεία είναι σκόπιμο να αξιολογεί και τους ήδη υπάρχοντες πελάτες και να προβαίνει σε αλλαγές όπου είναι απαραίτητο. Τέλος, θα πρέπει να υπάρχει ένα σύστημα παρακολούθησης για την σωστή εφαρμογή της πολιτικής αυτής. Ως ελεγκτική διαδικασία στο στάδιο της αξιολόγησης του κινδύνου (risk assessment) η ελεγκτική ομάδα έλαβε την πιστωτική πολιτική της εταιρείας και προέβη σε μια σειρά συνεντεύξεων με τους υπεύθυνους του πιστωτικού τμήματος. Στη συνέχεια, κατέγραψε το σύστημα και τους εμπλεκόμενους υπαλλήλους στη διαδικασία αυτή και ελέγχει και τις σχετικές δικλείδες (control activities) που ακολουθεί η εταιρεία ώστε να διασφαλίσει ότι η διαδικασία λειτουργεί σύμφωνα με τους κανονισμούς του εσωτερικού ελέγχου. Για την καταγραφή του συστήματος της εταιρείας ο ελεγκτής προέβη σε walkthroughs για τον σχεδιασμό ελέγχου για την συγκεκριμένη διαδικασία. Μέσω της διαδικασίας πληροφόρησης (inquiries) , της παρατήρησης (observation) και της επιθεώρησης (inspection) στο φύλλο εργασίας καταγράφηκαν οι διαδικασίες στις οποίες προβαίνει η εταιρεία για την αξιολόγηση των νέων πελατών και των ήδη υπαρχόντων, η κατηγοριοποίηση των πελατών και το άνοιγμα του λογαριασμού στο gsis.gr.

Για την τεκμηρίωση των ανωτέρω, η ελεγκτική ομάδα επέλεξε ένα δείγμα νέων πελατών για την ελεγχόμενη χρήση και προέβη στα εξής :

- 1) *λήψη επιχειρηματικών και οικονομικών πληροφοριών καθώς και έλεγχο της πιστωτικής ικανότητας από εξωτερικό συνεργάτη (έκθεση αναφοράς)*
- 2) *σχετικές εγκρίσεις από τους υπεύθυνους του πιστωτικού συστήματος και*
- 3) *η καταχώρηση στην γενική λογιστική και στο « gsis.gr » για την γνωστοποίηση της συνεργασίας.*

Από τον παραπάνω έλεγχο προέκυψε ότι η εταιρεία αξιολογεί ορθά επικείμενες συνεργασίες με τους πελάτες της, λαμβάνει συμβουλευτικές υπηρεσίες από ειδικούς για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας και ακολουθεί τον εσωτερικό κανονισμό. Η πιστωτική πολιτική τηρείται χωρίς αποκλίσεις και πραγματοποιείται συχνή αξιολόγηση των ήδη υπαρχόντων σε περίπτωση αλλαγής κατηγοριοποίησης των πελατών από γεγονότα (όπως η πτώχευση).

- **Επιβεβαίωση δείγματος εμπορικών απαιτήσεων μέσω λήψης επιστολών από τρίτους.**

Η ελεγκτική ομάδα , μετά την κατανόηση και την καταγραφή του πιστωτικού συστήματος και της αξιολόγησης του ελεγκτικού κινδύνου, προβαίνει σε διαδικασίες ελέγχου των παραδοχών της εταιρείας (assertions). Η ελεγχόμενη οντότητα κάνει την παραδοχή της ύπαρξης (existence) των εμπορικών απαιτήσεων. Ο ελεγκτής , προκειμένου να ελέγξει την ανωτέρω παραδοχή, επιλέγει δείγμα πελατών προς επιβεβαίωση υπολοίπου (third party confirmation). Το Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου 505 υποδεικνύει ότι οι επιστολές επιβεβαίωσης από τρίτες ανεξάρτητες πηγές θεωρούνται πιο αξιόπιστα τεκμήρια. Η επιβεβαίωση από τρίτες οντότητες θα πρέπει να λαμβάνονται απευθείας από τον ορκωτό λογιστή. Η ελεγκτική ομάδα προβαίνει σε διεξαγωγή δείγματος προς αποστολή επιστολών προς τους πελάτες της ελεγχόμενης εταιρείας. Το ύψος του δείγματος προσδιορίζεται στον βαθμό που να περιορίζει τον κίνδυνο του δείγματος (sampling risk) σε ένα χαμηλό επίπεδο , όπως ορίζει το ΔΠΕ 530. Η διαδικασία επιλογής αποστολής των επιστολών εξαρτάται από την κρίση του ορκωτού ελεγκτή σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά της εταιρείας. Στην προκειμένη περίπτωση, λόγω του μεγέθους της εταιρείας και την θέσης που κατέχει στον κλάδο, ο αριθμός των επιστολών καθορίστηκε από τρία κριτήρια. Το πρώτο αφορά τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των πελατών. Επιλέχθηκαν όλοι οι πελάτες που είναι συνδεδεμένα μέρη με την ελεγχόμενη οντότητα. Το δεύτερο κριτήριο αφορά ποσοτικά χαρακτηριστικά. Επιλέχθηκαν οι πελάτες των οποίων το υπόλοιπο της απαίτησης υπερβαίνει το ουσιαστικό μέγεθος (performance materiality). Το τρίτο κριτήριο αφορά την τυχαία δειγματοληψία. Ο αριθμός και το ποσοστό κάλυψης επιβεβαίωσης από τρίτες πηγές θεωρήθηκε επαρκές.

Για όσους πελάτες η ελεγκτική εταιρεία δεν έλαβε επιστολές προέβη σε εναλλακτικές διαδικασίες (alternative procedures) επιβεβαίωσης υπολοίπου. Οι διαδικασίες αυτές περιλάμβαναν έλεγχο εισπραξιμότητας σε μεταγενέστερη ημερομηνία των οικονομικών καταστάσεων , με τεκμήρια τις κινήσεις των λογαριασμών όψεως της εταιρείας.

- **Αξιολόγηση εφαρμογής της νέας εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 .**

Αφού η ελεγκτική ομάδα επιβεβαίωσε τις παραδοχές της ελεγχόμενης οντότητας αναφορικά με την πληρότητα (completeness) και την ύπαρξη (existence) των εμπορικών απαιτήσεων , εξέτασαν την δυνατότητα είσπραξης απαιτήσεων από

πελάτες η οποία σχετίζεται με την παραδοχή της εταιρείας για την επιμέτρηση (valuation) της πρόβλεψης επισφαλών απαιτήσεων. Η ελεγκτική διαδικασία που ακολούθησε είναι ο επανυπολογισμός (reperformance) του ύψους των επισφαλών απαιτήσεων από την εταιρεία. Η ελεγκτική ομάδα συνέλεξε τα στοιχεία πελατών προηγούμενων που έχουν δημοσιευτεί στις πιο πρόσφατες οικονομικές καταστάσεις προκειμένου να υπολογίσει την σωρευτική επίδραση της επισφάλειας κατά την 1/1 της ελεγχόμενης χρήσης. Συγκεκριμένα, προέβησαν σε επανυπολογισμό του ποσοστού επισφάλειας προηγούμενων ετών προκειμένου να επιμετρηθεί το μέσο ποσοστό επισφάλειας με βάση τις ιστορικές προβλέψεις. Κατά την επιμέτρηση της ενηλικίωσης των εμπορικών απαιτήσεων (τιμολογίων και επιταγών των πελατών) καθώς και του ποσού των επισφαλειών, η ελεγκτική ομάδα αξιολόγησε τις παραδοχές και την πιστωτική πολιτική που χρησιμοποιήθηκε για την εφαρμογή του μοντέλου αναμενόμενης ζημίας (expected credit loss - ECL). Στο επόμενο στάδιο ελέγχου, πραγματοποιήθηκε η κατηγοριοποίηση των πελατών της ελεγχόμενης εταιρείας βάσει των οριζόμενων οδηγιών του ΔΠΧΑ 9. Οι κατηγορίες πελατών είναι οι εξής : *Υπεραγορές, Λιανικής Πώλησης, Πωλήσεις σε Συνδεδεμένα Μέρη και Λοιπούς Πελάτες*. Έπειτα, συγκεντρώθηκαν όλα τα τιμολόγια και οι επιταγές που εκδόθηκαν στην ελεγχόμενη χρήση και πραγματοποιήθηκε ενηλικίωση των απαιτήσεων και επισφαλειών βάσει ποσοτικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών (βάσει επανυπολογισμού και πρόσθετων προβλέψεων λόγω πτώχευσης του πελάτη αντίστοιχα).

Τέλος, πραγματοποιείται συμφωνία του ύψους της επίδρασης του ΔΠΧΑ 9 με τις οικονομικές καταστάσεις σε συνδυασμό με τις σχετικές γνωστοποιήσεις (disclosures). Δεδομένου της σημαντικότητας του ζητήματος και του επιπέδου της κρίσης και της πολυπλοκότητας της εφαρμογής που απαιτείται η εφαρμογή του, ο ορκωτός λογιστής θεώρησε ότι είναι αναγκαίο να συμπεριληφθεί ως ένα από τα Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου. Στην έκθεση ελέγχου, η αξιολόγηση ανακτησιμότητας εμπορικών απαιτήσεων σχετίζεται με κινδύνους ουσιώδους ανακρίβειας και επηρεάζουν την γνώμη του επί των οικονομικών καταστάσεων.

Έπειτα από την διεξαγωγή των ελεγκτικών διαδικασιών επί του συγκεκριμένου θέματος καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν εύλογα την επίδραση του ΔΠΧΑ 9 στις εμπορικές απαιτήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Ανακεφαλαιώνοντας, κρίνεται αναγκαίο να τονιστεί η σπουδαιότητα της ελεγκτικής ως προς την διασφάλιση της ακρίβειας και της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων. Καθήκον του ελεγκτή είναι να συλλέγει όλες τις κατάλληλες πληροφορίες και να έχει την ικανότητα να εντοπίζει το λάθος και να το παρουσιάζει. Όπως διαπιστώσαμε, ο εξωτερικός έλεγχος επηρεάζει τις αποφάσεις των επενδυτών, καθώς μέσω της έκθεσης του ελέγχου φαίνεται η οικονομική κατάσταση της εταιρείας και η απάτη την οποία ενδεχομένως να πραγματοποίησε. Ο εξωτερικός έλεγχος συμβάλλει και στη διαχείριση του ελεγκτικού κινδύνου, τον οποίο είναι σε θέση να εντοπίσει ένας έμπειρος ελεγκτής ο οποίος είναι επιφορτισμένος με δεξιότητες, εξειδικευμένες γνώσεις και έχει την ικανότητα ακόμη και να προβλέπει την δημιουργία λάθους.

Υπάρχουν όμως και παράγοντες οι οποίοι μπορεί να επηρεάσουν την κρίση του ελεγκτή και να θέσουν υπό αμφισβήτηση το ελεγκτικό επάγγελμα, και ιδιαίτερα αν ο ελεγκτής δεν τηρεί του κανονισμούς και δεν ακολουθεί τα Πρότυπα. Στην προσπάθεια να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη του κοινού από τα εταιρικά σκάνδαλα τα οποία είχαν πλήξει το επάγγελμα του ορκωτού ελεγκτή, θεσπίστηκαν νέα πρότυπα ελέγχου ποιότητας της ελεγκτικής διαδικασίας, τα οποία οφείλουν να εφαρμόσουν οι ελεγκτικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, η εποπτεία των φορέων στο έργο των ελεγκτών ενισχύει την ποιότητα του ελέγχου και σε περίπτωση που διαπιστωθεί η μη συμμόρφωση των ελεγκτών, τότε οι φορείς δρουν με αποτελεσματικό τρόπο και εκτελούν συγκεκριμένες διαδικασίες. Μέσω του ελέγχου, λοιπόν, και των ελεγκτικών διαδικασιών υψίστης ποιότητας, οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων διαβεβαιώνονται για την ακρίβεια και την ορθότητα των οικονομικών στοιχείων της επιχείρησης. Στόχος της παρούσας εργασίας ήταν να αναλύσει την σπουδαιότητα του ελέγχου, με ιδιαίτερη αναφορά στη φύση και τους στόχους του ελέγχου, τις ευθύνες των ελεγκτών, καθώς επίσης και τις αντιδράσεις του απέναντι στους επερχόμενους ελεγκτικούς κινδύνους. Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ο ελεγκτής θα πρέπει να είναι επιφορτισμένος με τα κατάλληλα προσόντα και τις κατάλληλες τεχνικές

δεξιότητες οι οποίες θα προσδώσουν μεγαλύτερη αξιοπιστία στο ελεγκτικό του έργο και σε συνδυασμό με την συμμόρφωση και τήρηση των ισχυόντων νόμων και ελεγκτικών προτύπων θα επιτύχει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα και θα διασφαλίσει τη ποιότητα των ελεγκτικών διαδικασιών. Επιπλέον, διαπιστώσαμε ότι η προσθήκη μίας επιπλέον παραγράφου σχετικά με τα Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου στη έκθεση ελέγχου του ελεγκτή, οι χρήστες μπορούν να κατανοήσουν σε βάθος την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης και να λαμβάνουν με μεγαλύτερη ασφάλεια τις επενδυτικές τους αποφάσεις.

Στην εμπειρική μελέτη της παρούσας εργασίας, έγινε προσπάθεια προσέγγισης του ελέγχου που ακολουθεί ο ελεγκτής για τα Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου ώστε να επικοινωνηθούν με τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, καθώς επίσης και οι συνήθεις διαδικασίες που ακολουθούν οι ελεγκτικές εταιρείες στον τρόπο προσέγγισής τους οι οποίες είναι οι ουσιαστικές εργασίες (substantive procedures) . Για την εμπειρική μελέτη απομονώθηκε το το συχνό ΚΑΜ που εμφανίζεται στις εκθέσεις ελέγχου το οποίο απαιτεί ταυτόχρονα μεγάλη επαγγελματική και αντικειμενική κρίση από τον ελεγκτή για τον έλεγχό του. Συγκεκριμένα, καταγράφηκαν οι διαδικασίες και τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε ο ελεγκτής και κατέγραψε στην έκθεση ελέγχου.

Κατά την διάρκεια της συγγραφής της έρευνας παρουσιάστηκαν δυσκολίες όσον αφορά την συλλογή των απαραίτητων στοιχείων για την εκπόνησή της. Η παρούσα εργασία επικεντρώθηκε σε ένα πεδίο ελέγχου στο οποίο επήλθε πρόσφατη αλλαγή και ως εκ τούτου υπήρχε περιορισμός στην συγκέντρωση των δεδομένων. Οι περισσότεροι προβληματισμοί κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας έγκειτο στο κομμάτι της εμπειρικής έρευνας, καθώς η καταγραφή των διαδικασιών που ακολουθεί ο ελεγκτής για τα Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου (ΚΑΜΣ) βασιζόταν σε βιβλιογραφία που ήταν πολύ περιορισμένη. Επιπλέον, απαιτούσε κρίση και ερμηνεία τόσο των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων όσο και των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων για την καταγραφή των σταδίων ελέγχου του ΔΠΧΑ 9 αναφορικά με τις εμπορικές απαιτήσεις. Για την αντιμετώπιση των ανωτέρω δυσκολιών , σημαντική ήταν η συμβολή των οικονομικών καταστάσεων εισηγμένων εταιρειών και του διαδικτυακού τόπου του σώματος ορκωτών λογιστών ώστε να χτιστούν τα θεμέλια της εμπειρικής έρευνας.

Η συγκεκριμένη εργασία αποτελεί βάση ώστε να γίνουν περαιτέρω αναλύσεις για τα Σημαντικότερα Θέματα Ελέγχου. Το συγκεκριμένο πεδίο αποτελεί κρίσιμο και

αναπόσπαστο μέρος της έκθεσης ελέγχου του ορκωτού λογιστή, καθώς επικοινωνεί προς τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων τα σημεία ελέγχου που τον επηρέασαν στην διαμόρφωση της γνώμης του. Μελλοντικά , θα μπορούσαν να εξεταστούν οι παράγοντες που επηρεάζουν τις ελεγκτικές εταιρείες για την επιλογή των Σημαντικών Θεμάτων Ελέγχου (KAMS) καθώς και ο αριθμός γνωστοποίησής τους. Συγκεκριμένα, η εμπειρική έρευνα θα μπορούσε να επικεντρωθεί στη διαδικασία που ακολουθεί ο ελεγκτής για την επιλογή των κρίσιμων θεμάτων καθώς και η εφαρμογή ενός μοντέλου παλινδρόμησης με παράγοντες που να επηρεάζουν την απόφασή του.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Αληφαντής, Γ. (2011), «Ελεγκτική», Πάμισος, Αθήνα
- Ardelean Alexandra (2013), “Auditor’s Ethics and their impact on public trust”, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, Vol. 92 pp. 55-60
- Bansal N. & Sharma A. (2016), “Audit Committee, Corporate Governance and Firm Performance: Empirical Evidence from India”, *International Journal of Economics and Finance*, Vol. 8, No. 3, pp. 103-116
- Baron, D., Johnson, A., Searfoss, G. and Smith, H. (1977), “Uncovering corporate irregularities: are we closing the expectation gap?”, *Journal of Accountancy*, Vol. 144, pp. 243-50
- Beaver W., Correia M., and McNichols M. (2010), “Financial Statement Analysis and the Prediction of Financial Distress”, *Foundations and Trends R in Accounting*, Vol. 5, No. 2 , pp. 99–173
- Becker M. DeFond, J. Jiambalvo, and Subramanyam K. (1998), “The effect of audit quality on earnings management”, *Contemporary Accounting Research*, Vol. 15, No. 1, pp 1-24
- Γρηγοράκου Θ. (1989) «Γενικές Αρχές Ελεγκτικής», Σώμα Ορκωτών Λογιστών, Αθήνα
- Cañibano, C. L. (1993). “Curso de auditoríacontable.Casos practices”. Madrid: Editura Piramide
- Chong G. (2014), “International insurance audits and governance”, *International Journal of Accounting & Information Management*, Vol. 23, No. 2, pp. 152-168
- Christensen B., Glover S., & Wolfe C. (2014), “Do Critical Audit Matter Paragraphs in the Audit Report Change Nonprofessional Investors’ Decision to Invest?”, *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, Vol. 33, No. 4, pp. 71-93
- Cohen J., Krishnamoorty G., Wright A., (2002), “Corporate Governance and the Audit Process” *Contemporary Accounting Research*, Vol. 19, No. 4 , pp. 573–594
- Cohen, J., and Hanno D., (2000), “ Auditors’ consideration of corporate governance and management control philosophy in preplanning and planning judgments”, *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, Vol 1, pp. 133–46

Cordoş G. & Fülöp M.(2015), “Understanding audit reporting changes: introduction of Key Audit Matters”, *Accounting and Management Information Systems*, Vol. 14, No. 1, pp. 128-152

Cressey R., (1950). *The Criminal Violation of Financial Trust*. American Sociological Review

Davidson R. & Gist W. (1996), “Empirical Evidence on the Functional Relation between Audit Planning and Total Audit Effort” *Journal of Accounting Research*, Vol. 34, No. 1, pp. 111-124

Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 9 : Χρηματοοικονομικά Μέσα

Desai V., Roberts R. & Srivastava R. (2010), “An Analytical Model for External Auditor Evaluation of the Internal Audit Function Using Belief Functions”, *Contemporary Accounting Research*, pp. 1-58

Fadzly M. and Ahmad Z. (2004), “Audit expectation gap The case of Malaysia”, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 19 No. 7, pp. 897-915

Financial Reporting Council. (2003). *Combined Code on Corporate Governance*, London

Flint, D. (1988). “Philosophy and principles of auditing”. Hampshire: Macmillan Education Ltd

Godsell, D. (1992), “Legal liability and the audit expectation gap”, *Singapore Accountant*, Vol. 8, pp. 25-8

International Audit and Assurance Standards Board (2005). *Code of Ethics for Professional Accountants*. International Federation of Accountants, New York.

International Audit and Assurance Standards Board (2013). *Framework for Assurance Engagements*. International Federation of Accountants, New York.

International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB). 2015b. *International standard on auditing (ISA) 701, Communicating key audit matters in the independent auditor’s report*.

INTOSAI: <https://www.intosai.org/>

ISA 200 Overall Objectives of the Independent Auditor and the Conduct of an Audit in Accordance with International Standards on Auditing

ISA 220 Quality Control for an Audit of Financial Statements

ISA 240 The Auditor's Responsibilities Relating to Fraud in an Audit of Financial Statements

ISA 250 Consideration of Laws and Regulations in an Audit of Financial Statements

ISA 300 Planning an Audit of Financial Statements

ISA 315 Identifying and assessing the risks of material misstatement through understanding the entity and its environment

ISA 330 The auditor's responses to assessed risks

ISA 505 External Confirmations

ISA 530 Audit Sampling and Other Means of Testing

ISA 600 Special Considerations - Audits of Group Financial Statements (Including the Work of Component Auditors)

ISA 701 Communicating Key Audit Matters in the Independent Auditor's Report.

Islam R., Uddin N., Ghose U. (2019), "Can Professional Accountant Carry out their Code of Ethics in Reporting?" *International Journal of Accounting & Finance Review*, Vol. 4, No. 1, pp. 17-23

Iuliana, L. P. (2012). "The Evolution and the Perspectives of the Audit", *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, Vol. , No. 4, pp. 264- 280

Jerry L. and Hwang M. (2009), "Audit quality, corporate governance, and earnings management: a meta-analysis", *International Journal of Auditing*, Vol. 14, pp. 57-77

Καζαντζής X. (2006), «Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος», Πειραιάς, Business Plus A.E

Καραμάνης Κ. (2008), «Σύγχρονη Ελεγκτική: Θεωρία και πρακτική σύμφωνα με τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα». Αθήνα, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Εταιρεία Ο.Π.Α. Α.Ε.

Kassem R. & Higson W. (2012), "The new fraud triangle model", *Journal of Emerging Trends in Economics and Management Sciences*, Vol. 3, No. 3, pp. 191-195

Khalik R., Snowball D., & Wragge J. (1983), "The Effects of Certain Internal Audit Variables on the Planning of External Audit Programs", *The Accounting Review*, No. 2, pp. 215-227

Koh H. and Woo E. (1998), "The expectation gap in auditing", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 13, No. 3, pp. 147–154

Lister, L. M. (2007). “A practical approach to fraud risk”, *Internal Auditor*, December, pp.1-30

Marianne O. (2006), “The Role of External Auditors and International Accounting Bodies in Financial Regulation and Supervision”. *Munich Personal RePEc Archive*, No. 354, pp. 1-14

Masoud N. (2016), “Toward a strong Ethics Codes for professional Accounting and Auditing”, *Journal of Business and Management*, Vol. 18, pp. 89-96.

Mattingly L. (1964), “Formation and Development of the Institute of Certified Public Accountants in Greece”, *The Accounting Review*, Vol. 39, No. 4, pp. 996-1003

Mautz R. and Sharaf A. (1961), *The Philosophy of Auditing*. Saracosta: American Accounting Association

Ναυτεμπορική: <https://www.naftemporiki.gr/>

Νεγκάκης Χ. & Ταχυνάκης Π. (2017), «Ελεγκτική-Εσωτερικός Έλεγχος: Θεωρία και Εφαρμογές», Θεσσαλονίκη, Αειφόρος Λογιστική

Νεγκάκης Χ. (2015), «Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς: Θεωρία και Εφαρμογές», Θεσσαλονίκη, Αειφόρος Λογιστική

Νόμος 2065/1992, «Αναμόρφωση της άμεσης φορολογίας και άλλες διατάξεις»

Νόμος 4449/2017, «Υποχρεωτικός έλεγχος των ετήσιων και των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, δημόσια εποπτεία επί του ελεγκτικού έργου και λοιπές διατάξεις»

Νόμος Π.Δ 226/1992, «Περί συστάσεως οργανώσεως και λειτουργίας του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών, καθώς και περί των όρων εγγραφής σε Ειδικό Μητρώο και ασκήσεως του επαγγέλματος του Ορκωτού Ελεγκτή»

Nwaobia A. , Luke O. , and Theophilus A., (2016), “The New Auditors' Reporting Standards and the Audit Expectation Gap”, *International Journal of Advanced Academic Research* ,Vol. 2, No 11, pp. 118-133

Παπαδάτου Θ. (2005) «Εσωτερικός και Εξωτερικός Έλεγχος Ανωνύμων Εταιρειών : εφαρμογές διεθνών λογιστικών προτύπων, έλεγχος της διαχείρισης, σύστημα οικολογικής διαχείρισης και ελέγχου», Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη

Παπάς Α. (1999) «Εισαγωγή στην Ελεγκτική», Γ.Μπένος, Αθήνα

Pflugrath G. , Martinov-Bennie N. & Chen L. (2007), “ The impact of Codes of Ethics and experience on Auditor judgments”, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 22, No. 6, pp. 566-589

Porter, B., Simon, J. & Hatherly, D. (2005). “Principles of external auditing”. John Wiley & Sons, Ltd.

Power, M. (1999). “The Audit Society: Rituals of Verification”. Oxford: Oxford University Press

Read W.J. (2015), “Auditor Fees and Going-Concern Reporting Decisions on Bankrupt Companies: Additional Evidence”, *Current Issues in Auditing American Accounting Association* Vol. 9, No. 1, pp. A13–A27

Salem, M. (2012). “An overview of research on auditor’s responsibility to detect fraud on financial statements”, *The Journal of Global Business Management*, Vol. 8, No. 2, pp. 218-229

Segal Milton. (2017), “ISA 701: Key Audit Matters-An Exploration of Rationale and Possible Unintended Consequences in a South African”, *Journal of Economic and Financial Sciences*, Vol. 10, No. 2, pp. 376-391

Sirois, L., Be’dard J. & Bera P. (2018), The Informational Value of Key Audit Matters in the Auditor’s Report: Evidence from an Eye-Tracking Study, *Accounting Horizons American Accounting Association*, Vol. 32, No. 2, pp. 141–162

Spicer, E. E., Pegler, E. C., and Bigg, W. W. (1958). Practical auditing. London: HFL.

Sukker A., Ross D., Qader W. and Akra M. (2018), “External auditor reliance on the work of the internal audit function in Jordanian listed companies”, *International Journal of Auditing...* Vol 22, No 2, pp. 317-328

Τσακλάγκανος Α. (2005) «Ελεγκτική», Αφοί Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη

Tepalagul N. & Lin L. (2015), “ Auditor independence and audit quality: A literature review”, *Journal of Accounting & Finance*, Vol. 30, No. 1, pp. 101-121

Walter B. M., Larsen E. J., Meigs R. F., (1986), Ελεγκτική, (μετάφραση Διαμαντόπουλος Θ., Ταλαρούγκας), Αθήνα, Παπαζήσης

Wells, J.T. (2011). Corporate Fraud Handbook: Prevention and Detection. 3rd edition, Hoboken, New Jersey, John Wiley & Sons, Inc., pp.1-400

William F. Messier W., Glover S. & Prawitt D. (2012), “Auditing & Assurance Services: A Systematic Approach”, McGraw-Hill Irwin, America

Wolfe, D. T. and Hermanson, D. R. (2004). “The fraud diamond: Considering the four elements of fraud”. *The CPA Journal*, pp.1-5